

Gmina
Podgórzyn

Strategia Rozwoju Gminy Podgórzyn

na lata 2025–2035

Strategia Rozwoju Gminy Podgórzyn na lata 2025 - 2035

Zespół autorski

Jakub Pyrzanowski

Michał Ciesielski

Małgorzata Klarczyk

Karolina Wałęsa

Aleksandra Niebylska

Katarzyna Herma - Lempart

Zespół ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Podgórzyn na lata 2025-2035 powołany Zarządzeniem nr 106/2025 Wójta Gminy Podgórzyn z dnia 29 sierpnia 2025 roku w składzie:

- Sekretarz Gminy Podgórzyn – Przewodnicząca Zespołu
- Zastępca Wójta Gminy Podgórzyn – Zastępczyni Przewodniczącej Zespołu
- Skarbnik Gminy Podgórzyn – Członkini Zespołu
- Kierownik Referatu Inwestycji i Gospodarki Przestrzennej – Członkini Zespołu
- Kierownik Referatu Ochrony Środowiska – Członkini Zespołu
- Kierownik Referatu Promocji Gminy – Członkini Zespołu
- Kierownik Referatu Podatków i Windykacji – Członek Zespołu
- Kierownik Referatu Centrum Usług Wspólnych – Członek Zespołu
- Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego – Członkini Zespołu
- Pracownik ds. pozyskiwania środków pozabudżetowych – Członkini Zespołu
- Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Podgórzynie – Członkini Zespołu
- Dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej Gminy Podgórzyn - Członkini Zespołu

Opracowanie

Wsparcie biura Jakub Pyrzanowski

jakub.pyrzanowski@gmail.com

+ 48 502 600 671

Spis treści

1.	Wprowadzenie.....	6
2.	Wnioski z diagnozy społecznej, gospodarczej, środowiskowo-klimatycznej i przestrzennej	10
2.1.	Podstawowe informacje o gminie	10
2.2.	Wnioski z diagnozy – wymiar społeczny.....	13
2.3.	Wnioski z diagnozy – wymiar gospodarczy.....	17
2.4.	Wnioski z diagnozy – wymiar środowiskowo-klimatyczny	19
2.5.	Wnioski z diagnozy - wymiar przestrzenny	21
2.6.	Wyzwania strategiczne Gminy Podgórzyn.....	26
3.	Wizja i misja rozwoju oraz cele i kierunki działań.....	30
3.1.	Wizja rozwoju Gminy Podgórzyn	30
3.2.	Misja rozwoju Gminy Podgórzyn	31
3.3.	Cele i kierunki działań oraz rezultaty i wskaźniki	32
3.3.1.	Cel strategiczny I: Wysoka jakość życia oparta na silnej i zintegrowanej wspólnotie lokalnej.....	40
3.3.2.	Cel strategiczny II: Zrównoważona i odporna gospodarka oparta na turystyce, lokalnej przedsiębiorczości i wysokiej jakości usługach.	49
3.3.3.	Cel strategiczny III: Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiskowych przy wzmacnianiu odporności klimatycznej gminy	57
3.3.4.	Cel strategiczny IV: Zrównoważone i odpowiedzialne kształtowanie przestrzeni z poszanowaniem krajobrazu podgórskiego.....	64
4.	Polityka przestrzenna	72
4.1.	Główne ustalenia i rekomendacje dotyczące kształtowania polityki przestrzennej gminy Podgórzyn	75
4.2.	Hierarchia jednostek sieci osadniczej oraz powiązania funkcjonalne i przestrzenne gminy Podgórzyn w regionie i z obszarem transgranicznym	77
4.3.	Strefy funkcji dominujących i obszary rozwoju.....	79
4.4.	Środowisko przyrodnicze i krajobraz naturalny i kulturowy	90
4.5.	Ochrona zabytków i krajobraz kulturowy	94
4.6.	System transportowy.....	99
4.7.	Infrastruktura techniczna.....	102
4.8.	Zasady wdrażania polityki przestrzennej	105
4.9.	System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych dotyczących polityki przestrzennej gminy	106
5.	Obszary strategicznej interwencji	109
5.1.	Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa	109

5.2.	Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy	109
6.	System realizacji strategii	113
6.1.	Realizacja Strategii Rozwoju	114
6.2.	System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji Strategii	118
6.2.1.	Ewaluacja ex-ante	119
6.2.2.	Ewaluacja on-going	120
6.2.3.	Ewaluacja ex-post	121
6.2.4.	Aktualizacja Strategii	121
6.3.	Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	122
	126
7.	Ramy finansowe i źródła finansowania	127
7.1.	Ramy finansowe	127
7.2.	Źródła finansowania	128
8.	Spis tabel	131
9.	Spis rycin	132
10.	Spis Rysunków modelu	133

1. Wprowadzenie

1. Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Podgórzyn na lata 2025–2035 stanowi podstawowy dokument planistyczny wyznaczający kierunki rozwoju gminy oraz ramy prowadzenia lokalnej polityki publicznej w nadchodzącej dekadzie. Jej nadrzędnym celem jest stworzenie spójnej wizji rozwoju odpowiadającej specyfice gminy karkonoskiej – obszaru o wysokich walorach środowiskowych i krajobrazowych, pozostającego jednocześnie w strefie oddziaływania silnych ośrodków turystycznych i miejskich. Dokument uwzględnia zarówno lokalne uwarunkowania przestrzenne, społeczne i gospodarcze, jak i szerszy kontekst regionalny oraz krajowy, w którym funkcjonuje gmina.

Strategia jest efektem pogłębionych analiz oraz szerokiego procesu partycypacyjnego, obejmującego badania diagnostyczne, warsztaty strategiczne, konsultacje społeczne oraz dialog z przedstawicielami różnych środowisk lokalnych. Tak zaprojektowany proces pozwolił nie tylko na identyfikację kluczowych wyzwań rozwojowych, lecz także na uchwycenie aspiracji mieszkańców oraz określenie wartości, które powinny stanowić fundament dalszych działań samorządu. Szczególnie wyraźnie wybrzmiała potrzeba prowadzenia rozwoju w sposób odpowiedzialny – tak, aby wzmacniał on jakość życia mieszkańców, nie naruszając jednocześnie unikalnych zasobów przyrodniczych i przestrzennych gminy.

Opracowanie strategii wynika z konieczności świadomego zarządzania procesami rozwojowymi, które w ostatnich latach uległy wyraźnemu przyspieszeniu. Rosnąca atrakcyjność osiedleńcza i turystyczna gminy, nasilająca się presja inwestycyjna oraz zmieniające się uwarunkowania demograficzne i gospodarcze wymagają długofalowego podejścia opartego na równoważeniu funkcji mieszkaniowych, turystycznych i środowiskowych. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera zdolność samorządu do prowadzenia przemyślanej polityki przestrzennej oraz ochrony krajobrazu jako jednego z najważniejszych kapitałów rozwojowych gminy.

Strategia powstała w oparciu o wnioski płynące z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy, która pozwoliła wskazać zarówno obszary wymagające interwencji, jak i potencjały stanowiące podstawę dalszego wzmacniania jej konkurencyjności. Do najistotniejszych wyzwań należą w szczególności potrzeba rozwoju infrastruktury technicznej i transportowej, dywersyfikacja lokalnej gospodarki, zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych, przeciwdziałanie niekontrolowanej suburbanizacji oraz ochrona środowiska w warunkach rosnącej presji inwestycyjnej. Jednocześnie gmina dysponuje znaczącymi atutami – atrakcyjnym położeniem, wysoką jakością przestrzeni przyrodniczej, aktywnością mieszkańców oraz potencjałem do rozwoju nowoczesnych, zrównoważonych form turystyki i przedsiębiorczości.

Dokument ma charakter nie tylko kierunkowy, lecz również wdrożeniowy – określa cele strategiczne, priorytety interwencji oraz mechanizmy realizacji polityki rozwojowej. Jego założeniem jest prowadzenie rozwoju w sposób zintegrowany, łączy wzmacnianie lokalnej gospodarki z troską o spójność społeczną, ład przestrzenny oraz odporność środowiskową. Kluczową ambicją strategii jest budowanie gminy, która rozwija się na własnych warunkach –

w sposób kontrolowany, harmonijny i odpowiadający długofalowym interesom wspólnoty samorządowej.

Opracowanie strategii jest jednocześnie realizacją obowiązku wynikającego z przepisów prawa, w szczególności z ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, która wskazuje prowadzenie polityki rozwoju jako jedno z podstawowych zadań jednostek samorządu terytorialnego. Dokument wyznacza kompleksowe kierunki działań służących rozwojowi gminy w kluczowych wymiarach jej funkcjonowania, tworząc podstawę dla konsekwentnego i odpowiedzialnego kształtowania jej przyszłości.

Strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby tej strategii, oraz określa w szczególności:

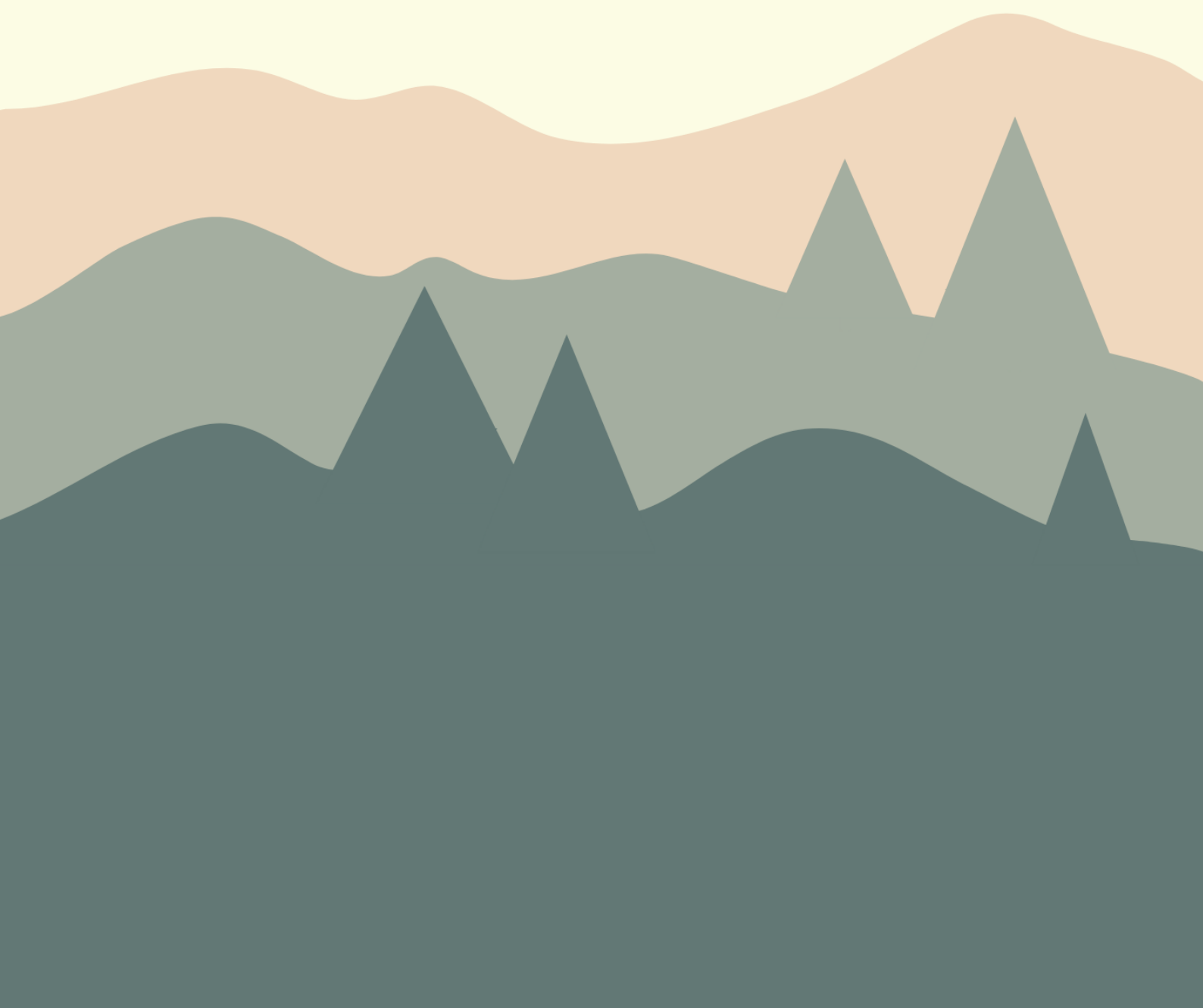
- 1) cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym;
- 2) kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
- 3) oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
- 4) model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, rozumiany jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni, w tym:
 - a) strukturę sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych,
 - b) system powiązań przyrodniczych,
 - c) główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych,
 - d) główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej;
- 5) ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie dotyczące:
 - a) zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu,
 - b) zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
 - c) kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej,
 - d) zasad lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130),
 - e) zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego,
 - f) kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej,
 - g) zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW,
 - h) zasad lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
 - i) zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,

- j) zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;
- 6) obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 566), wraz z zakresem planowanych działań;
- 7) obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;
- 8) system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
- 9) ramy finansowe i źródła finansowania.

Strategia rozwoju gminy została sporządzona w formie tekstowej oraz graficznej.

2. Wnioski z diagnozy społecznej, gospodarczej, środowiskowo-klimatycznej i przestrzennej

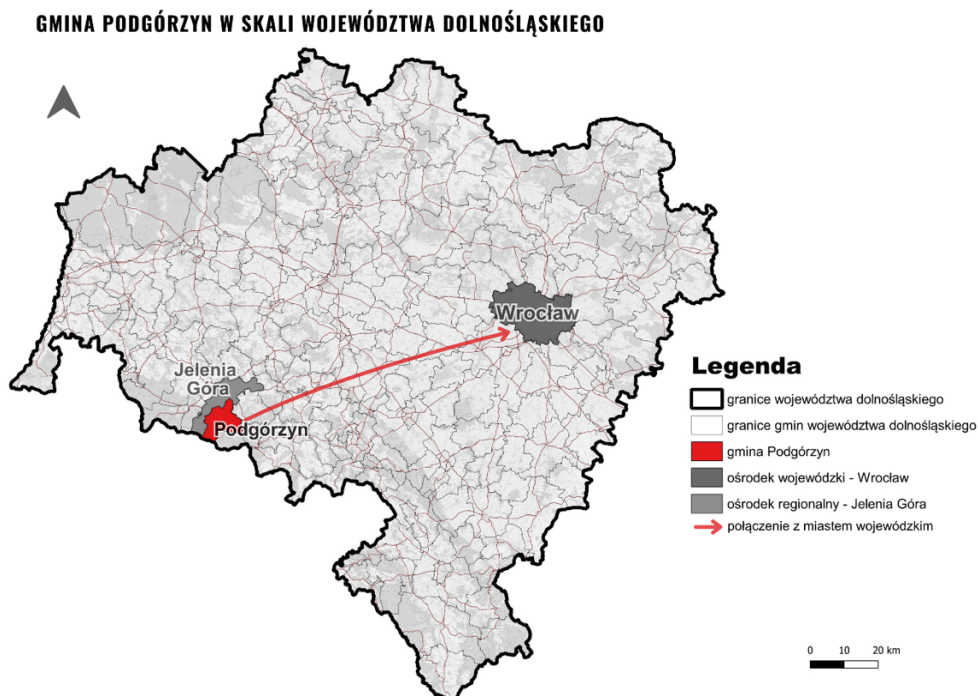

2. Wnioski z diagnozy społecznej, gospodarczej, środowiskowo-klimatycznej i przestrzennej

2.1. Podstawowe informacje o gminie

Gmina Podgórzyn to malownicza gmina wiejska położona w południowo-zachodniej Polsce, w województwie dolnośląskim, w granicach powiatu karkonoskiego. Zajmuje powierzchnię 82,47 km² i jest zamieszkiwana przez 7 791¹ mieszkańców (stan na koniec 2024 r.). Siedziba władz gminy znajduje się w miejscowości Podgórzyn, oddalonej o około 9 km od Jeleniej Góry oraz około 100 km od Wrocławia – głównego ośrodka metropolitalnego regionu.

Ryc. 1 Gmina Podgórzyn w skali województwa dolnośląskiego

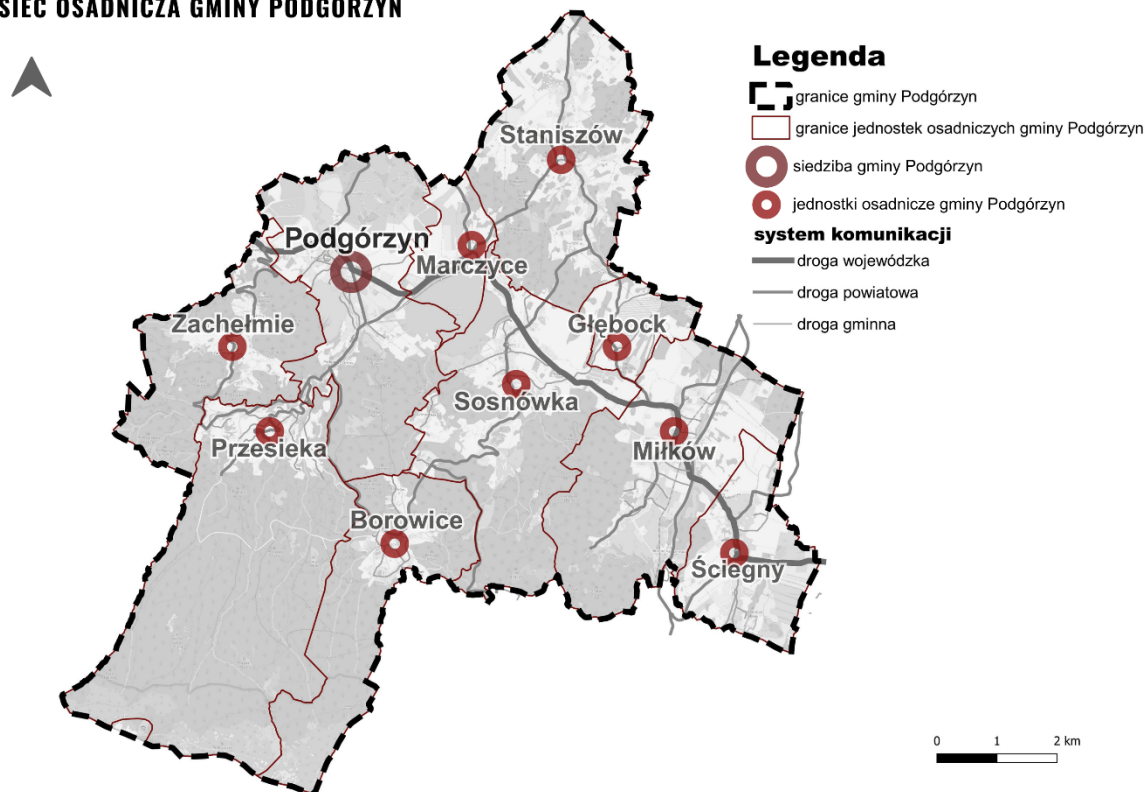
Źródło: Opracowanie własne

W skład gminy wchodzi dziesięć miejscowości: Podgórzyn, Miłków, Sosnówka, Ściężny, Przesieka, Borowice, Zachętynie, Głębock, Marczyce i Staniszków. Układ osadniczy ma charakter rozproszony i pozostaje silnie podporządkowany uwarunkowaniom przyrodniczym – większość miejscowości zlokalizowana jest w dolinach potoków spływających z Karkonoszy, w otoczeniu lasów oraz terenów rolniczo-rekreacyjnych. Tego rodzaju struktura przestrzenna wpływa zarówno na wysoką atrakcyjność krajobrazową gminy, jak i na sposób organizacji infrastruktury technicznej oraz transportowej.

¹ Liczba na podstawie lokalnej ewidencji ludności

Ryc. 2 Sieć osadnicza Gminy Podgórzyn

SIEĆ OSADNICZA GMINY PODGÓRZYN

Źródło: Opracowanie własne

Pod względem geograficznym Gmina Podgórzyn położona jest u podnóża Karkonoszy, w dolinach rzek Podgórznej, Czerwienia i Sośniaka oraz potoku Kacza.

Obszar gminy charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem wysokości – od około 350 m n.p.m. w części północnej do niemal 1 500 m n.p.m. na południu, gdzie przebiegają granice z Karkonoskim Parkiem Narodowym. W granicach administracyjnych znajdują się jedne z najwyższych szczytów tej części Sudetów, w tym Smogornia (1489 m n.p.m.), Mały Szyszak (1439 m n.p.m.) oraz Tępy Szczyt (1388 m n.p.m.), co dodatkowo podkreśla górski charakter gminy i jej silne powiązania z regionalnym systemem przyrodniczym.

Gmina graniczy z miastami Jelenia Góra, Karpacz i Kowary oraz z gminą Mysłakowice, natomiast jej południowa granica pokrywa się z granicą państwową z Republiką Czeską. Położenie na osiach komunikacyjnych łączących Jelenią Górę z Karpaczem oraz Karpacz ze Szklarską Porębą w sąsiedztwie głównych przejść granicznych czyni gminę Podgórzyn istotnym elementem układu funkcjonalnego subregionu jeleniogórskiego. Bliskość silnych ośrodków turystycznych oraz dostęp do ponadlokalnej sieci transportowej wzmacniają potencjał gospodarczy gminy, jednocześnie zwiększając presję inwestycyjną oraz natężenie ruchu sezonowego.

Jednym z najważniejszych wyróżników gminy są jej wyjątkowe walory środowiskowe. Znaczna część powierzchni objęta jest różnymi formami ochrony przyrody, w tym Karkonoskim Parkiem Narodowym oraz obszarami Natura 2000. Szczególną rolę w krajobrazie odgrywa Zbiornik

Sosnówka – istotny element regionalnego systemu zaopatrzenia w wodę, a zarazem przestrzeń o wysokich walorach widokowych i rekreacyjnych. Obecność tak cennych zasobów naturalnych sprawia, że rozwój gminy wymaga prowadzenia szczególnie wyważonej polityki przestrzennej, opartej na zasadach zrównoważonego gospodarowania środowiskiem.

Krajobraz kulturowy gminy kształtował się przez stulecia. Pierwsze wzmianki o tutejszych osadach pochodzą z XIII wieku, kiedy obszar pozostawał w domenie cystersów z Cieplic. W kolejnych wiekach rozwijały się tu rzemiosło, rolnictwo oraz wytwórczość szkła, natomiast od XIX wieku coraz większego znaczenia nabierała turystyka. Po II wojnie światowej gmina stała się częścią Polski i przeszła proces wymiany ludności. W drugiej połowie XX wieku Podgórzyn umocnił swoją pozycję jako ośrodek turystyki górskiej, stanowiący spokojniejszą alternatywę dla sąsiednich kurortów – Karpacza i Szklarskiej Poręby. Dziedzictwo historyczne oraz zachowany krajobraz kulturowy pozostają dziś ważnym elementem lokalnej tożsamości i potencjału wizerunkowego.

Współczesna gospodarka gminy opiera się przede wszystkim na mikro- i małych przedsiębiorstwach działających w branżach turystycznych, gastronomicznych, usługowych, rzemieślniczych i budowlanych. Rolnictwo ma charakter uzupełniający, jednak obserwuje się rosnące znaczenie gospodarstw ekologicznych oraz działalności agroturystycznej. W strukturze zatrudnienia coraz wyraźniej widoczny jest także wzrost znaczenia pracy zdalnej oraz sezonowej, powiązanej z obsługą ruchu turystycznego. Zjawiska te potwierdzają stopniową transformację gminy w kierunku modelu turystyczno-mieszkaniowego.

Procesom gospodarczym towarzyszą zmiany demograficzne. Podobnie jak wiele gmin o profilu rekreacyjnym, Podgórzyn doświadcza stopniowego starzenia się populacji oraz umiarkowanego spadku liczby mieszkańców. Jednocześnie obserwowany jest napływ nowych osiedleńców – osób poszukujących wysokiej jakości środowiska życia, spokoju oraz bezpośredniego kontaktu z naturą. Część z nich inwestuje w tzw. „drugie domy”, co wpływa na lokalny rynek nieruchomości oraz kierunki zagospodarowania przestrzeni.

Położenie komunikacyjne, wysoka atrakcyjność turystyczna, rozwinięta infrastruktura rekreacyjna oraz silna tożsamość lokalna czynią z Gminy Podgórzyn jeden z ważniejszych ośrodków turystyki i wypoczynku w Karkonoszach. Jednocześnie rosnąca atrakcyjność osiedleńcza oraz presja inwestycyjna powodują, że gmina znajduje się w fazie intensywnej transformacji funkcjonalnej. Kluczowym wyzwaniem staje się zatem świadome zarządzanie rozwojem – takie, które pozwoli zachować unikalny charakter przestrzeni, wzmacniać jakość życia mieszkańców oraz budować trwałe podstawy konkurencyjności w długiej perspektywie.

Podgórzyn konsekwentnie łączy troskę o środowisko naturalne z rozwojem lokalnej przedsiębiorczości i poprawą warunków życia społeczności, wpisując się w ideę zrównoważonego rozwoju regionu karkonoskiego. Dzięki temu pozostaje gminą o znaczącym potencjale – zdolną do prowadzenia rozwoju na własnych warunkach, w sposób harmonijny i odpowiedzialny.

2.2. Wnioski z diagnozy – wymiar społeczny

Ludność

Sytuacja demograficzna Gminy Podgórzyn pozostaje względnie stabilna, jednak widoczne są procesy charakterystyczne dla wielu gmin o profilu turystyczno-mieszkaniowym. Liczba mieszkańców utrzymuje się na poziomie około 7,8 tys. osób, wykazując jednocześnie niewielką tendencję spadkową. Strukturę ludności coraz silniej kształtuje proces starzenia się społeczeństwa – systematycznie rośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym, który osiągnął już ponad jedną czwartą populacji, podczas gdy liczebność mieszkańców w wieku produkcyjnym maleje.

Jednocześnie obserwowane jest dodatnie saldo migracji, co wskazuje na utrzymującą się atrakcyjność osiedleńczą gminy. Podgórzyn przyciąga nowych mieszkańców poszukujących wysokiej jakości środowiska życia, jednak zjawisko to nie rekompensuje w pełni utrzymującego się od lat ujemnego przyrostu naturalnego. Współczynnik feminizacji na poziomie 105 świadczy o relatywnie zrównoważonej strukturze płci i nie generuje istotnych napięć społecznych.

Rosnące wskaźniki obciążenia demograficznego oznaczają konieczność stopniowego dostosowywania lokalnych polityk publicznych – szczególnie w obszarze zdrowia, usług opiekuńczych i integracji społecznej – do potrzeb coraz liczniejszej grupy seniorów. W dłuższej perspektywie struktura wieku stanie się jednym z kluczowych czynników wpływających na kierunki rozwoju usług publicznych.

Wychowanie i edukacja

System edukacyjny gminy opiera się na sieci czterech szkół podstawowych oraz funkcjonujących przy nich przedszkoli, co pozwala na zabezpieczenie podstawowych potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży. Jednocześnie brak placówek dla najmłodszych dzieci oraz szkół ponadpodstawowych powoduje konieczność korzystania z oferty edukacyjnej sąsiednich ośrodków, wzmacniając funkcjonalne powiązania gminy z Jelenią Górą i innymi miastami regionu.

Wskaźnik skolaryzacji netto pozostaje niższy od średniej krajowej, choć przewyższa wartości notowane w powiecie karkonoskim, co można interpretować jako względnie korzystną sytuację na tle najbliższego otoczenia. Wyniki egzaminu ósmoklasisty utrzymują się na poziomie zbliżonym do średnich powiatowych – szczególnie dobre rezultaty osiągnięte są w zakresie języka angielskiego, natomiast większych wyzwań wymaga nauczanie matematyki.

Istotnym ograniczeniem rozwojowym pozostaje brak oferty kształcenia ustawicznego oraz instytucji szkolnictwa wyższego. W konsekwencji możliwości podnoszenia kwalifikacji przez dorosłych mieszkańców są ograniczone, co w dłuższej perspektywie może wpływać na strukturę lokalnego rynku pracy oraz zdolność gospodarki do adaptacji do zmieniających się warunków.

Kultura

Życie kulturalne gminy koncentruje się wokół Gminnej Biblioteki Publicznej wraz z czterema filiami, która pełni rolę nie tylko instytucji udostępniającej zbiory, lecz także ważnego animatora

lokalnej aktywności społecznej i edukacyjnej. Bogaty księgozbiór oraz udział w ogólnopolskich inicjatywach promujących czytelnictwo świadczą o dobrze rozwiniętej bazie instytucjonalnej.

Pomimo korzystnego wskaźnika dostępności bibliotek aktywność czytelnicza mieszkańców utrzymuje się na umiarkowanym poziomie, co wskazuje na potrzebę dalszego wzmocnienia działań animacyjnych i promocyjnych. Jednocześnie obraz kultury w gminie nie ogranicza się do danych statystycznych – liczne wydarzenia o charakterze lokalnym i regionalnym potwierdzają wysoki poziom zaangażowania społeczności. Festiwale, wydarzenia ekologiczne, imprezy sportowe i inicjatywy integracyjne budują poczucie wspólnoty oraz wzmocniają lokalną tożsamość.

Można zatem mówić o kapitale kulturowym opartym bardziej na aktywności mieszkańców niż na rozbudowanej infrastrukturze instytucjonalnej – co stanowi solidną podstawę dalszego rozwoju oferty kulturalnej.

Sport i rekreacja

Aktywność sportowa mieszkańców koncentruje się przede wszystkim wokół szkół oraz lokalnych klubów sportowych, które odgrywają ważną rolę w integracji społecznej i promowaniu zdrowego stylu życia. Brak wyspecjalizowanego ośrodka sportu oraz infrastruktury takiej jak basen czy lodowisko ogranicza jednak możliwości rozwoju bardziej zróżnicowanej oferty rekreacyjnej.

Jednocześnie gmina dysponuje znaczącymi atutami wynikającymi z warunków naturalnych. Dynamicznie rozwijająca się infrastruktura rowerowa – zwłaszcza w ramach systemu tras Single Track „Pasma Rowerowe Olbrzymy” – wzmocnia atrakcyjność turystyczną i sportową obszaru. Ukształtowanie terenu sprzyja również aktywnościom zimowym, które mieszkańcy mogą uprawiać w naturalnych warunkach krajobrazowych.

Oznacza to, że potencjał sportowo-rekreacyjny gminy opiera się w dużej mierze na zasobach środowiskowych, a jego dalszy rozwój powinien uwzględniać równowagę pomiędzy inwestycjami infrastrukturalnymi a ochroną krajobrazu.

Zdrowie publiczne

Dostępność podstawowej opieki zdrowotnej w gminie pozostaje na stabilnym poziomie, co potwierdza liczba porad przypadających na mieszkańca, zbliżona do średniej krajowej. Jednocześnie ograniczona infrastruktura medyczna – funkcjonowanie jednego niepublicznego zakładu opieki zdrowotnej oraz jednej apteki – powoduje, że mieszkańcy w znacznym stopniu korzystają z usług oferowanych w Jeleniej Górze i innych pobliskich miastach.

Taki model dostępności jest częściowo konsekwencją rozproszonego układu osadniczego, jednak w kontekście postępującego starzenia się społeczeństwa może stanowić coraz większe wyzwanie. Rosnące zapotrzebowanie na usługi geriatryczne, rehabilitacyjne oraz opiekę długoterminową wskazuje na potrzebę stopniowego wzmocnienia lokalnego systemu wsparcia zdrowotnego – zarówno poprzez rozwój usług, jak i działania profilaktyczne.

Pomoc społeczna

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Podgórzynie od wielu lat realizuje zadania związane ze wsparciem finansowym, usługowym i integracyjnym mieszkańców, współpracując z instytucjami powiatowymi oraz organizacjami społecznymi. Model pomocy ma charakter aktywizujący – ukierunkowany nie tylko na łagodzenie skutków trudnych sytuacji życiowych, lecz także na wzmacnianie samodzielności beneficjentów.

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej pozostaje niższa niż średnia wojewódzka, co można interpretować jako względnie korzystną sytuację społeczną. Wsparcie koncentruje się przede wszystkim na osobach starszych, samotnych oraz rodzinach zmagających się z ubóstwem, bezrobociem lub problemami opiekuńczymi. Wraz z postępującymi zmianami demograficznymi rola systemu pomocy społecznej będzie prawdopodobnie rosta.

Bezpieczeństwo

System bezpieczeństwa publicznego w gminie opiera się na współpracy wielu służb – Policji, Państwowej i Ochotniczej Straży Pożarnej, GOPR oraz WOPR – co tworzy stabilne podstawy reagowania na sytuacje kryzysowe. Szczególnie istotną rolę odgrywa pięć jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, z których trzy funkcjonują w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Doświadczenia powodzi z 2024 roku przyczyniły się do znaczącego wzmocnienia lokalnego systemu zarządzania kryzysowego, czego wyrazem jest rozbudowa Gminnego Magazynu Przeciwpowodziowego oraz rozwój zaplecza technicznego. Planowane wdrożenie systemu powiadamiania SMS dodatkowo zwiększy poziom bezpieczeństwa mieszkańców oraz skuteczność reagowania na zagrożenia.

Można zatem mówić o rosnącej odporności instytucjonalnej gminy na sytuacje nadzwyczajne.

Kapitał społeczny

Kapitał społeczny gminy Podgórzyn opiera się przede wszystkim na aktywności mieszkańców oraz relatywnie silnych więziach lokalnych. Funkcjonowanie Gminnej Rady Seniorów świadczy o rosnącej dojrzałości partycypacyjnej oraz potrzebie włączania różnych grup społecznych w procesy decyzyjne.

Życie społeczne koncentruje się wokół sołectw i organizacji pozarządowych, a wysoka frekwencja podczas spotkań konsultacyjnych potwierdza gotowość mieszkańców do angażowania się w sprawy wspólnoty. Jednocześnie brak wykorzystania narzędzi takich jak budżet obywatelski czy inicjatywa lokalna wskazuje na potencjał dalszego wzmacniania mechanizmów partycypacji.

Gmina prowadzi program współpracy z organizacjami pozarządowymi, wspierając przede wszystkim działania sportowe, edukacyjne i integracyjne. Choć wskaźnik liczby organizacji na 10 tys. mieszkańców jest korzystny, rzeczywista aktywność części podmiotów może być zróżnicowana. Nie zmienia to jednak faktu, że społeczność lokalna dysponuje znaczącym potencjałem współdziałania, który – odpowiednio wzmacniany – może stać się jednym z kluczowych zasobów rozwojowych gminy.

Analiza SWOT – wymiar społeczny

Tabela 1 Analiza SWOT - wymiar przestrzenny

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Wysoka atrakcyjność osiedleńcza gminy sprzyjająca napływowi nowych mieszkańców i stabilizacji liczby ludności. • Relatywnie silny kapitał społeczny oparty na aktywności mieszkańców, funkcjonowaniu sołectw oraz organizacji pozarządowych. • Rozwinięta podstawowa infrastruktura edukacyjna i kulturalna (usługi pierwszego rzędu). • Wysoka jakość środowiska życia wzmacniająca dobrostan mieszkańców oraz potencjał przyciągania nowych grup ludności. • Niski poziom korzystania z pomocy społecznej na tle regionu, wskazujący na relatywnie dobrą sytuację społeczną. • Rosnąca dojrzałość partycypacyjna mieszkańców i gotowość do angażowania się w procesy konsultacyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> • Postępujący proces starzenia się populacji oraz rosnące wskaźniki obciążenia demograficznego. • Ograniczony dostęp do usług zdrowotnych i specjalistycznej opieki medycznej na poziomie lokalnym. • Brak szkół ponadpodstawowych i instytucji kształcenia ustawicznego ograniczający możliwości rozwoju kompetencji mieszkańców. • Niewystarczająca oferta transportu publicznego utrudniająca dostęp do edukacji, pracy i usług osobom bez samochodu. • Brak formalnych narzędzi partycypacji (np. budżetu obywatelskiego), co ogranicza systemowe wzmacnianie zaangażowania społecznego. • Rozproszone osadnictwo utrudniające integrację społeczną i efektywne świadczenie usług publicznych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Przyciąganie nowych mieszkańców poszukujących wysokiej jakości życia oraz pracy zdalnej. • Rozwój usług społecznych i zdrowotnych dedykowanych rosnącej populacji seniorów (silver economy). • Wzmacnianie mechanizmów partycypacji i współzarządzania lokalnego jako narzędzia budowania zaufania społecznego. • Rozszerzenie oferty edukacyjnej i kompetencyjnej we współpracy z ośrodkami miejskimi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogłębianie się niekorzystnych trendów demograficznych, w tym spadku liczby osób w wieku produkcyjnym. • Wzrost presji mieszkaniowej prowadzący do fragmentacji społecznej (np. rozwój „drugich domów”). • Ryzyko wykluczenia transportowego części mieszkańców. • Osłabienie więzi lokalnych w wyniku dynamicznych procesów suburbanizacyjnych.

Źródło: Opracowanie własne

2.3. Wnioski z diagnozy – wymiar gospodarczy

Podmioty gospodarcze i rynek pracy

Struktura gospodarcza Gminy Podgórzyn ma charakter wyraźnie lokalny i opiera się przede wszystkim na mikro- oraz małych przedsiębiorstwach. Dominują działalności usługowe, turystyczne i budowlane, co w naturalny sposób koresponduje z górskim i rekreacyjnym profilem gminy. Wysoki udział działalności jednoosobowych oraz podmiotów o charakterze sezonowym potwierdza elastyczny, lecz jednocześnie mniej stabilny model lokalnej przedsiębiorczości.

Rynek pracy pozostaje silnie powiązany z otoczeniem funkcjonalnym, zwłaszcza z Jelenią Górą i Karpaczem. Znaczna część mieszkańców podejmuje zatrudnienie poza terenem gminy, korzystając z szerszej oferty zatrudnienia w ośrodkach miejskich. Niska stopa bezrobocia świadczy o relatywnie dobrej sytuacji na rynku pracy, jednak dostępność zatrudnienia jest zróżnicowana przestrzennie – korzystniejsza w miejscowościach położonych bliżej większych centrów usługowych.

Charakterystycznym zjawiskiem pozostaje sezonowość zatrudnienia, szczególnie widoczna w sektorach turystycznym i budowlanym. Część pracowników zatrudniana jest w systemie czasowym, co może wpływać na stabilność dochodów gospodarstw domowych i długofalowe bezpieczeństwo ekonomiczne mieszkańców. Model ten, choć elastyczny i dostosowany do lokalnych warunków, zwiększa podatność gospodarki na wahania koniunkturalne i zmiany w natężeniu ruchu turystycznego.

Turystyka

Turystyka stanowi najważniejszy filar lokalnej gospodarki i jeden z kluczowych czynników kształtujących tożsamość gminy. Położenie u podnóża Karkonoszy, bliskość Karkonoskiego Parku Narodowego oraz sąsiedztwo silnych ośrodków turystycznych – Karpacza, Szklarskiej Poręby i Jeleniej Góry – tworzą wyjątkowo korzystne warunki dla rozwoju funkcji rekreacyjnych i wypoczynkowych.

Oferta turystyczna gminy opiera się na turystyce górskiej, pieszej i rowerowej, a także na dostępie do atrakcji przyrodniczych i krajobrazowych. Dynamiczny rozwój infrastruktury rowerowej, w tym tras w ramach systemu „Pasma Rowerowe Olbrzymy”, wzmacnia pozycję gminy jako ważnego punktu na mapie aktywnej turystyki w regionie.

Baza noclegowa jest zróżnicowana i obejmuje zarówno obiekty o wysokim standardzie, jak i liczne pensjonaty, apartamenty oraz kwatery prywatne. Struktura ta potwierdza rozproszony, kameralny charakter oferty, choć jej dalszy rozwój zwiększa presję na przestrzeń oraz infrastrukturę. Znaczącą rolę odgrywają również usługi około-turystyczne – gastronomia, rekreacja i drobne usługi – które tworzą szerokie zaplecze ekonomiczne związane z obsługą odwiedzających.

W trakcie konsultacji społecznych wyraźnie wskazywano potrzebę uporządkowania i zrównowżenia rozwoju turystyki. Wyzwania dotyczą przede wszystkim zarządzania ruchem turystycznym, poprawy komunikacji oraz zachowania równowagi pomiędzy rozwojem infrastruktury a ochroną krajobrazu i jakości życia mieszkańców. Oznacza to, że przyszłość

sektora powinna opierać się nie na maksymalizacji liczby odwiedzających, lecz na jakości, organizacji i kontroli procesów rozwojowych.

Rolnictwo

Rolnictwo w Gminie Podgórzyn pełni funkcję uzupełniającą wobec dominującej turystyki i usług. Struktura agrarna opiera się na niewielkich, rozproszonych gospodarstwach o charakterze ekstensywnym, bez wyraźnej obecności dużych gospodarstw towarowych czy intensywnej produkcji rolnej. Największe skupiska użytków rolnych zachowały się w rejonie Ściegien i Głębocka, gdzie występują bardziej zwarte kompleksy gruntów.

Uwarunkowania przyrodnicze i krajobrazowe, a także ograniczenia planistyczne, sprawiają, że rolnictwo nie stanowi wiodącej gałęzi gospodarki. Jednocześnie tereny rolne pełnią istotną funkcję krajobrazową i ekologiczną – stanowią bufor dla zabudowy, wzmacniają walory estetyczne przestrzeni oraz współtworzą tożsamość regionu. Coraz większe znaczenie mają również gospodarstwa ekologiczne i działalność agroturystyczna, łącząca funkcje rolnicze z obsługą ruchu turystycznego.

Z przeprowadzonych analiz i konsultacji wynika, że rozwój rolnictwa nie jest postrzegany jako kluczowy kierunek strategiczny, jednak jego znaczenie środowiskowe i krajobrazowe wymaga uwzględnienia w polityce przestrzennej oraz ochrony ładu kulturowego gminy.

Tereny inwestycyjne

Struktura terenów inwestycyjnych w Gminie Podgórzyn potwierdza jej turystyczno-mieszkaniowy charakter. Powierzchnia gruntów przeznaczonych pod działalność usługową i produkcyjną jest ograniczona i koncentruje się głównie w rejonie Miłkowa oraz – w mniejszym stopniu – przy Głębocku. Brak zorganizowanych stref aktywności gospodarczej oraz specjalnych stref ekonomicznych ogranicza możliwość lokowania większych inwestycji przemysłowych czy kapitałochłonnych przedsięwzięć produkcyjnych.

Funkcje usługowo-produkcyjne mają przede wszystkim charakter lokalny i są zorientowane na obsługę mieszkańców oraz turystów, a nie na przyciąganie dużego kapitału zewnętrznego. Rozproszona zabudowa, wysokie walory krajobrazowe oraz ograniczenia środowiskowe powodują naturalne ukierunkowanie rozwoju na funkcje turystyczne i mieszkaniowe, przy niewielkim udziale działalności przemysłowej.

Taka struktura przestrzenna potwierdza, że gmina rozwija się jako obszar o dominującej funkcji rekreacyjno-osiedleńczej, gdzie rozwój gospodarczy oparty jest przede wszystkim na jakości środowiska oraz atrakcyjności krajobrazu. W długiej perspektywie kluczowym wyzwaniem pozostaje utrzymanie równowagi pomiędzy presją inwestycyjną a ochroną przestrzeni jako podstawowego zasobu rozwojowego.

Analiza SWOT – wymiar gospodarczy

Tabela 2 Analiza SWOT - wymiar gospodarczy

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Silna pozycja turystyki jako stabilnego filaru lokalnej gospodarki. • Atrakcyjne położenie w sąsiedztwie głównych ośrodków turystycznych regionu karkonoskiego. • Rozwinięty sektor mikro- i małych przedsiębiorstw wykazujących dużą elastyczność rynkową. • Niska stopa bezrobocia oraz funkcjonalne powiązania z regionalnym rynkiem pracy. • Rosnąca baza noclegowa i rozwinięte usługi około-turystyczne. 	<ul style="list-style-type: none"> • Monofunkcyjność gospodarki i silne uzależnienie od sektora turystycznego. • Wysoki udział działalności sezonowej wpływający na stabilność dochodów mieszkańców. • Ograniczona dostępność terenów inwestycyjnych pod działalność produkcyjną i usługi ponadlokalne. • Odptyw części potencjału pracowniczego do sąsiednich ośrodków miejskich. • Niewielka skala innowacyjności i ograniczone możliwości dywersyfikacji gospodarki.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój turystyki catorocznej oraz produktów opartych na jakości, a nie skali ruchu. • Wzrost znaczenia pracy zdalnej sprzyjający napływowi nowych rezydentów i przedsiębiorców. • Rozwój agroturystyki oraz działalności ekologicznej. • Budowanie lokalnych łańcuchów usług i produktów powiązanych z marką regionu. • Współpraca ponadlokalna wzmacniająca potencjał inwestycyjny subregionu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wysoka wrażliwość gospodarki na wahania koniunktury turystycznej i kryzysy zewnętrzne. • Narastająca konkurencja ze strony silniejszych ośrodków turystycznych. • Presja inwestycyjna podnosząca ceny nieruchomości i bariery wejścia dla lokalnych przedsiębiorców. • Ryzyko utrwalenia struktury gospodarki o niskiej produktywności. • Konflikt pomiędzy rozwojem gospodarczym a ochroną środowiska.

Źródło: Opracowanie własne

2.4. Wnioski z diagnozy – wymiar środowiskowo-klimatyczny

Gmina Podgórzyn należy do obszarów o ponadprzeciętnych walorach przyrodniczych, które stanowią jeden z jej najważniejszych kapitałów rozwojowych. Obecność licznych form ochrony przyrody – w tym Karkonoskiego Parku Narodowego oraz obszarów Natura 2000 – w połączeniu z dużym udziałem terenów leśnych i górskich przesądza o wysokiej jakości środowiska naturalnego oraz atrakcyjności krajobrazowej. Jednocześnie tak silne uwarunkowania

środowiskowe w naturalny sposób ograniczają dostępność terenów pod inwestycje, wymagając prowadzenia szczególnie wyważonej polityki przestrzennej.

W ostatnich latach coraz wyraźniej widoczna staje się presja turystyczna i inwestycyjna. Rosnący ruch samochodowy, zwiększone obciążenie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz ingerencja w krajobraz wskazują na narastające napięcie pomiędzy rozwojem funkcji gospodarczych a potrzebą ochrony zasobów naturalnych. Wyzwanie to nabiera szczególnego znaczenia w kontekście utrzymania długofalowej atrakcyjności gminy, której przewaga konkurencyjna w dużej mierze opiera się właśnie na jakości środowiska.

Dodatkowym czynnikiem ryzyka pozostają zmiany klimatyczne. Górski charakter zlewni sprzyja występowaniu zjawisk ekstremalnych, takich jak powodzie błyskawiczne, a jednocześnie coraz częściej obserwowane są okresy niedoborów wody. Oznacza to konieczność wzmacniania odporności klimatycznej gminy oraz rozwijania rozwiązań retencyjnych i adaptacyjnych.

Istotnym tematem społecznym pozostaje także sposób prowadzenia gospodarki leśnej. Część mieszkańców krytycznie ocenia rozległe prace zrębowe oraz ich wpływ na krajobraz i stan dróg leśnych, co pokazuje rosnącą wrażliwość społeczną na kwestie środowiskowe i potrzebę prowadzenia dialogu pomiędzy interesariuszami zarządzającymi zasobami naturalnymi.

pozytywnym zjawiskiem jest stopniowa poprawa jakości powietrza, choć emisje niskie oraz transport samochodowy nadal oddziałują na lokalne warunki aerosanitarne. Jednocześnie gmina dysponuje znaczącym potencjałem w zakresie rozwoju zielonej i błękitnej infrastruktury – od naturalnych terenów retencyjnych po systemy wspierające bioróżnorodność. Kluczowym wyzwaniem pozostaje zachowanie równowagi pomiędzy presją urbanizacyjną a ochroną środowiska jako strategicznego zasobu rozwojowego.

Analiza SWOT – wymiar środowiskowo-klimatyczny

Tabela 3 Analiza SWOT - wymiar środowiskowo-klimatyczny

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ● Ponadprzeciętne walory przyrodnicze i krajobrazowe stanowiące strategiczny zasób rozwojowy. ● Wysoki udział terenów chronionych wzmacniający wizerunek gminy jako obszaru o wysokiej jakości środowiska. ● Potencjał rozwoju zielonej i błękitnej infrastruktury. ● Stopniowa poprawa jakości powietrza. ● Rosnące wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na poziomie gospodarstw domowych. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Rosnąca presja turystyczna i urbanizacyjna na ekosystemy oraz krajobraz. ● Ograniczona dostępność wody w okresach wzmożonego zapotrzebowania. ● Przeciążenia infrastruktury komunalnej wynikające z sezonowych wzrostów liczby użytkowników. ● Umiarkowany poziom zgazyfikowania utrudniający transformację energetyczną. ● Napięcia społeczne wokół gospodarki leśnej.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój gospodarki niskoemisyjnej i lokalnych systemów energetycznych. • Inwestycje w retencję i adaptację do zmian klimatu. • Wzmacnianie modelu turystyki zrównoważonej. • Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na działania środowiskowe. • Budowanie przewagi konkurencyjnej w oparciu o wysoką jakość środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nasilanie się ekstremalnych zjawisk pogodowych, w tym powodzi błyskawicznych i susz. • Degradacja krajobrazu wskutek nadmiernej urbanizacji. • Utrata równowagi pomiędzy rozwojem a ochroną przyrody. • Wzrost ruchu samochodowego i emisji transportowych. • Postępujące fragmentowanie siedlisk przyrodniczych.

Źródło: Opracowanie własne

2.5. Wnioski z diagnozy - wymiar przestrzenny

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Polityka przestrzenna Gminy Podgórzyn odzwierciedla napięcie charakterystyczne dla atrakcyjnych obszarów górskich – pomiędzy silną presją inwestycyjną a koniecznością ochrony krajobrazu, który stanowi podstawowy zasób rozwojowy. Ponad połowa powierzchni gminy (51,88%) objęta jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co na tle wielu gmin wiejskich należy ocenić jako wysoki poziom uporządkowania planistycznego (choć duża część obszarów objętych planami stanowią lasy). Jednocześnie kierunki przyjęte w obowiązujących dokumentach i liberalne ustalenia w znacznym stopniu sprzyjały intensyfikacji funkcji mieszkaniowych i turystycznych, stopniowo ograniczając udział terenów otwartych.

Skala rezerw terenowych pod zabudowę wyraźnie przekracza prognozowane potrzeby rozwojowe. Na cele mieszkaniowe oraz mieszkaniowo-usługowe przeznaczono łącznie około 773 ha, co odpowiada blisko 9,4% powierzchni gminy. W praktyce oznacza to stworzenie potencjału inwestycyjnego znacznie większego, niż wynikałoby to z trendów demograficznych. Co szczególnie istotne, około połowa terenów przewidzianych pod zabudowę pozostaje niezagospodarowana – dotyczy to zarówno gruntów objętych planami miejscowymi (blisko 40%), jak i terenów wskazanych w decyzjach o warunkach zabudowy, gdzie poziom niezainwestowania przekracza 88%.

Tak duża nadpodaż terenów budowlanych generuje długofalowe konsekwencje finansowe i organizacyjne. Rozproszona struktura osadnicza oznacza bowiem konieczność sukcesywnej rozbudowy infrastruktury technicznej – dróg, sieci wodno-kanalizacyjnych czy energetycznych – co podnosi koszty funkcjonowania gminy i utrudnia racjonalne planowanie inwestycji publicznych. W skrajnych przypadkach może prowadzić do utrwalenia nieefektywnego modelu przestrzennego, w którym tempo urbanizacji wyprzedza możliwości obsługi infrastrukturalnej.

Struktura przeznaczeń planistycznych wskazuje również na silne ukierunkowanie gospodarki przestrzennej na rozwój usług turystycznych. Jest to kierunek naturalny, wynikający z położenia i potencjału środowiskowego gminy, jednak nadmierna skala rezerw pod tego typu funkcje – przy jednoczesnym braku wyraźnie wyodrębnionych obszarów dla działalności produkcyjnej i usług ponadlokalnych – może ograniczać dywersyfikację gospodarczą. W dłuższej perspektywie grozi to pogłębianiem monofunkcyjności ekonomicznej oraz zwiększaniem presji inwestycyjnej na obszary szczególnie atrakcyjne krajobrazowo.

Dynamikę przekształceń przestrzennych potwierdza liczba wydawanych decyzji o warunkach zabudowy – w latach 2020–2025 objęły one około 365 ha. Skala ta wskazuje na utrzymujący się trend rozbudowy i dogęszczania przestrzeni w trybie rozproszonym, często bez zachowania sekwencyjności planistycznej. Zjawisko to zwiększa ryzyko postępującego rozlewania się zabudowy, fragmentacji krajobrazu oraz osłabienia czytelności historycznych łańcuchowych układów ruralistycznych.

Wnioski z konsultacji społecznych oraz badań fokusowych potwierdzają rosnącą świadomość mieszkańców w zakresie przemian przestrzennych. Z jednej strony dostrzegają oni wyjątkowe walory krajobrazowe gminy i traktują je jako fundament jej atrakcyjności, z drugiej – coraz częściej sygnalizują symptomy nadmiernej presji inwestycyjnej. Obawy dotyczą przede wszystkim intensywnego rozwoju zabudowy turystycznej, pogarszającej się estetyki przestrzeni wiejskiej, wycinki lasów, ograniczania terenów zielonych i ogólnodostępnych w centrach miejscowości oraz rosnącego obciążenia infrastruktury technicznej.

Jednocześnie potrzeby w zakresie kształtowania przestrzeni są zróżnicowane. Wyraźnie artykułowane jest oczekiwanie tworzenia ogólnodostępnych przestrzeni publicznych, terenów rekreacyjnych i zieleni, które wzmacniałyby integrację społeczną oraz podnosiły jakość życia. Podmioty związane z turystyką akcentują konieczność uporządkowania szlaków i przestrzeni widokowych, natomiast lokalni przedsiębiorcy wskazują na deficyt terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą niezwiązaną bezpośrednio z turystyką. Wspólnym mianownikiem tych oczekiwań pozostaje potrzeba większej przewidywalności i spójności polityki przestrzennej.

W perspektywie strategicznej kluczowe staje się przejście od modelu ekspansywnego do modelu rozwoju zrównoważonego, w którym priorytetem będzie ochrona krajobrazu oraz wzmacnianie ładu przestrzennego. Oznacza to konieczność stopniowania intensywności zabudowy, ograniczania dalszej urbanizacji terenów otwartych oraz bardziej selektywnego wyznaczania nowych obszarów inwestycyjnych. Równoległe niezbędne będzie tworzenie warunków dla większego zróżnicowania funkcji gospodarczych, tak aby rozwój ekonomiczny nie odbywał się kosztem najcenniejszych zasobów środowiskowych i kulturowych.

Sposób prowadzenia polityki przestrzennej w najbliższych latach będzie miał charakter rozstrzygający – to właśnie od niej zależeć będzie, czy gmina zachowa swój unikalny, podgórski charakter, czy też stanie się przestrzenią nadmiernie zurbanizowaną. Odpowiedzialne planowanie powinno zatem równoważyć potrzeby rozwojowe z ochroną dziedzictwa krajobrazowego, traktując przestrzeń nie jako zasób nieograniczony, lecz jako dobro strategiczne determinujące długoterminową konkurencyjność gminy.

Zasoby mieszkaniowe

Rynek mieszkaniowy w Gminie Podgórzyn rozwija się dynamicznie, co potwierdza systematyczny wzrost liczby budynków mieszkalnych. Zjawisko to odzwierciedla rosnącą atrakcyjność osiedleńczą gminy oraz napływ nowych mieszkańców poszukujących wysokiej jakości środowiska życia. Poprawiający się wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców wskazuje na stopniowe wzmocnienie potencjału mieszkaniowego, choć tempo inwestycji pozostaje wrażliwe na koniunkturę turystyczno-inwestycyjną regionu.

Na tle wielu jednostek samorządowych gmina wyróżnia się wysoką przeciętną powierzchnią użytkową mieszkań, co świadczy o dominacji zabudowy jednorodzinnej o relatywnie wysokim standardzie. Jednocześnie rośnie znaczenie inwestycji przeznaczonych pod najem krótkoterminowy oraz tzw. second-home, co wpływa na strukturę lokalnego rynku nieruchomości i może prowadzić do wzrostu cen oraz ograniczenia dostępności mieszkań dla stałych mieszkańców.

Trend zwiększania powierzchni mieszkaniowej przypadającej na jednego mieszkańca należy interpretować jako przejaw poprawy warunków bytowych, jednak niesie on również określone konsekwencje przestrzenne. Rozpraszanie zabudowy może generować wyższe koszty utrzymania infrastruktury technicznej, zwiększać presję transportową oraz utrudniać prowadzenie spójnej polityki planistycznej. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera potrzeba racjonalnego zarządzania procesami suburbanizacyjnymi.

Infrastruktura komunalna

Poziom rozwoju infrastruktury komunalnej w gminie należy ocenić jako relatywnie wysoki – szczególnie w zakresie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, których zasięg przekracza średnie wartości powiatowe. Jednocześnie rozproszony charakter osadnictwa sprawia, że pełne uzbrojenie wszystkich terenów pozostaje wyzwaniem inwestycyjnym i organizacyjnym.

Jednym z najistotniejszych problemów są okresowe niedobory wody, obserwowane zwłaszcza w sezonie turystycznym oraz w niżej położonych częściach gminy. Wzrost zapotrzebowania, dodatkowo potęgowany przez infrastrukturę noclegową i rekreacyjną, pokazuje skalę presji wywieranej na systemy komunalne przez rozwijającą się funkcję turystyczną.

System kanalizacyjny podlega stopniowej modernizacji. Kluczowe znaczenie ma projekt odciążenia oczyszczalni w Marczykach poprzez przesył ścieków do oczyszczalni w Mysłakowicach. Jednocześnie sama oczyszczalnia wymaga przebudowy ze względu na przeciążenie technologiczne oraz zgłaszane uciążliwości zapachowe, oddziałujące także na gminy sąsiednie.

W obszarze energetycznym widoczny jest umiarkowany poziom zgazyfikowania – niższy niż średnio w województwie i kraju – co może stanowić barierę w procesie transformacji energetycznej. Stabilność dostaw energii elektrycznej, zapewnianych przez TAURON Dystrybucja, tworzy jednak solidne podstawy dla dalszego rozwoju. Coraz większe znaczenie zyskują także indywidualne źródła energii, w tym instalacje odnawialne, które stopniowo zwiększają lokalną niezależność energetyczną i wpisują się w kierunki niskoemisyjnego rozwoju.

Łącznie stan infrastruktury komunalnej wskazuje na relatywnie dobrą bazę funkcjonalną, jednak skala wyzwań – wynikających z rozproszonej zabudowy, rosnącej liczby mieszkańców oraz presji turystycznej – powoduje, że jej dalsza rozbudowa i modernizacja będą jednym z kluczowych warunków utrzymania wysokiej jakości życia w gminie.

Transport i mobilność

System transportowy Gminy Podgórzyn kształtowany jest przede wszystkim przez sieć dróg powiatowych i gminnych, które stanowią podstawę lokalnej dostępności komunikacyjnej. Brak dróg krajowych i wojewódzkich w bezpośrednim przebiegu przez obszar gminy ogranicza jej rangę w ponadregionalnym układzie transportowym, jednocześnie wzmacniając znaczenie powiązań z Jelenią Górą jako głównym węzłem komunikacyjnym subregionu. Taki model funkcjonowania sprzyja zachowaniu kameralnego charakteru gminy, lecz równocześnie wymaga szczególnej dbałości o jakość infrastruktury lokalnej.

Stan techniczny układu drogowego pozostaje jednym z istotnych wyzwań rozwojowych. Wskazywane przez mieszkańców problemy dotyczą przede wszystkim jakości nawierzchni, niedostosowanej szerokości części dróg oraz ograniczonego poziomu bezpieczeństwa niechronionych uczestników ruchu. W warunkach rosnącego natężenia ruchu – zarówno codziennego, jak i turystycznego – kwestie te nabierają dodatkowego znaczenia, wpływając bezpośrednio na komfort życia oraz postrzeganą dostępność przestrzeni.

Transport publiczny funkcjonuje głównie w oparciu o system Miejskiego Zakładu Komunikacyjnego w Jeleniej Górze, realizowany w ramach porozumienia międzygminnego. Zapewnia on podstawowe powiązania komunikacyjne, jednak ograniczona częstotliwość kursów oraz niewystarczające zróżnicowanie tras powodują, że jego konkurencyjność wobec transportu indywidualnego pozostaje umiarkowana. W praktyce oznacza to utrwalanie wysokiego poziomu uzależnienia mieszkańców od samochodu.

Pozytywnym elementem struktury mobilności jest dostęp do transportu kolejowego – zarówno poprzez funkcjonujące połączenie w Miłkowie, jak i nowy przystanek w Karpaczu – który wzmacnia integrację gminy z regionalnym systemem transportowym i zwiększa potencjał rozwoju bardziej zrównoważonych form przemieszczania się.

Analiza dostępności czasowej wskazuje, że podróż samochodem w promieniu około 45 minut umożliwi dotarcie do większości kluczowych usług w regionie, w tym do Jeleniej Góry, Karpacza, Szklarskiej Poręby czy Kowar. Wyraźnie słabsza pozostaje natomiast dostępność transportem publicznym oraz rowerem, co ogranicza mobilność części mieszkańców w codziennych aktywnościach. Problem ten szczególnie odczuwają osoby młode, seniorzy oraz gospodarstwa domowe nieposiadające samochodu – dla nich bariery transportowe mogą przekładać się na utrudniony dostęp do edukacji, rynku pracy czy usług publicznych.

Istotnym deficytem infrastrukturalnym pozostaje również niewystarczająco rozwinięta sieć bezpiecznych tras pieszych i rowerowych. Choć gmina dysponuje atrakcyjną infrastrukturą rowerową o charakterze turystycznym, jej funkcjonalność w zakresie codziennych dojazdów jest ograniczona. W konsekwencji potencjał mobilności aktywnej – sprzyjającej zarówno zdrowiu mieszkańców, jak i redukcji emisji – nie jest w pełni wykorzystywany.

W długiej perspektywie rozwój systemu transportowego powinien zmierzać w kierunku zwiększenia dostępności alternatywnych form przemieszczania się oraz poprawy spójności układu komunikacyjnego. Kluczowe znaczenie będzie miało równoważenie potrzeb mieszkańców i gospodarki turystycznej z wymogami bezpieczeństwa oraz zasadami zrównoważonego rozwoju, tak aby mobilność stała się jednym z filarów wzmocnienia jakości życia w gminie.

Analiza SWOT – wymiar przestrzenny

Tabela 4 Analiza SWOT - wymiar gospodarczy

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Czytelna struktura funkcjonalna oparta na walorach krajobrazowych i turystycznych. • Zachowane układy ruralistyczne i krajobraz kulturowy wsi podgórskich. • Wysoka jakość zabudowy mieszkaniowej oraz atrakcyjność osadnicza. • Wysoki stopień pokrycia gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nadmierna skala terenów przeznaczonych pod zabudowę w stosunku do potrzeb demograficznych. • Liberalne ustalenia planów miejscowych. • Ryzyko rozlewania się zabudowy i wzrostu kosztów infrastrukturalnych. • Ograniczona dostępność terenów pod funkcje produkcyjne. • Fragmentacja przestrzeni oraz presja na tereny otwarte. • Niedobór wysokiej jakości przestrzeni publicznych w części miejscowości.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Przejście do modelu planowania zintegrowanego, wspierającego zrównoważony rozwój gminy. • Wzmocnienie ładu przestrzennego jako elementu przewagi konkurencyjnej. • Tworzenie wielofunkcyjnych centrów miejscowości sprzyjających integracji społecznej. • Ochrona krajobrazu jako fundamentu rozwoju turystyki wysokiej jakości. • Selektywne wyznaczenie terenów inwestycyjnych wspierających dywersyfikację gospodarki. 	<ul style="list-style-type: none"> • Postępująca urbanizacja obszarów cennych krajobrazowo. • Wzrost kosztów utrzymania infrastruktury w wyniku rozproszonej zabudowy. • Chaotyczne dogęszczanie zabudowy poprzez decyzje o warunkach zabudowy oraz ustalenia planów miejscowych mogące wywoływać konflikty przestrzenne. • Konflikty przestrzenne pomiędzy funkcją mieszkaniową, turystyczną i środowiskową. • Stopniowa utrata unikalnego charakteru gminy podgórskiej.

Źródło: Opracowanie własne

2.6. Wyzwania strategiczne Gminy Podgórzyn

Proces identyfikacji kluczowych wyzwań rozwojowych Gminy Podgórzyn stanowił rezultat pogłębionej diagnozy społecznej, gospodarczej, środowiskowo-klimatycznej oraz przestrzennej. Analiza objęła zarówno aktualne uwarunkowania funkcjonowania gminy, jak i przewidywane trendy mogące w najbliższych latach wpływać na jej rozwój. W szczególności uwzględniono sytuację demograficzną, strukturę lokalnej gospodarki, stan infrastruktury technicznej i transportowej, presję inwestycyjną, jakość środowiska oraz oczekiwania mieszkańców zidentyfikowane w procesie konsultacji społecznych i warsztatów strategicznych.

Wnioski płynące z diagnozy oraz analizy SWOT pozwoliły na wyodrębnienie najważniejszych wyzwań, które będą determinować kierunki rozwoju gminy w perspektywie strategicznej. Mają one charakter przekrojowy – obejmują zarówno kwestie społeczne i gospodarcze, jak i przestrzenne oraz środowiskowe – a sposób ich adresowania będzie miał bezpośredni wpływ na zdolność gminy do utrzymania wysokiej jakości życia mieszkańców przy jednoczesnym zachowaniu unikalnych walorów krajobrazowych.

Poniżej przedstawiono zestaw kluczowych wyzwań stanowiących fundament dla formułowania celów strategicznych oraz kierunków interwencji.

1. Odpowiedź na przemiany demograficzne i utrzymanie atrakcyjności osiedleńczej

Gmina Podgórzyn pozostaje atrakcyjnym miejscem do zamieszkania, co potwierdza dodatnie saldo migracji oraz rosnące zainteresowanie osiedlaniem się nowych mieszkańców. Jednocześnie obserwowane procesy starzenia się społeczeństwa oraz malejący udział osób w wieku produkcyjnym wskazują na konieczność prowadzenia aktywnej polityki demograficznej.

Kluczowym wyzwaniem staje się utrzymanie równowagi pokoleniowej poprzez tworzenie warunków sprzyjających osiedlaniu się rodzin, wzmacnianie dostępności usług publicznych oraz rozwój infrastruktury społecznej. Równoległe rosnąca liczba seniorów wymaga systematycznego rozwoju usług zdrowotnych, opiekuńczych i integracyjnych, a także dostosowania przestrzeni publicznych do potrzeb osób starszych.

Zdolność gminy do przyciągania nowych mieszkańców powinna iść w parze z budowaniem trwałych więzi lokalnych, tak aby proces suburbanizacji nie prowadził do osłabienia spójności społecznej.

2. Wzmacnianie kapitału społecznego oraz dostępności usług publicznych

Relatywnie wysoki poziom aktywności mieszkańców stanowi istotny potencjał rozwojowy, jednak jego trwałe wykorzystanie wymaga dalszego wzmacniania mechanizmów partycypacji oraz tworzenia przestrzeni sprzyjających integracji. Szczególnego znaczenia nabiera rozwój miejsc spotkań, infrastruktury rekreacyjnej oraz oferty kulturalnej budującej lokalną tożsamość.

Wyzwaniem pozostaje także dostępność wybranych usług publicznych. Brak szkół ponadpodstawowych, ograniczona infrastruktura opieki nad najmłodszymi dziećmi oraz niewystarczający dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej powodują silne uzależnienie

mieszkańców od ośrodków zewnętrznych. W dłuższej perspektywie konieczne będzie wzmocnienie lokalnej oferty usługowej oraz rozwijanie współpracy ponadlokalnej.

Istotnym kierunkiem działań powinno być również zwiększanie dostępności transportowej, szczególnie dla osób młodych, seniorów oraz gospodarstw domowych nieposiadających samochodu.

3. Dywersyfikacja gospodarki i wzmocnienie stabilności rynku pracy

Gospodarka gminy opiera się w dużej mierze na turystyce oraz sektorze usług, co stanowi zarówno jej przewagę konkurencyjną, jak i źródło wrażliwości na wahania koniunkturalne. Wysoki udział działalności sezonowej oraz powiązanie rynku pracy z sąsiednimi ośrodkami miejskimi wskazują na potrzebę wzmocnienia stabilności ekonomicznej.

Kluczowym wyzwaniem jest stopniowa dywersyfikacja struktury gospodarczej poprzez tworzenie warunków dla rozwoju działalności całorocznej, przyciąganie nowych form przedsiębiorczości oraz wspieranie inicjatyw opartych na wiedzy i usługach specjalistycznych.

Ograniczona dostępność terenów inwestycyjnych pod działalność produkcyjną dodatkowo podkreśla konieczność bardziej selektywnego i strategicznego podejścia do planowania gospodarczego, tak aby zwiększać odporność lokalnej ekonomii bez naruszania walorów środowiskowych.

4. Zrównoważone zarządzanie turystyką jako kluczowym sektorem rozwoju

Turystyka stanowi fundament lokalnej gospodarki, jednak jej dalszy rozwój wymaga przejścia od modelu ilościowego do modelu jakościowego. Narastająca presja turystyczna oddziałuje na infrastrukturę komunalną, system transportowy oraz krajobraz, co może w dłuższej perspektywie obniżać jakość życia mieszkańców.

Strategicznym wyzwaniem staje się zatem wypracowanie spójnego systemu zarządzania ruchem turystycznym, rozwijanie oferty całorocznej oraz wzmocnienie turystyki zrównoważonej – respektującej ograniczenia środowiskowe i przestrzenne. Szczęólnego znaczenia nabiera także integracja polityki turystycznej z planowaniem przestrzennym.

5. Wzmocnienie odporności środowiskowej i adaptacja do zmian klimatu

Wyjątkowe walory przyrodnicze gminy stanowią jej strategiczny zasób, jednak jednocześnie zwiększają odpowiedzialność za ich ochronę. Narastające zjawiska ekstremalne – w tym powodzie błyskawiczne oraz okresowe niedobory wody – wskazują na konieczność systemowego podejścia do adaptacji klimatycznej.

Priorytetem powinno być rozwijanie rozwiązań retencyjnych, ochrona naturalnych ekosystemów oraz inwestowanie w zieloną i błękitną infrastrukturę. Równolegle istotne jest ograniczanie presji urbanizacyjnej na obszary cenne przyrodniczo oraz wspieranie transformacji energetycznej, m.in. poprzez rozwój odnawialnych źródeł energii.

Wyzwanie stanowi również utrzymanie społecznej akceptacji dla sposobów zarządzania zasobami naturalnymi, w tym gospodarki leśnej.

6. Modernizacja infrastruktury technicznej i zapewnienie bezpieczeństwa zasobów komunalnych

Choć poziom rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej należy ocenić jako relatywnie wysoki, rosnąca liczba użytkowników – w tym turystów – powoduje zwiększone obciążenia systemów komunalnych. Okresowe niedobory wody oraz przeciążenie oczyszczalni ścieków wskazują na potrzebę dalszych inwestycji modernizacyjnych.

Wyzwaniem pozostaje również transformacja energetyczna, zwłaszcza w kontekście umiarkowanego poziomu zgazyfikowania oraz rosnącego zapotrzebowania na stabilne i niskoemisyjne źródła energii.

7. Rozwój dostępnego i zrównoważonego systemu mobilności

Uzależnienie mieszkańców od transportu indywidualnego, ograniczona oferta transportu publicznego oraz deficyt infrastruktury pieszej i rowerowej wskazują na potrzebę budowy bardziej zrównoważonego modelu mobilności. Szczęólnego znaczenia nabiera poprawa bezpieczeństwa na drogach lokalnych oraz zwiększenie dostępności komunikacyjnej pomiędzy miejscowościami gminy a ośrodkami regionalnymi.

Rozwój transportu powinien uwzględniać zarówno potrzeby mieszkańców, jak i rosnący ruch turystyczny, tak aby nie prowadzić do nadmiernego obciążenia przestrzeni.

8. Strategiczne zarządzanie przestrzenią i ograniczanie presji urbanizacyjnej

Jednym z najważniejszych wyzwań rozwojowych gminy jest zapewnienie ładu przestrzennego w warunkach silnej presji inwestycyjnej. Nadmierna skala terenów przeznaczonych pod zabudowę, rozproszony charakter osadnictwa oraz intensywne wykorzystanie decyzji o warunkach zabudowy zwiększają ryzyko chaotycznej suburbanizacji.

Przyszła polityka przestrzenna powinna koncentrować się na racjonalnym gospodarowaniu rezerwami terenowymi, ochronie krajobrazu oraz stopniowaniu intensywności zabudowy uzależnionym od lokalnej specyfiki. Równocześnie konieczne jest tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych oraz zabezpieczenie terenów pod funkcje gospodarcze umożliwiające większą dywersyfikację ekonomiczną.

Sposób prowadzenia polityki przestrzennej będzie miał charakter rozstrzygający dla zachowania podgórskiego charakteru gminy oraz jej długoterminowej konkurencyjności.

3. Wizja i misja rozwoju oraz cele i kierunki działań

3. Wizja i misja rozwoju oraz cele i kierunki działań

3.1. Wizja rozwoju Gminy Podgórzyn

Wizja rozwoju gminy stanowi strategiczne wyobrażenie jej docelowego stanu w perspektywie długoterminowej. Określa kierunek przemian społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych, wskazując, jaką wspólnotą lokalną gmina chce się stać oraz jakie wartości powinny kształtować jej rozwój. Jest to spójna koncepcja przyszłości, oparta zarówno na potencjałach endogenicznych, jak i na aspiracjach mieszkańców oraz władz samorządowych, uwzględniająca jednocześnie ograniczenia wynikające z uwarunkowań środowiskowych i przestrzennych.

Wizja pełni rolę nadrzędnego punktu odniesienia dla polityki rozwojowej gminy – przekłada się na decyzje planistyczne, kierunki inwestycji oraz sposób prowadzenia polityk publicznych. Tworzy wspólną płaszczyznę działania dla wszystkich interesariuszy rozwoju lokalnego: samorządu, mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacji społecznych. Jasno zdefiniowana wizja wzmacnia zdolność gminy do prowadzenia długofalowej polityki rozwojowej, ułatwia budowanie partnerstw oraz zwiększa skuteczność pozyskiwania środków zewnętrznych. Stanowi również narzędzie komunikacyjne, pozwalające lepiej rozumieć kierunki zmian i aktywnie uczestniczyć w ich współtworzeniu.

Gmina Podgórzyn to obszar o wyjątkowym położeniu i ponadprzeciętnych walorach środowiskowych, stanowiących jeden z najważniejszych fundamentów jej rozwoju. Usytuowanie u podnóża Karkonoszy, w sąsiedztwie silnych ośrodków turystycznych oraz w bezpośrednim oddziaływaniu Jeleniej Góry, nadaje jej charakter przestrzeni atrakcyjnej zarówno do życia, jak i wypoczynku. Jednocześnie gmina funkcjonuje w warunkach rosnącej presji inwestycyjnej i turystycznej, co wymaga prowadzenia szczególnie odpowiedzialnej polityki rozwoju – takiej, która pozwoli zachować równowagę pomiędzy wzrostem gospodarczym a ochroną krajobrazu i jakości środowiska.

Przyszłość Podgórzyna powinna opierać się na świadomym wykorzystaniu jego przewag konkurencyjnych – wysokiej jakości przestrzeni, silnego kapitału środowiskowego oraz rosnącej atrakcyjności osiedleńczej. Kluczowym założeniem staje się wzmacnianie funkcji mieszkaniowych i rekreacyjnych przy jednoczesnym przeciwdziałaniu nadmiernej suburbanizacji oraz fragmentacji przestrzeni. Rozwój gminy nie może odbywać się kosztem jej najcenniejszych zasobów, dlatego szczególnego znaczenia nabiera dążenie do ładu przestrzennego oraz racjonalnego gospodarowania terenami inwestycyjnymi.

W wymiarze społecznym ambicją gminy jest budowanie silnej, zintegrowanej wspólnoty lokalnej, zdolnej do współdecydowania o kierunkach rozwoju. Wzmacnianie kapitału społecznego, rozwój usług publicznych oraz tworzenie przestrzeni sprzyjających integracji powinny iść w parze z podnoszeniem jakości życia mieszkańców na każdym etapie życia – od wsparcia rodzin i osób aktywnych zawodowo po rozwój usług dedykowanych rosnącej grupie seniorów.

W obszarze gospodarczym wyzwaniem pozostaje utrzymanie turystyki jako stabilnego filaru rozwoju przy jednoczesnym zwiększaniu odporności lokalnej gospodarki. Oznacza to potrzebę

stopniowej dywersyfikacji działalności gospodarczej, wspierania przedsiębiorczości oraz tworzenia warunków dla rozwoju działalności całorocznej. Gmina powinna wykorzystywać swój potencjał jako miejsce atrakcyjne dla nowych mieszkańców i przedsiębiorców, w tym osób pracujących zdalnie oraz poszukujących wysokiej jakości środowiska życia.

Istotnym elementem wizji jest także wzmocnienie odporności klimatycznej oraz rozwój infrastruktury technicznej odpowiadającej na wyzwania przyszłości. Ochrona zasobów wodnych, rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury, wspieranie transformacji energetycznej oraz ograniczanie presji na obszary cenne przyrodniczo stanowią warunki utrzymania długoterminowej konkurencyjności gminy.

Podstawową ambicją Gminy Podgórzyn jest rozwój oparty na zasadach równowagi – pomiędzy dynamiką zmian a ochroną tożsamości miejsca, pomiędzy otwartością na nowych mieszkańców i inwestorów a troską o lokalną wspólnotę, pomiędzy wykorzystaniem potencjału turystycznego a zachowaniem unikalnego krajobrazu podgórskiego.

Wizja zakłada, że Podgórzyn pozostanie gminą oferującą wysoką jakość życia, bezpieczną środowiskowo, spójną przestrzennie i gospodarczo stabilną – miejscem, w którym rozwój nie narusza fundamentów stanowiących o jego wyjątkowości, lecz je wzmocnia.

WIZJA GMINY PODGÓRZYN

Gmina Podgórzyn to gmina harmonijnie łącząca rozwój społeczny i gospodarczy z ochroną unikalnego krajobrazu podgórskiego. Jest miejscem wysokiej jakości życia, przyjaznym mieszkańcom i otwartym na nowych osiedleńców oraz przedsiębiorców. Dzięki odpowiedzialnemu zarządzaniu przestrzenią i zasobami naturalnymi gmina wzmocnia swoją atrakcyjność oraz buduje trwałe podstawy konkurencyjnego i odpornego na wyzwania rozwoju.

3.2. Misja rozwoju Gminy Podgórzyn

Misja Gminy Podgórzyn jako wspólnoty samorządowej polega na odpowiedzialnym i skutecznym zaspokajaniu zbiorowych potrzeb mieszkańców przy jednoczesnym zachowaniu unikalnych walorów przyrodniczych i krajobrazowych stanowiących fundament jej rozwoju. Obejmuje ona realizację ustawowych zadań w zakresie infrastruktury, edukacji, usług społecznych, ochrony środowiska i ładu przestrzennego, w sposób dostosowany do specyfiki gminy podgórskiej oraz wyzwań wynikających z presji turystycznej i przemian demograficznych.

Misja ta wykracza jednak poza bieżące administrowanie – stanowi świadome zobowiązanie władz gminy do prowadzenia długofalowej, zrównoważonej polityki rozwoju, opartej na dialogu społecznym, współpracy z partnerami lokalnymi oraz racjonalnym gospodarowaniu przestrzenią i zasobami naturalnymi. Jej celem jest tworzenie warunków dla wysokiej jakości życia mieszkańców, stabilnego rozwoju gospodarczego oraz wzmocnienia odporności gminy na wyzwania przyszłości.

MISJA GMINY PODGÓRZYN

Misją Gminy Podgórzyn jest odpowiedzialne zarządzanie rozwojem wspólnoty lokalnej poprzez zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców, wzmocnienie lokalnej gospodarki oraz ochronę wyjątkowych walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Gmina dąży do prowadzenia zrównoważonej polityki przestrzennej, rozwijania dostępnych i nowoczesnych usług publicznych oraz budowania silnego kapitału społecznego opartego na współpracy i dialogu. Działając w sposób strategiczny i długofalowy, Gmina Podgórzyn tworzy warunki dla harmonijnego rozwoju, który łączy potrzeby obecnych i przyszłych pokoleń.

3.3. Cele i kierunki działań oraz rezultaty i wskaźniki

Strategia Rozwoju Gminy Podgórzyn określa kluczowe cele oraz kierunki działań, które umożliwią gminie skuteczne reagowanie na wyzwania społeczne, gospodarcze, środowiskowe i przestrzenne, przy jednoczesnym wykorzystaniu jej endogenicznych potencjałów. Cele te zostały sformułowane w oparciu o pogłębioną diagnozę sytuacji gminy, uwzględniającą zarówno potrzeby mieszkańców, jak i uwarunkowania zewnętrzne, w tym procesy demograficzne, presję inwestycyjną, rozwój funkcji turystycznych oraz rosnące znaczenie adaptacji do zmian klimatu.

Wyznaczone kierunki działań tworzą ramy dla realizacji najważniejszych przedsięwzięć rozwojowych, których efektem będzie podnoszenie jakości życia mieszkańców, wzmocnienie lokalnej gospodarki, ochrona walorów środowiskowych oraz kształtowanie ładu przestrzennego. Szczególne znaczenie przypisuje się prowadzeniu zrównoważonej polityki rozwoju, pozwalającej zachować równowagę pomiędzy dynamiką inwestycyjną a ochroną unikalnego krajobrazu.

Przyjęte cele pozostają ze sobą komplementarne i wzajemnie się wzmacniają, tworząc spójny model rozwoju gminy – oparty na wysokiej jakości przestrzeni, silnym kapitale społecznym oraz odpowiedzialnym gospodarowaniu zasobami.

Tabela 5 Cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działań

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań
Cel strategiczny I: Wysoka jakość życia oparta na silnej i zintegrowanej wspólnocie lokalnej	I.1. Dostępna i wysokiej jakości edukacja dostosowana do potrzeb mieszkańców	<p>I.1.1. Modernizacja i doposażenie infrastruktury edukacyjnej oraz poprawa warunków kształcenia.</p> <p>I.1.2. Wspieranie edukacji włączającej i zapewnienie równego dostępu do oferty edukacyjnej, w tym wsparcia psychologiczno-pedagogicznego.</p> <p>I.1.3. Rozwój oferty opieki nad dziećmi do lat 3 oraz zwiększanie dostępności wychowania przedszkolnego.</p> <p>I.1.4. Wzmacnianie kompetencji kluczowych uczniów, w szczególności w zakresie przedmiotów ścisłych i kompetencji cyfrowych.</p> <p>I.1.5. Rozwijanie współpracy szkół z otoczeniem społeczno-gospodarczym oraz instytucjami ponadlokalnymi.</p> <p>I.1.6. Wspieranie edukacji pozaformalnej i uczenia się przez całe życie, w tym tworzenie warunków do rozwoju kompetencji dorosłych mieszkańców.</p>
	I.2. Zintegrowana, aktywna i współodpowiedzialna wspólnota	<p>I.2.1. Rozwój usług społecznych odpowiadających na potrzeby starzejącej się populacji oraz osób wymagających wsparcia.</p> <p>I.2.2. Wzmacnianie integracji społecznej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych i samotnych.</p> <p>I.2.3. Rozwijanie partnerstw z organizacjami pozarządowymi i wspieranie oddolnych inicjatyw mieszkańców.</p> <p>I.2.4. Tworzenie warunków do szerszego udziału mieszkańców w procesach decyzyjnych i konsultacyjnych.</p> <p>I.2.5. Wspieranie aktywności społecznej w sołectwach jako podstawowych jednostkach integracji lokalnej.</p>

		I.2.6. Rozwój narzędzi partycypacji społecznej wzmacniających zaufanie do instytucji publicznych.
	I.3. Zdrowa i bezpieczna społeczność	<p>I.3.1. Poprawa dostępności podstawowej opieki zdrowotnej oraz rozwój usług profilaktycznych.</p> <p>I.3.2. Rozwijanie oferty wsparcia dla seniorów, w tym usług opiekuńczych i form dziennej opieki.</p> <p>I.3.3. Promowanie zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej wśród mieszkańców wszystkich grup wiekowych.</p> <p>I.3.4. Wzmacnianie lokalnego systemu bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego, w szczególności w kontekście zagrożeń naturalnych.</p> <p>I.3.5. Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców.</p>
	I.4. Kultura i tożsamość lokalna jako fundament wspólnoty	<p>I.4.1. Wzmacnianie oferty kulturalnej bazującej na dziedzictwie regionu karkonoskiego.</p> <p>I.4.2. Budowanie i promowanie lokalnej tożsamości oraz poczucia przynależności do miejsca.</p> <p>I.4.3. Wspieranie inicjatyw kulturalnych integrujących mieszkańców i wzmacniających więzi społeczne.</p> <p>I.4.4. Rozwój infrastruktury i przestrzeni sprzyjających aktywności kulturalnej i międzypokoleniowej.</p> <p>I.4.5. Wykorzystanie potencjału wydarzeń lokalnych do wzmacniania atrakcyjności gminy.</p>
	I.5. Aktywność fizyczna i rekreacja w oparciu o walory przyrodnicze	<p>I.5.1. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjnej odpowiadającej na potrzeby mieszkańców.</p> <p>I.5.2. Wykorzystanie naturalnych uwarunkowań gminy do rozwoju aktywności całorocznej.</p> <p>I.5.3. Wspieranie działalności klubów sportowych oraz inicjatyw promujących aktywny styl życia.</p> <p>I.5.4. Rozwój bezpiecznych przestrzeni rekreacyjnych dla dzieci, młodzieży i seniorów.</p>

		I.5.5. Integracja funkcji rekreacyjnych z ofertą turystyczną gminy.
Cel strategiczny II: Zrównoważona i odporna gospodarka oparta na turystyce, lokalnej przedsiębiorczości i wysokiej jakości usługach.	II.1. Wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości i sektora MŚP	II.1.1. Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu z Jeleniej Góry i regionu karkonoskiego. II.1.2. Promowanie lokalnych produktów i usług (marka lokalna, sieciowanie przedsiębiorców). II.1.3. Wspieranie cyfryzacji działalności gospodarczej, w tym sprzedaży online i marketingu internetowego. II.1.4. Rozwój kompetencji przedsiębiorców w zakresie zarządzania sezonowością i stabilizacji przychodów.
	II.2. Zrównoważony rozwój turystyki jako kluczowego sektora gospodarki	II.2.1. Porządkowanie i profesjonalizacja oferty turystycznej gminy (spójna informacja, standardy jakości). II.2.2. Wzmacnianie współpracy z Karpaczem, Jelenią Górą i partnerami czeskimi w zakresie promocji i obsługi ruchu turystycznego. II.2.3. Rozwój turystyki całorocznej (rowerowej, pieszej, kulturowej, edukacyjnej, przyrodniczej). II.2.4. Wprowadzenie narzędzi zarządzania ruchem turystycznym i ograniczania presji środowiskowej. II.2.5. Wspieranie modernizacji obiektów noclegowych w kierunku energooszczędności i podnoszenia standardu.
	II.3. Dywersyfikacja struktury gospodarczej i ograniczanie sezonowości	II.3.1. Wspieranie rozwoju usług zdalnych i pracy hybrydowej (infrastruktura cyfrowa, coworking lokalny). II.3.2. Rozwój działalności usługowej niezwiązanej wyłącznie z turystyką (usługi specjalistyczne, rzemiosło, budownictwo). II.3.3. Wspieranie przedsiębiorstw rodzinnych i międzypokoleniowych modeli biznesowych. II.3.4. Tworzenie warunków dla rozwoju małych działalności produkcyjnych o niskiej uciążliwości środowiskowej.
	II.4. Racjonalne i selektywne wykorzystanie terenów inwestycyjnych	II.4.1. Koncentracja rozwoju funkcji usługowych w wyznaczonych obszarach (głównie Miłków i rejon Głębocka). II.4.2. Ograniczanie rozproszonej lokalizacji działalności gospodarczej w obszarach

		<p>cennych krajobrazowo.</p> <p>II.4.3. Przygotowanie niewielkich, dobrze uzbrojonych terenów pod działalność lokalną, zamiast rozległych rezerw inwestycyjnych.</p> <p>II.4.4. Integracja polityki przestrzennej z gospodarczą w celu uniknięcia konfliktów funkcjonalnych.</p>
	II.5. Rozwój lokalnego rynku pracy i powiązań ponadlokalnych	<p>II.5.1. Wzmacnianie współpracy z Jelenią Górą i regionem w zakresie dopasowania kompetencji do potrzeb rynku pracy.</p> <p>II.5.2. Wspieranie mobilności mieszkańców.</p> <p>II.5.3. Promowanie zatrudnienia lokalnego w sektorze turystyki i usług.</p> <p>II.5.4. Współpraca szkół z lokalnymi przedsiębiorcami.</p>
Cel strategiczny III: Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiskowych przy wzmacnianiu odporności klimatycznej gminy	III.1. Ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazu podgórskiego	<p>III.1.1. Ochrona obszarów cennych przyrodniczo.</p> <p>III.1.2. Ograniczanie presji inwestycyjnej w obszarach o wysokich walorach krajobrazowych.</p> <p>III.1.3. Zachowanie terenów otwartych pełniących funkcje ekologiczne i retencyjne.</p> <p>III.1.4. Współpraca z instytucjami środowiskowymi w zakresie zrównoważonego użytkowania lasów.</p> <p>III.1.5. Wykorzystanie walorów środowiskowych w sposób nienaruszający równowagi ekosystemów.</p>
	III.2. Wzmacnianie odporności gminy na zmiany klimatu i zagrożenia naturalne	<p>III.2.1. Rozwój systemów retencji oraz zagospodarowania wód opadowych.</p> <p>III.2.2. Ograniczanie ryzyka powodziowego, w szczególności powodzi błyskawicznych.</p> <p>III.2.3. Przeciwdziałanie skutkom suszy poprzez zwiększanie zdolności retencyjnych krajobrazu.</p> <p>III.2.4. Rozwój zielono-błękitnej infrastruktury.</p> <p>III.2.5. Wzmacnianie systemu zarządzania kryzysowego i gotowości reagowania.</p>
	III.3. Zrównoważone gospodarowanie zasobami i rozwój infrastruktury środowiskowej	<p>III.3.1. Modernizacja i rozbudowa systemu wodno-kanalizacyjnego.</p> <p>III.3.2. Zwiększenie wydajności infrastruktury oczyszczania ścieków.</p> <p>III.3.3. Zapewnienie stabilnego dostępu do wody, zwłaszcza w okresach wzmożonego</p>

		<p>ruchu turystycznego.</p> <p>III.3.4. Ograniczanie presji na infrastrukturę techniczną wynikającej z rozproszonej zabudowy.</p> <p>III.3.5. Promowanie racjonalnego gospodarowania wodą i zasobami naturalnymi.</p>
	<p>III.4. Transformacja energetyczna i rozwój mobilności przyjaznej środowisku</p>	<p>III.4.1. Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz energetyki rozproszonej.</p> <p>III.4.2. Ograniczanie niskiej emisji poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków.</p> <p>III.4.3. Zwiększanie wykorzystania niskoemisyjnych źródeł ciepła.</p> <p>III.4.4. Rozwój infrastruktury pieszej i rowerowej wspierającej codzienną mobilność.</p> <p>III.4.5. Wzmacnianie transportu zbiorowego w relacjach ponadlokalnych.</p> <p>III.4.6. Edukacja mieszkańców w zakresie efektywności energetycznej i postaw prośrodowiskowych.</p>
<p>Cel strategiczny IV: Zrównoważone i odpowiedzialne kształtowanie przestrzeni z poszanowaniem krajobrazu podgórskiego</p>	<p>IV.1. Wzmacnianie ładu przestrzennego i racjonalizacja procesów inwestycyjnych</p>	<p>IV.1.1. Aktualizacja dokumentów planistycznych w kierunku ograniczania nadmiernych rezerw terenów pod zabudowę.</p> <p>IV.1.2. Stopniowe odchodzenie od rozproszonego modelu lokalizacji inwestycji na rzecz bardziej zwartej struktury osadniczej.</p> <p>IV.1.3. Ograniczanie wydawania decyzji o warunkach zabudowy w obszarach szczególnie wrażliwych krajobrazowo.</p> <p>IV.1.4. Sekwencyjne planowanie rozwoju zabudowy w powiązaniu z dostępnością infrastruktury technicznej.</p> <p>IV.1.5. Wprowadzanie standardów urbanistycznych i architektonicznych nawiązujących do charakteru wsi podgórskich.</p>
	<p>IV.2. Ochrona krajobrazu oraz tożsamości przestrzennej gminy</p>	<p>IV.2.1. Ochrona osi widokowych, panoram oraz otwartych przestrzeni krajobrazowych.</p> <p>IV.2.2. Zachowanie historycznych układów ruralistycznych i tradycyjnej skali zabudowy.</p> <p>IV.2.3. Przeciwdziałanie degradacji estetycznej przestrzeni poprzez regulacje dotyczące form architektonicznych i reklam.</p> <p>IV.2.4. Wzmacnianie roli zieleni jako elementu</p>

		struktury przestrzennej miejscowości. IV.2.5. Integracja polityki przestrzennej z ochroną środowiska i dziedzictwa kulturowego.
	IV.3. Koncentracja rozwoju osadniczego i ograniczanie rozlewania się zabudowy	IV.3.1. Ukierunkowanie nowej zabudowy w obszarach najlepiej uzbrojonych i skomunikowanych. IV.3.2. Wykorzystanie istniejących rezerw terenowych przed wyznaczeniem nowych obszarów inwestycyjnych. IV.3.3. Ograniczanie fragmentacji przestrzeni i kosztów infrastrukturalnych wynikających z rozproszonej zabudowy. IV.3.4. Planowanie rozwoju mieszkaniowego z uwzględnieniem prognoz demograficznych. IV.3.5. Równoważenie funkcji mieszkaniowej, turystycznej i usługowej w strukturze osadniczej.
	IV.4. Kształtowanie funkcjonalnych i wysokiej jakości przestrzeni publicznych	IV.4.1. Tworzenie i modernizacja lokalnych centrów miejscowości jako przestrzeni integracji społecznej. IV.4.2. Zwiększanie dostępności terenów rekreacyjnych i zieleni urządzonej. IV.4.3. Projektowanie przestrzeni przyjaznych wszystkim grupom mieszkańców, w tym seniorom i młodzieży. IV.4.4. Podnoszenie standardów estetycznych przestrzeni wspólnych. IV.4.5. Rozwój małej infrastruktury sprzyjającej codziennemu użytkowaniu przestrzeni.
	IV.5. Integracja planowania przestrzennego z rozwojem infrastruktury technicznej	IV.5.1. Powiązanie decyzji planistycznych z realnymi możliwościami rozbudowy sieci wodno-kanalizacyjnej i energetycznej. IV.5.2. Priorytetyzacja inwestycji infrastrukturalnych w obszarach o największej koncentracji zabudowy. IV.5.3. Ograniczanie powstawania terenów wymagających kosztownej obsługi technicznej. IV.5.4. Koordynacja polityki przestrzennej z planowaniem transportowym. IV.5.5. Wspieranie rozwiązań infrastrukturalnych minimalizujących presję na środowisko.

Źródło: Opracowanie własne

3.3.1. Cel strategiczny I: Wysoka jakość życia oparta na silnej i zintegrowanej współpracy lokalnej

3.3.1.1. *Dostępna i wysokiej jakości edukacja dostosowana do potrzeb mieszkańców*

System edukacyjny Gminy Podgórzyn funkcjonuje w specyficznych warunkach przestrzennych i demograficznych, typowych dla gmin o rozproszonej strukturze osadniczej. Szkoły podstawowe pełnią nie tylko funkcję dydaktyczną, lecz także integracyjną, stanowiąc ważne centra życia lokalnego. W obliczu postępujących zmian społecznych oraz rosnących oczekiwań mieszkańców kluczowe staje się zapewnienie wysokiego standardu kształcenia, który będzie konkurencyjny wobec oferty edukacyjnej pobliskich ośrodków miejskich, w szczególności Jeleniej Góry. Modernizacja infrastruktury edukacyjnej, obejmująca zarówno poprawę stanu technicznego budynków, jak i ich wyposażenie w nowoczesne narzędzia dydaktyczne, powinna zmierzać do tworzenia bezpiecznego i inspirującego środowiska nauki.

Istotnym wyzwaniem pozostaje zapewnienie równego dostępu do edukacji wszystkim dzieciom i młodzieży, niezależnie od miejsca zamieszkania czy indywidualnych potrzeb rozwojowych. Wzmacnianie modelu edukacji włączającej, rozwój wsparcia psychologiczno-pedagogicznego oraz dostosowywanie metod nauczania do zróżnicowanych możliwości uczniów sprzyjać będzie wyrównywaniu szans edukacyjnych. Jest to szczególnie ważne w gminie, w której codzienna mobilność uczniów bywa ograniczona, a szkoła często pozostaje najważniejszą instytucją publiczną w bezpośrednim otoczeniu mieszkańców.

Z perspektywy długofalowego rozwoju gminy kluczowe znaczenie ma także zwiększanie dostępności usług opiekuńczych dla najmłodszych dzieci. Rozwój oferty dla dzieci do lat 3 oraz dalsze wzmacnianie wychowania przedszkolnego mogą stać się istotnym czynnikiem podnoszącym atrakcyjność osiedleńczą gminy, szczególnie dla młodych rodzin poszukujących wysokiej jakości życia w otoczeniu przyrodniczym. Jednocześnie działania te sprzyjają aktywizacji zawodowej rodziców i stabilizacji lokalnego rynku pracy.

Ważnym kierunkiem pozostaje rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów, zwłaszcza w obszarze matematyki, nauk przyrodniczych oraz technologii cyfrowych. W warunkach gospodarki opartej na wiedzy umiejętności te decydują o przyszłej konkurencyjności młodych mieszkańców na rynku pracy. Współpraca szkół z instytucjami edukacyjnymi, organizacjami społecznymi oraz podmiotami gospodarczymi regionu może dodatkowo wzbogacić proces kształcenia o wymiar praktyczny i lepiej przygotować uczniów do dalszej ścieżki edukacyjnej.

Równolegle rośnie znaczenie edukacji pozaformalnej i uczenia się przez całe życie. W gminie o rosnącym napływie nowych mieszkańców oraz zmieniającej się strukturze społecznej tworzenie warunków do rozwoju kompetencji dorosłych staje się jednym z elementów budowania kapitału ludzkiego. Wspieranie inicjatyw edukacyjnych, kursów i szkoleń może sprzyjać zarówno podnoszeniu kwalifikacji zawodowych mieszkańców, jak i wzmacnianiu ich aktywności społecznej. W efekcie system edukacji w Gminie Podgórzyn powinien być postrzegany nie tylko jako obszar realizacji obowiązku szkolnego, lecz jako jeden z fundamentów zrównoważonego rozwoju gminy.

Rezultaty:

- Zwiększenie dostępności edukacji przedszkolnej i opieki nad najmłodszymi dziećmi.
- Poprawa warunków kształcenia w szkołach podstawowych.
- Wzrost poziomu uczestnictwa dzieci i młodzieży w systemie edukacji.
- Stabilizacja funkcji edukacyjnej gminy jako czynnika atrakcyjności osiedleńczej.
- Wzmocnienie kapitału ludzkiego mieszkańców.

Tabela 6 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.1.1.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (za rok 2024)	Kierunek zmian
Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (%)	GUS BDL	100,6	utrzymanie
Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadająca na jedną placówkę wychowania przedszkolnego	GUS BDL	173	spadek
Liczba nowych projektów poprawiających jakość kształcenia	UG Podgórzyn	0	wzrost
liczba programów i innowacji dla uczniów zdolnych i mających problemy	UG Podgórzyn	0	wzrost

Źródło: Opracowanie własne

3.3.1.2. Zintegrowana, aktywna i współodpowiedzialna wspólnota

Kapitał społeczny Gminy Podgórzyn stanowi jeden z jej najważniejszych zasobów rozwojowych. Rozproszona struktura osadnicza, silna rola sołectw oraz aktywność organizacji pozarządowych sprawiają, że więzi lokalne odgrywają istotną rolę w codziennym funkcjonowaniu mieszkańców. Jednocześnie postępujące starzenie się populacji oraz napływ nowych mieszkańców powodują, że wspólnota lokalna ulega przeobrażeniom i wymaga świadomego wzmocnienia. Rozwój usług społecznych powinien w pierwszej kolejności odpowiadać na potrzeby osób starszych, samotnych oraz wymagających wsparcia opiekuńczego, tak aby umożliwić im jak najdłuższe i samodzielne funkcjonowanie w środowisku lokalnym.

Integracja społeczna w gminie podgórskiej ma szczególne znaczenie – ograniczona dostępność usług i transportu publicznego może sprzyjać izolacji, zwłaszcza wśród seniorów. Dlatego działania powinny koncentrować się na przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu poprzez rozwój usług środowiskowych, inicjatyw międzypokoleniowych oraz wzmocnianie roli lokalnych

miejsc spotkań. W takich warunkach sołectwa pozostają naturalnymi przestrzeniami integracji i budowania tożsamości, dlatego ich potencjał powinien być konsekwentnie rozwijany.

Istotnym elementem budowania zintegrowanej wspólnoty jest współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi i grupami nieformalnymi. Wysoka aktywność mieszkańców, potwierdzona frekwencją w konsultacjach i warsztatach strategicznych, stanowi solidną podstawę do dalszego rozwoju partnerstw lokalnych. Wspieranie oddolnych inicjatyw, grantów sołectkich oraz wspólnych przedsięwzięć społecznych wzmacnia poczucie współodpowiedzialności za rozwój gminy.

Rozwijanie narzędzi partycypacji społecznej ma kluczowe znaczenie dla budowania zaufania do instytucji publicznych. Transparentne konsultacje, dialog z mieszkańcami oraz włączanie ich w procesy planistyczne i decyzyjne sprzyjają wzmacnianiu relacji między samorządem a społecznością. W warunkach dynamicznych zmian społecznych – w tym napływu nowych mieszkańców – budowanie kultury współdecydowania może stać się jednym z fundamentów stabilnego i zrównoważonego rozwoju Podgórzyna.

Ostatecznie zintegrowana wspólnota lokalna nie jest wyłącznie efektem działań administracyjnych, lecz rezultatem długofalowego wzmacniania relacji społecznych, solidarności międzypokoleniowej i lokalnej tożsamości. Dla gminy o wysokich walorach środowiskowych i rosnącej atrakcyjności osiedleńczej utrzymanie spójności społecznej będzie jednym z kluczowych czynników decydujących o jakości życia mieszkańców.

Rezultaty:

- Zwiększenie dostępności i skuteczności usług społecznych dla osób starszych i wymagających wsparcia.
- Wzrost poziomu integracji społecznej i ograniczenie ryzyka wykluczenia.
- Wzmocnienie współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi.
- Zwiększenie udziału mieszkańców w konsultacjach i procesach decyzyjnych.
- Umocnienie roli sołectw jako lokalnych centrów aktywności społecznej.

Tabela 7 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.1.2.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (za rok 2024)	Kierunek zmian
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	GUS BDL	354	spadek
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	GUS BDL	7,15	wzrost

Frekwencja w wyborach samorządowych (%)	PKW	52,93%	wzrost
Liczba przeprowadzonych konsultacji społecznych rocznie	UG Podgórzyn	8	utrzymanie

Źródło: Opracowanie własne

3.3.1.3. Zdrowa i bezpieczna społeczność

W Gminie Podgórzyn kwestie zdrowia i bezpieczeństwa mają szczególny wymiar przestrzenny i demograficzny. Rozproszona struktura osadnicza, starzejąca się populacja oraz sezonowe wahania liczby osób przebywających na terenie gminy (ruch turystyczny) powodują, że dostęp do usług zdrowotnych i sprawne reagowanie w sytuacjach kryzysowych stają się kluczowymi elementami jakości życia. Zapewnienie stabilnego dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej, przy jednoczesnym rozwijaniu działań profilaktycznych, powinno być traktowane jako fundament polityki społecznej gminy.

W kontekście zmian demograficznych szczególnego znaczenia nabiera rozwój usług skierowanych do seniorów. Rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym wymaga wzmocnienia systemu usług opiekuńczych, wspierania form dziennej opieki oraz rozwiązań umożliwiających jak najdłuższe funkcjonowanie osób starszych w środowisku zamieszkania. Działania te nie tylko podnoszą poziom bezpieczeństwa socjalnego, ale także ograniczają ryzyko izolacji społecznej i przeciążenia rodzin opieką nad osobami zależnymi.

Równolegle istotne jest promowanie zdrowego stylu życia wśród mieszkańców wszystkich grup wiekowych. Walory przyrodnicze gminy – dostęp do terenów leśnych, górskich tras pieszych i rowerowych – stanowią naturalny potencjał do rozwijania aktywności fizycznej i profilaktyki zdrowotnej. Systemowe wspieranie inicjatyw sportowych, rekreacyjnych i prozdrowotnych sprzyja ograniczaniu chorób cywilizacyjnych oraz budowaniu kultury dbania o zdrowie.

Bezpieczeństwo mieszkańców w gminie podgórskiej obejmuje nie tylko kwestie porządku publicznego, lecz również odporność na zagrożenia naturalne, w szczególności powódzie błyskawiczne i ekstremalne zjawiska pogodowe. Doświadczenia ostatnich lat wskazują na konieczność dalszego wzmocnienia systemu zarządzania kryzysowego, współpracy z jednostkami OSP oraz rozwijania systemów informowania mieszkańców o zagrożeniach. Współdziałanie instytucji publicznych, służb ratowniczych i organizacji społecznych jest w tym obszarze warunkiem skuteczności działań.

Rozwój zdrowej i bezpiecznej społeczności wymaga także trwałej współpracy międzyinstytucjonalnej – pomiędzy samorządem, placówkami medycznymi, GOPS, szkołami, organizacjami społecznymi oraz służbami ratowniczymi. Spójne planowanie działań profilaktycznych, opiekuńczych i kryzysowych pozwala budować system, który nie tylko reaguje na problemy, ale w coraz większym stopniu im zapobiega.

Rezultaty:

- Zwiększenie dostępności podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców.
- Wzmocnienie systemu wsparcia dla seniorów i osób wymagających opieki.
- Wzrost aktywności fizycznej mieszkańców oraz poprawa świadomości zdrowotnej.
- Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego i gotowości reagowania na zagrożenia naturalne.
- Zacieśnienie współpracy instytucji działających w obszarze zdrowia i bezpieczeństwa.

Tabela 8 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.1.3.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (za rok 2024)	Kierunek zmian
Liczba porad lekarskich w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	GUS BDL	32 513	utrzymanie
Liczba jednostek OSP włączonych do KSRRG	GUS BDL	3	wzrost
Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	UG Podgórzyn	0	wzrost

Źródło: Opracowanie własne

3.3.1.4. Kultura i tożsamość lokalna jako fundament wspólnoty

Gmina Podgórzyn posiada wyjątkowy kapitał kulturowy wynikający z położenia w regionie karkonoskim, wielowiekowej historii osadnictwa oraz tradycji turystyki górskiej. Dziedzictwo to – obejmujące zarówno materialne zabytki, jak i krajobraz kulturowy oraz lokalne tradycje – stanowi istotny element budowania wspólnoty mieszkańców. W warunkach rosnącej mobilności i napływu nowych mieszkańców szczególnego znaczenia nabiera świadome wzmacnianie tożsamości lokalnej oraz poczucia przynależności do miejsca. Kultura powinna być traktowana nie wyłącznie jako oferta wydarzeń, lecz jako narzędzie integracji społecznej i budowania relacji międzyludzkich.

Wzmacnianie oferty kulturalnej opartej na dziedzictwie regionu karkonoskiego sprzyja zarówno utrwalaniu lokalnej tożsamości, jak i podnoszeniu atrakcyjności gminy. Wydarzenia, festiwale oraz inicjatywy odwołujące się do tradycji regionu mogą pełnić funkcję integracyjną, łącząc mieszkańców o różnym stażu zamieszkania i różnym zapleczu kulturowym. Szczególne znaczenie ma włączanie w działania kulturalne różnych grup wiekowych – od dzieci i młodzieży po seniorów – co wzmacnia międzypokoleniowy charakter wspólnoty.

Rozwój infrastruktury sprzyjającej aktywności kulturalnej i społecznej pozostaje istotnym warunkiem trwałości działań w tym obszarze. Lokalne świetlice, przestrzenie publiczne oraz miejsca spotkań w sołectwach powinny być dostosowywane do potrzeb współczesnych użytkowników i umożliwiać organizację wydarzeń o zróżnicowanym charakterze. W gminie o rozproszonej strukturze osadniczej dostępność takich przestrzeni ma bezpośredni wpływ na poziom integracji społecznej.

Wydarzenia lokalne – zarówno o charakterze kulturalnym, sportowym, jak i plenerowym – mogą stanowić istotne narzędzie budowania marki gminy oraz wzmocnienia jej atrakcyjności turystycznej. Ich rozwój powinien jednak pozostawać w równowadze z potrzebami mieszkańców, tak aby nie prowadzić do nadmiernej presji, lecz wspierać integrację i promocję regionu. Spójna polityka kulturalna, łącząca aspekt społeczny i promocyjny, może stać się jednym z filarów długofalowego rozwoju Podgórzyna.

Szczególnie ważne w zakresie budowania kulturotwórczych funkcji w gminie są następujące miejsca:

- Ogród Japoński Siruwia w Przesiece,
- Lapońska Wioska Kalewała w Borowicach,
- Western City w Ścięgnach,
- Pałac w Miłkowie,
- Pałac w Staniszowie,
- Zamek Księcia Henryka w Marczykach,
- Stara Remiza w Zachełmiu.

Rezultaty:

- Wzmocnienie poczucia tożsamości lokalnej i przynależności mieszkańców do gminy.
- Zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych.
- Rozwój infrastruktury i przestrzeni sprzyjających integracji międzypokoleniowej.
- Wzrost znaczenia wydarzeń lokalnych jako elementu budowania wizerunku gminy.
- Umocnienie roli kultury jako narzędzia integracji społecznej.

Tabela 9 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.1.4.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (za rok 2024)	Kierunek zmian
Liczba biblioteki publicznych na 10 tys. mieszkańców	GUS BDL	4,9	wzrost
Liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców	GUS BDL	71	wzrost
Liczba imprez kulturalnych organizowanych w ciągu roku	UG Podgórzyn	20	wzrost
Liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze kultury	UG Podgórzyn	16	wzrost

Źródło: Opracowanie własne

3.3.1.5. Aktywność fizyczna i rekreacja w oparciu o walory przyrodnicze

Położenie Gminy Podgórzyn u podnóża Karkonoszy oraz wysoki udział terenów leśnych i górskich sprawiają, że aktywność fizyczna i rekreacja mogą stanowić jeden z filarów jakości życia mieszkańców. Naturalne uwarunkowania przestrzenne sprzyjają rozwojowi różnych form ruchu – od turystyki pieszej i rowerowej po rekreację zimową. Wykorzystanie tego potencjału wymaga jednak świadomego kształtowania infrastruktury rekreacyjnej w sposób dostępny, bezpieczny i dostosowany do potrzeb różnych grup wiekowych.

Rozwój ogólnodostępnych przestrzeni rekreacyjnych ma szczególne znaczenie w gminie o rozproszonej strukturze osadniczej, gdzie miejsca codziennej aktywności powinny znajdować się możliwie blisko miejsca zamieszkania. Tworzenie i modernizacja boisk, placów zabaw, siłowni plenerowych czy terenów spacerowych sprzyja budowaniu zdrowych nawyków oraz wzmacnianiu integracji społecznej. Jednocześnie infrastruktura ta powinna być projektowana w sposób uniwersalny, umożliwiając korzystanie zarówno dzieciom i młodzieży, jak i osobom starszym.

Istotnym kierunkiem jest wykorzystywanie naturalnych walorów gminy do rozwoju aktywności całorocznej. Rozbudowa i utrzymanie tras pieszych oraz rowerowych, a także wspieranie rekreacji zimowej, pozwalają mieszkańcom korzystać z zasobów środowiska w sposób uporządkowany i bezpieczny. Takie podejście sprzyja również ograniczaniu presji na najbardziej wrażliwe przyrodniczo obszary poprzez kanalizowanie ruchu w odpowiednio przygotowane przestrzenie.

Ważną rolę w upowszechnianiu aktywnego stylu życia odgrywają lokalne kluby sportowe, stowarzyszenia oraz inicjatywy oddolne. Ich działalność nie tylko wspiera rozwój fizyczny mieszkańców, lecz także buduje relacje społeczne i wzmacnia kapitał lokalny. Systemowe wspieranie tych podmiotów, w tym poprzez współpracę organizacyjną i finansową, może przyczynić się do zwiększenia dostępności oferty sportowej oraz jej lepszego dopasowania do potrzeb społeczności.

Integracja funkcji rekreacyjnych z ofertą turystyczną stanowi naturalny kierunek rozwoju Podgórzyna. Odpowiednio zaplanowana infrastruktura może jednocześnie służyć mieszkańcom i odwiedzającym, wzmacniając atrakcyjność gminy bez pogarszania komfortu życia lokalnej społeczności. Kluczowe pozostaje zachowanie równowagi pomiędzy funkcją rekreacyjną a ochroną środowiska, tak aby rozwój aktywności fizycznej wspierał długofalową jakość przestrzeni i zdrowie mieszkańców.

Rezultaty:

- Wzrost poziomu aktywności fizycznej mieszkańców wszystkich grup wiekowych.
- Lepsza dostępność infrastruktury rekreacyjnej w skali całej gminy.
- Wzmocnienie wykorzystania walorów przyrodniczych w codziennym życiu mieszkańców.
- Zwiększenie roli sportu i rekreacji jako czynnika integrującego społeczność.
- Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej i turystycznej gminy.

Tabela 10 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.1.5.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (za rok 2024)	Kierunek zmian
Liczba klubów sportowych na 10 tys. mieszkańców	GUS BDL	3,7	wzrost
Liczba ćwiczących w klubach sportowych na 1000 mieszkańców	GUS BDL	19,4	wzrost
Udział wydatków gminy na kulturę fizyczną i sport w wydatkach ogółem (%)	UG Podgórzyn	0,24%	wzrost

Źródło: Opracowanie własne

3.3.2. Cel strategiczny II: Zrównoważona i odporna gospodarka oparta na turystyce, lokalnej przedsiębiorczości i wysokiej jakości usługach.

3.3.2.1. *Wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości i sektora MŚP*

Struktura gospodarcza Gminy Podgórzyn opiera się przede wszystkim na mikro- i małych przedsiębiorstwach funkcjonujących w sektorach usługowych, turystycznych, budowlanych oraz okołoturystycznych. Lokalny biznes ma w dużej mierze charakter indywidualny i rodzinny, co sprzyja elastyczności działania, lecz jednocześnie ogranicza możliwości inwestycyjne oraz odporność na wahania koniunktury. W tym kontekście istotne staje się tworzenie warunków sprzyjających stabilnemu rozwojowi przedsiębiorczości, opartej na współpracy, profesjonalizacji oraz lepszym wykorzystaniu potencjału regionu karkonoskiego.

Naturalnym kierunkiem wzmocnienia lokalnej gospodarki jest rozwój współpracy z instytucjami otoczenia biznesu z Jeleniej Góry oraz szerszego subregionu. Bliskość ośrodka miejskiego zapewnia dostęp do usług doradczych, szkoleniowych i finansowych, które mogą wspierać rozwój firm bez konieczności budowania rozbudowanej infrastruktury wsparcia na poziomie gminy. Integracja przedsiębiorców z regionalnymi sieciami gospodarczymi sprzyja podnoszeniu konkurencyjności oraz ułatwia dostęp do nowych rynków.

Istotnym elementem budowania przewag rozwojowych jest promowanie lokalnych produktów i usług oraz wzmocnienie współpracy między przedsiębiorcami. Tworzenie rozpoznawalnej marki lokalnej może przyczynić się do zwiększenia wartości oferty gospodarczej gminy, szczególnie w obszarze turystyki, gastronomii, rzemiosła i usług czasu wolnego. Sieciowanie podmiotów gospodarczych sprzyja wymianie doświadczeń, tworzeniu wspólnych ofert oraz wydłużaniu łańcucha wartości w ramach lokalnej gospodarki.

W warunkach rosnącej konkurencji oraz zmieniających się modeli konsumpcji coraz większego znaczenia nabiera cyfryzacja działalności gospodarczej. Wspieranie przedsiębiorców w zakresie sprzedaży internetowej, marketingu cyfrowego czy wykorzystania narzędzi analitycznych pozwala zwiększyć skalę działania firm oraz uniezależnić je od wyłącznie lokalnego popytu. Jest to szczególnie ważne w gminie o silnym udziale działalności sezonowej.

Zmienność ruchu turystycznego powoduje, że jednym z kluczowych wyzwań dla przedsiębiorców pozostaje stabilizacja przychodów w skali całego roku. Rozwijanie kompetencji w zakresie zarządzania sezonowością, dywersyfikacji usług oraz budowania ofert catorocznych może zwiększyć odporność lokalnej gospodarki na wahania popytu. W dłuższej perspektywie wzmocnienie sektora MŚP przyczyni się do utrzymania miejsc pracy, zwiększenia dochodów mieszkańców oraz podniesienia atrakcyjności gospodarczej Gminy Podgórzyn.

Rezultaty:

- Wzrost konkurencyjności mikro- i małych przedsiębiorstw.
- Zwiększenie stopnia współpracy przedsiębiorców z instytucjami regionalnymi.
- Wzmocnienie rozpoznawalności lokalnych produktów i usług.
- Większa stabilność funkcjonowania firm mimo sezonowości gospodarki turystycznej.

Tabela 11 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.2.1.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (za rok 2024)	Kierunek zmian
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców	GUS BDL	109	wzrost
Liczba zawartych porozumień między gminą, a IOB	UG Podgórzyn	0	wzrost
Liczba udzielonych noclegów w turystycznych obiektach noclegowych	UG Podgórzyn	132 000	wzrost
Stopa bezrobocia rejestrowanego (wartość liczbowa)	GUS BDL	209	spadek

Źródło: Opracowanie własne

3.3.2.2. *Zrównoważony rozwój turystyki jako kluczowego sektora gospodarki*

Turystyka stanowi jeden z najważniejszych filarów rozwoju gospodarczego Gminy Podgórzyn, co wynika zarówno z jej położenia u podnóża Karkonoszy, jak i bezpośredniego sąsiedztwa silnych ośrodków turystycznych – Karpacza i Jeleniej Góry. Jednocześnie rosnąca presja inwestycyjna oraz zwiększający się ruch odwiedzających powodują konieczność bardziej świadomego i strategicznego zarządzania tym sektorem. Kluczowym wyzwaniem staje się przejście od modelu spontanicznego wzrostu do modelu turystyki zrównoważonej, która generuje dochody lokalne, ale nie prowadzi do degradacji środowiska ani obniżenia jakości życia mieszkańców.

Istotnym kierunkiem działań jest uporządkowanie i profesjonalizacja oferty turystycznej poprzez budowę spójnego systemu informacji, podnoszenie standardów obsługi oraz wzmacnianie rozpoznawalności gminy jako miejsca oferującego wysoką jakość wypoczynku. W warunkach silnej konkurencji regionalnej szczególnego znaczenia nabiera współpraca międzygminna – zarówno w zakresie wspólnej promocji, jak i koordynacji działań związanych z obsługą ruchu turystycznego. Partnerstwa z sąsiednimi samorządami oraz podmiotami czeskimi mogą sprzyjać tworzeniu zintegrowanych produktów turystycznych, wydłużaniu pobyków gości oraz dywersyfikacji oferty.

Długofalowa odporność lokalnej gospodarki wymaga równocześnie wzmacniania turystyki całorocznej. Rozwój tras rowerowych, infrastruktury pieszej, oferty edukacyjno-przyrodniczej czy wydarzeń poza sezonem zimowym i letnim pozwoli ograniczyć negatywne skutki sezonowości zatrudnienia oraz stabilizować dochody przedsiębiorców. Szczególnie istotne jest wykorzystanie

potencjału krajobrazowego i przyrodniczego gminy w sposób nienaruszający równowagi ekologicznej.

Coraz większego znaczenia nabiera także zarządzanie ruchem turystycznym. Wprowadzenie narzędzi monitorowania natężenia ruchu, poprawa organizacji transportu, rozwój parkingów buforowych czy promowanie alternatywnych form mobilności mogą ograniczać przeciążenia infrastruktury technicznej oraz presję na obszary cenne przyrodniczo. Działania te powinny być skorelowane z polityką przestrzenną gminy, tak aby rozwój funkcji turystycznych następował w sposób kontrolowany i przewidywalny.

Równolegle konieczne jest wspieranie modernizacji bazy noclegowej, zwłaszcza w kierunku poprawy efektywności energetycznej oraz podnoszenia standardów środowiskowych. Inwestycje w rozwiązania niskoemisyjne, racjonalne gospodarowanie wodą czy wykorzystanie odnawialnych źródeł energii pozwolą nie tylko ograniczać koszty funkcjonowania obiektów, ale także wzmacniać wizerunek Podgórzyna jako gminy odpowiedzialnej klimatycznie. W dłuższej perspektywie może to stać się jednym z istotnych wyróżników konkurencyjnych na rynku turystycznym regionu karkonoskiego.

Rezultaty

- Wzrost znaczenia turystyki w lokalnej gospodarce przy jednoczesnym zachowaniu równowagi środowiskowej.
- Podniesienie standardu i konkurencyjności lokalnej bazy noclegowej.
- Lepsza integracja gminy z regionalnym systemem turystycznym.
- Ograniczanie presji turystycznej na środowisko i infrastrukturę.

Tabela 12 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.2.2.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (za rok 2024)	Kierunek zmian
Liczba turystycznych obiektów noclegowych	UG Podgórzyn	246 (stan – 03.2025)	wzrost
Liczba miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców	UG Podgórzyn	639 (stan – 03.2025)	wzrost
Liczba obiektów noclegowych o wyższym standardzie (np. hotele i pensjonaty)	UG Podgórzyn	7	utrzymanie

Źródło: Opracowanie własne

3.3.2.3. Dywersyfikacja struktury gospodarczej i ograniczanie sezonowości

Struktura gospodarcza Gminy Podgórzyn pozostaje silnie powiązana z sektorem turystycznym, co z jednej strony stanowi istotny atut rozwojowy, z drugiej jednak zwiększa wrażliwość lokalnej

gospodarki na wahania koniunkturalne oraz sezonowość dochodów mieszkańców. W warunkach rosnącej konkurencji między destynacjami turystycznymi oraz zmieniających się modeli pracy konieczne jest stopniowe poszerzanie bazy ekonomicznej gminy poprzez wspieranie działalności niezależnych od ruchu turystycznego.

Jednym z najbardziej perspektywicznych kierunków jest rozwój usług opartych na pracy zdalnej i hybrydowej. Atrakcyjne środowisko przyrodnicze oraz wysoka jakość życia sprzyjają osiedlaniu się osób aktywnych zawodowo, które nie są bezpośrednio związane z lokalnym rynkiem pracy. Wymaga to jednak dalszego wzmocnienia infrastruktury cyfrowej oraz tworzenia elastycznych przestrzeni pracy, które mogą pełnić także funkcję lokalnych centrów aktywności gospodarczej i społecznej.

Równolegle istotne jest wspieranie działalności usługowej o charakterze całorocznym – w szczególności usług specjalistycznych, rzemiosła czy branży budowlanej – które stabilizują lokalny rynek pracy. Ważną rolę w strukturze gospodarczej gminy odgrywają przedsiębiorstwa rodzinne, często zakorzenione w lokalnej tradycji i przekazywane międzypokoleniowo. Ich trwałość sprzyja budowaniu odporności ekonomicznej gminy oraz wzmocnieniu lokalnego kapitału społecznego.

Ze względu na wysokie walory krajobrazowe oraz ograniczenia środowiskowe rozwój działalności produkcyjnej powinien mieć charakter selektywny i dotyczyć przede wszystkim niewielkich, niskoemisyjnych form wytwórczości. Takie podejście pozwala zachować równowagę między aktywnością gospodarczą a ochroną przestrzeni przyrodniczej, która pozostaje jednym z kluczowych zasobów rozwojowych gminy.

Dywersyfikacja gospodarki nie oznacza odejścia od turystyki, lecz budowanie bardziej zrównoważonego modelu ekonomicznego, w którym różne sektory wzajemnie się uzupełniają. W dłuższej perspektywie zwiększy to stabilność dochodów mieszkańców, ograniczy skutki sezonowych spadków aktywności gospodarczej oraz wzmocni atrakcyjność osiedleńczą gminy.

Rezultaty:

- Zwiększenie różnorodności działalności gospodarczej.
- Wzrost znaczenia działalności całorocznej w lokalnej gospodarce.
- Rozwój stabilnych form zatrudnienia.
- Wzrost atrakcyjności gminy jako miejsca do życia i pracy niezależnej lokalizacyjnie.

Tabela 13 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.2.3.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (za rok 2024)	Kierunek zmian
Liczba podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców	GUS BDL	159	wzrost
Liczba nowo zarejestrowanych	GUS BDL	109	wzrost

podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców			
Udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem	GUS BDL	58,0	wzrost

Źródło: Opracowanie własne

3.3.2.4. *Racjonalne i selektywne wykorzystanie terenów inwestycyjnych*

Specyfika przestrzenna Gminy Podgórzyn powoduje, że możliwości lokalizacji nowych inwestycji są ograniczone zarówno przez uwarunkowania środowiskowe, jak i konieczność ochrony krajobrazu podgórskiego. W tej sytuacji kluczowe znaczenie ma odejście od modelu rozproszonego zagospodarowania na rzecz bardziej świadomej koncentracji funkcji gospodarczych w wyznaczonych obszarach, przede wszystkim w rejonie Miłkowa oraz częściowo Głębocka.

Planowanie nowych terenów inwestycyjnych powinno opierać się na zasadzie jakości, a nie skali. Zamiast tworzenia rozległych rezerw gruntów zasadne jest przygotowywanie niewielkich, dobrze uzbrojonych działek odpowiadających potrzebom lokalnych przedsiębiorców. Takie podejście ogranicza koszty infrastrukturalne, zmniejsza presję na środowisko oraz pozwala na bardziej efektywne zarządzanie przestrzenią.

Szczególne znaczenia nabiera ochrona obszarów cennych krajobrazowo przed niekontrolowaną lokalizacją działalności gospodarczej. Rozproszenie inwestycji może prowadzić do konfliktów funkcjonalnych, obniżenia walorów turystycznych oraz pogorszenia ładu przestrzennego. Dlatego polityka gospodarcza powinna pozostawać ściśle powiązana z polityką przestrzenną gminy.

Integracja planowania przestrzennego z rozwojem gospodarczym umożliwi bardziej przewidywalne kształtowanie struktury funkcjonalnej gminy oraz zwiększy bezpieczeństwo inwestycyjne. W efekcie Podgórzyn może rozwijać się jako gmina oferująca stabilne warunki dla lokalnego biznesu, bez utraty swoich kluczowych atutów środowiskowych.

Rezultaty:

- Bardziej uporządkowana struktura lokalizacji działalności gospodarczej.
- Ograniczenie rozproszenia inwestycji.
- Zwiększenie efektywności wykorzystania infrastruktury technicznej.

Tabela 14 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.2.4.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (za rok 2024)	Kierunek zmian
Powierzchnia objęta miejscowymi planami	GUS BDL	54,0	wzrost

zagospodarowania przestrzennego (%)			
Udział terenów inwestycyjnych (zabudowa usługowa) objętych MPZP	GUS BDL	19,1	utrzymanie
Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy	GUS BDL	107	spadek
Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej	GUS BDL	95,6	wzrost
Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	GUS BDL	85,5	wzrost

Źródło: Opracowanie własne

3.3.2.5. *Rozwój lokalnego rynku pracy i powiązań ponadlokalnych*

Rynek pracy mieszkańców Gminy Podgórzyn ma charakter funkcjonalnie powiązany z otoczeniem – w szczególności z Jelenią Górą oraz ośrodkami turystycznymi regionu karkonoskiego. Codzienne dojazdy do pracy są zjawiskiem powszechnym, co z jednej strony zwiększa dostępność zatrudnienia, z drugiej jednak wskazuje na potrzebę wzmacniania lokalnych miejsc pracy.

Kluczowe znaczenie ma rozwijanie współpracy z ponadlokalnymi partnerami w zakresie dopasowania kompetencji mieszkańców do potrzeb rynku. Dotyczy to zarówno systemu edukacji, jak i działań ukierunkowanych na podnoszenie kwalifikacji osób dorosłych. Lepsze powiązanie edukacji z praktyką gospodarczą może sprzyjać zatrzymywaniu młodych mieszkańców w regionie.

Istotnym elementem pozostaje również wspieranie mobilności – zarówno transportowej, jak i zawodowej. Dostęp do rynków pracy poza gminą powinien być traktowany jako uzupełnienie lokalnej oferty zatrudnienia, a nie jej konkurencja. Jednocześnie rozwój turystyki i usług stwarza potencjał do zwiększania liczby miejsc pracy na miejscu.

Współpraca szkół z przedsiębiorcami, organizacja praktyk czy promocja zatrudnienia lokalnego mogą przyczynić się do budowania bardziej stabilnej struktury rynku pracy. W dłuższej perspektywie pozwoli to ograniczyć odpływ osób w wieku produkcyjnym oraz zwiększyć ekonomiczną samowystarczalność gminy.

Rezultaty:

- Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy.
- Wzrost aktywności zawodowej mieszkańców.
- Wzmocnienie powiązań funkcjonalnych z regionalnym rynkiem pracy.

Tabela 15 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.2.5.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (za rok 2024)	Kierunek zmian
Liczba pracujących na 1000 mieszkańców	GUS BDL	386	wzrost
Stopa bezrobocia rejestrowanego (wartość liczbowa)	GUS BDL (dane dla powiatu)	209	spadek

Źródło: Opracowanie własne

3.3.3. Cel strategiczny III: Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiskowych przy wzmacnianiu odporności klimatycznej gminy

3.3.3.1. Ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazu podgórskiego

Środowisko naturalne stanowi jeden z najważniejszych kapitałów rozwojowych Gminy Podgórzyn, determinując zarówno jej atrakcyjność osiedleńczą, jak i potencjał turystyczny. Położenie u podnóża Karkonoszy, bezpośrednie sąsiedztwo Karkonoskiego Parku Narodowego oraz obecność obszarów Natura 2000 sprawiają, że polityka rozwoju gminy musi być prowadzona z zachowaniem szczególnej ostrożności i odpowiedzialności za stan lokalnych ekosystemów. Ochrona tych zasobów nie jest wyłącznie obowiązkiem wynikającym z przepisów prawa, lecz także świadomą inwestycją w długofalową konkurencyjność gminy.

Jednym z kluczowych wyzwań pozostaje równoważenie rosnącej presji inwestycyjnej z koniecznością zachowania walorów krajobrazowych. Atrakcyjność terenów podgórskich sprzyja rozwojowi zabudowy mieszkaniowej i turystycznej, jednak nadmierna intensyfikacja tych procesów mogłaby prowadzić do nieodwracalnych zmian w strukturze przestrzennej oraz stopniowej utraty unikalnego charakteru gminy. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera konsekwentne ograniczanie lokalizacji nowych inwestycji w obszarach o najwyższych wartościach przyrodniczych i widokowych.

Istotną rolę w systemie środowiskowym Podgórzyna odgrywają również tereny otwarte – łąki, pastwiska, polany śródleśne oraz obszary niezabudowane – które pełnią funkcje ekologiczne, retencyjne i krajobrazowe. Ich zachowanie sprzyja przeciwdziałaniu skutkom zmian klimatu, w tym gwałtownym sptywom wód opadowych czy lokalnym podtopieniom, jednocześnie podnosząc jakość przestrzeni życia mieszkańców.

Ważnym obszarem działań pozostaje współpraca z instytucjami odpowiedzialnymi za gospodarkę leśną oraz ochronę środowiska. Dialog z Lasami Państwowymi i innymi podmiotami powinien zmierzać do wypracowania modelu użytkowania lasów, który godzi funkcje gospodarcze z oczekiwaniami społecznymi oraz potrzebą ochrony krajobrazu. Ma to szczególne znaczenie w kontekście wrażliwości społecznej na skalę prac zrębowych oraz ich wpływ na estetykę przestrzeni.

Zasoby środowiskowe mogą jednocześnie stanowić fundament zrównoważonego rozwoju turystyki i rekreacji, pod warunkiem że ich wykorzystanie będzie odbywało się w sposób kontrolowany i respektujący granice odporności ekosystemów. Odpowiedzialne zarządzanie ruchem turystycznym, edukacja ekologiczna oraz promowanie form aktywności o niskiej presji środowiskowej pozwolą zachować równowagę między dostępnością przyrody a jej ochroną.

Rezultaty:

- Zachowanie wysokiego poziomu ochrony obszarów cennych przyrodniczo.
- Ograniczenie presji inwestycyjnej na tereny o wysokich walorach krajobrazowych.
- Bardziej zrównoważone użytkowanie zasobów leśnych i krajobrazowych.
- Wzrost znaczenia środowiska jako fundamentu trwałego rozwoju gminy.

Tabela 16 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.3.1.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (za rok 2024)	Kierunek zmian
Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni gminy (%)	GUS BDL	6,6	utrzymanie
Powierzchnia objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (%)	GUS BDL	54,0	wzrost
Lesistość gminy (%)	GUS BDL	49,2	utrzymanie

Źródło: Opracowanie własne

3.3.3.2. Wzmacnianie odporności gminy na zmiany klimatu i zagrożenia naturalne

Zmiany klimatu coraz wyraźniej wpływają na funkcjonowanie gmin górskich i podgórszych, gdzie uwarunkowania hydrologiczne oraz ukształtowanie terenu sprzyjają występowaniu zjawisk ekstremalnych. W przypadku Gminy Podgórzyn szczególnym wyzwaniem pozostają gwałtowne wezbrania potoków, intensywne opady oraz okresowe niedobory wody. Budowanie odporności klimatycznej powinno zatem stać się jednym z kluczowych elementów długofalowej polityki rozwoju, ukierunkowanej na minimalizowanie ryzyk oraz zwiększanie bezpieczeństwa mieszkańców.

Istotnym kierunkiem działań jest rozwój lokalnych systemów retencji, zarówno w formie rozwiązań technicznych, jak i opartych na potencjale przyrodniczym. Zachowanie naturalnych terenów chłonnych, odtwarzanie małej retencji oraz racjonalne zagospodarowanie wód opadowych pozwolą ograniczyć skalę sptywu powierzchniowego i zmniejszyć obciążenie infrastruktury kanalizacyjnej. W gminie o rozproszonej strukturze osadniczej działania te powinny być realizowane równoległe na poziomie przestrzennym i inwestycyjnym.

Ograniczanie ryzyka powodziowego nabiera szczególnego znaczenia w świetle doświadczeń ostatnich lat, które pokazały wrażliwość lokalnych zlewni na nagłe zjawiska pogodowe. Wymaga to zarówno modernizacji infrastruktury przeciwpowodziowej, jak i prowadzenia świadomej polityki przestrzennej, uwzględniającej naturalne kierunki przepływu wód oraz unikanie lokalizowania zabudowy w obszarach zagrożonych.

Równoległe konieczne jest przeciwdziałanie skutkom suszy, które – choć mniej spektakularne niż powódzie – w dłuższej perspektywie mogą wpływać na stabilność systemów wodnych oraz jakość życia mieszkańców. Zwiększanie zdolności retencyjnych krajobrazu poprzez rozwój zielono-błękitnej infrastruktury, ochronę mokradel, terenów podmokłych i zadrzewień sprzyja stabilizacji lokalnego mikroklimatu oraz poprawia bilans wodny.

Nieodzownym elementem odporności gminy pozostaje sprawny system zarządzania kryzysowego. Wzmacnianie potencjału służb ratowniczych, rozwój systemów ostrzegania oraz

budowanie świadomości mieszkańców w zakresie reagowania na zagrożenia zwiększają zdolność wspólnoty do szybkiego i skutecznego działania w sytuacjach nadzwyczajnych. Odporność klimatyczna powinna być postrzegana nie tylko jako obszar interwencji technicznych, lecz jako spójny system obejmujący planowanie przestrzenne, ochronę środowiska i bezpieczeństwo publiczne.

Rezultaty:

- Zwiększona zdolność gminy do retencjonowania wód i ograniczania skutków intensywnych opadów.
- Ograniczenie ryzyka powodziowego i strat wywołanych zjawiskami ekstremalnymi.
- Rozwój zielono-błękitnej infrastruktury wspierającej adaptację do zmian klimatu.
- Wyższy poziom bezpieczeństwa mieszkańców i gotowości reagowania na sytuacje kryzysowe.

Tabela 17 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.3.2.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (za rok 2024)	Kierunek zmian
Liczba interwencji związanych z przyborem wody i opadami deszczu	GUS BDL	259	spadek
Nakłady inwestycyjne gminy na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska	UG Podgórzyn	15	wzrost
Liczba jednostek OSP funkcjonujących na terenie gminy	UG Podgórzyn	5	utrzymanie

Źródło: Opracowanie własne

3.3.3.3. Zrównoważone gospodarowanie zasobami i rozwój infrastruktury środowiskowej

Sprawne funkcjonowanie infrastruktury środowiskowej stanowi jeden z podstawowych warunków utrzymania wysokiej jakości życia mieszkańców oraz dalszego rozwoju funkcji mieszkaniowych i turystycznych Gminy Podgórzyn. Rozproszony układ osadniczy oraz sezonowe wahania liczby użytkowników infrastruktury powodują jednak, że systemy wodno-kanalizacyjne podlegają znacznym obciążeniom. Wymaga to konsekwentnych inwestycji modernizacyjnych oraz planowania rozwoju infrastruktury w ścisłym powiązaniu z polityką przestrzenną gminy.

Priorytetowym kierunkiem działań pozostaje dalsza rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej, szczególnie na terenach dotychczas słabiej uzbrojonych. Zapewnienie odpowiedniego standardu infrastrukturalnego jest nie tylko warunkiem poprawy komfortu życia mieszkańców, lecz także elementem ograniczania presji na środowisko poprzez redukcję ryzyka niekontrolowanego odprowadzania ścieków czy nadmiernej eksploatacji lokalnych ujęć wody.

Kluczowe znaczenie ma również zwiększenie wydajności systemów oczyszczania ścieków. Rosnąca liczba użytkowników – zarówno mieszkańców, jak i turystów – powoduje konieczność dostosowania przepustowości infrastruktury do rzeczywistych potrzeb. Modernizacja obiektów oczyszczania powinna uwzględniać nie tylko aspekty technologiczne, lecz także minimalizowanie uciążliwości środowiskowych oraz poprawę efektywności energetycznej.

Szczególnym wyzwaniem pozostaje zapewnienie stabilnego dostępu do wody w okresach wzmożonego ruchu turystycznego, kiedy zapotrzebowanie znacząco wzrasta. Wymaga to zarówno inwestycji w infrastrukturę przesyłową i magazynowanie wody, jak i wdrażania rozwiązań sprzyjających jej oszczędnemu wykorzystaniu. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi staje się w tym kontekście nie tylko kwestią techniczną, lecz strategicznym elementem bezpieczeństwa środowiskowego gminy.

Jednocześnie rozwój zabudowy – zwłaszcza w formie rozproszonej – generuje wysokie koszty uzbrojenia terenów oraz zwiększa obciążenie istniejących systemów komunalnych. Dlatego działania infrastrukturalne powinny być ściśle skoordynowane z polityką planistyczną, tak aby ograniczać nieefektywną rozbudowę sieci i sprzyjać bardziej zwartej strukturze osadniczej.

Uzupełnieniem działań inwestycyjnych powinno być promowanie postaw sprzyjających racjonalnemu korzystaniu z zasobów naturalnych. Edukacja ekologiczna, wspieranie rozwiązań ograniczających zużycie wody oraz popularyzacja technologii zwiększających efektywność gospodarowania zasobami mogą w dłuższej perspektywie istotnie zmniejszyć presję na środowisko, jednocześnie wzmacniając odporność gminy na przyszłe wyzwania.

Rezultaty:

- Wybudowanie nowego obiektu pełniącego funkcję oczyszczania ścieków.
- Zwiększona wydajność i efektywność systemu oczyszczania ścieków.
- Wyższy poziom wyposażenia gminy w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną.
- Stabilniejszy dostęp do wody dla mieszkańców i sektora turystycznego.

Tabela 18 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.3.3.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (za rok 2024)	Kierunek zmian
Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej (%)	GUS BDL	95,6	Wzrost
Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej (%)	GUS BDL	85,5	wzrost
Ilość ścieków oczyszczonych (dam ³ /rok)	GUS BDL	275	wzrost

Nakłady inwestycyjne gminy na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska	UG Podgórzyn	1 826 045,39 zł	wzrost
---	--------------	-----------------	--------

Źródło: Opracowanie własne

3.3.3.4. Transformacja energetyczna i rozwój mobilności przyjaznej środowisku

Transformacja energetyczna staje się jednym z kluczowych wyzwań rozwojowych gmin wiejskich, szczególnie tych położonych w obszarach o wysokich walorach środowiskowych. W przypadku Gminy Podgórzyn działania w tym zakresie powinny koncentrować się na stopniowym ograniczaniu emisji zanieczyszczeń, poprawie efektywności energetycznej oraz zwiększaniu wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Jest to istotne zarówno z perspektywy ochrony unikalnego krajobrazu karkonoskiego, jak i dążenia do poprawy jakości życia mieszkańców.

Rozwój energetyki rozproszonej, opartej na instalacjach prosumenckich i lokalnych systemach wytwarzania energii, może w dłuższej perspektywie zwiększyć bezpieczeństwo energetyczne gminy oraz ograniczyć koszty funkcjonowania gospodarstw domowych i obiektów publicznych. Szczególną rolę odgrywać będzie wspieranie inwestycji w instalacje fotowoltaiczne, pompy ciepła oraz inne rozwiązania niskoemisyjne, które wpisują się w kierunek gospodarki neutralnej klimatycznie.

Równolegle konieczne jest ograniczanie zjawiska niskiej emisji poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków. Modernizacja energetyczna zasobu mieszkaniowego oraz obiektów użyteczności publicznej przyczynia się nie tylko do redukcji zapotrzebowania na energię, lecz także do poprawy jakości powietrza – szczególnie istotnej w obszarach podgórskich, gdzie warunki topograficzne mogą sprzyjać kumulacji zanieczyszczeń.

Istotnym elementem transformacji pozostaje również zmiana modelu mobilności mieszkańców. Obecnie dominującą formą przemieszczania się jest transport indywidualny, co wynika z rozproszonej struktury osadniczej oraz ograniczonej dostępności transportu publicznego. Rozwój bezpiecznej infrastruktury pieszej i rowerowej może zwiększyć udział krótkich podróży realizowanych w sposób niskoemisyjny, jednocześnie poprawiając bezpieczeństwo użytkowników dróg.

W kontekście powiązań funkcjonalnych gminy szczególnego znaczenia nabiera wzmocnienie transportu zbiorowego w relacjach ponadlokalnych, zwłaszcza z Jelenią Górą i ośrodkami turystycznymi regionu. Poprawa dostępności komunikacyjnej może ograniczyć skalę ruchu samochodowego, a tym samym zmniejszyć presję na środowisko i infrastrukturę drogową.

Działania inwestycyjne powinny być uzupełnione systematyczną edukacją mieszkańców w zakresie efektywności energetycznej i postaw prośrodowiskowych. Budowanie świadomości dotyczącej oszczędzania energii, wyboru niskoemisyjnych źródeł ciepła czy korzystania z alternatywnych form transportu sprzyja trwałej zmianie zachowań i wzmocnia lokalną odpowiedzialność za stan środowiska.

Rezultaty:

- Zwiększone wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w gospodarstwach domowych i obiektach publicznych.
- Poprawa efektywności energetycznej budynków i ograniczenie niskiej emisji.
- Większy udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w strukturze ogrzewania budynków.
- Rozwój mobilności niskoemisyjnej i poprawa bezpieczeństwa niechronionych uczestników ruchu.

Tabela 19 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.3.4.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (za rok 2024)	Kierunek zmian
Liczba instalacji OZE na terenie gminy	URE	2	wzrost
Moc elektryczna wyprodukowana w ramach OZE	URE	0,332 MW	wzrost
Zużycie energii cieplnej w budynkach komunalnych	UG Podgórzyn	31 900 GJ/rok	spadek
PM2,5 średnia roczna [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	IOŚ -PIB	10,7	spadek
Liczba wymienionych źródeł ciepła w ramach programów dotacyjnych	UG Podgórzyn	15	wzrost
Długość infrastruktury rowerowej (km)	GUS BDL	0,1	wzrost
Liczba przystanków komunikacji zbiorowej	UG Podgórzyn	84	wzrost
Liczba nowych kampanii lub programów edukacyjnych w gminie	UG Podgórzyn	0	wzrost

Źródło: Opracowanie własne

3.3.4. Cel strategiczny IV: Zrównoważone i odpowiedzialne kształtowanie przestrzeni z poszanowaniem krajobrazu podgórskiego

3.3.4.1. *Wzmacnianie ładu przestrzennego i racjonalizacja procesów inwestycyjnych*

Kształtowanie przestrzeni w Gminie Podgórzyn wymaga szczególnie wyważonego podejścia, wynikającego z wysokiej wartości krajobrazowej obszaru oraz rosnącej presji inwestycyjnej. Dotychczasowe kierunki rozwoju, w dużej mierze sprzyjające rozszerzaniu terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i turystyczną, doprowadziły do powstania znacznych rezerw planistycznych, które nie znajdują odzwierciedlenia w rzeczywistych potrzebach demograficznych. W tej sytuacji wzmacnianie ładu przestrzennego powinno stać się jednym z kluczowych priorytetów polityki rozwoju gminy.

Podstawowym narzędziem racjonalizacji procesów inwestycyjnych pozostaje aktualizacja dokumentów planistycznych w kierunku ograniczania nadmiernej podaży terenów budowlanych oraz łagodzenia konfliktów przestrzennych. Działanie to pozwoli lepiej dostosować politykę przestrzenną do prognoz rozwojowych, a jednocześnie ograniczyć ryzyko nieefektywnego rozpraszania zabudowy oraz nadmiernych kosztów infrastrukturalnych ponoszonych przez samorząd.

Stopniowe odchodzenie od rozproszonego modelu lokalizacji inwestycji na rzecz bardziej zwartej struktury osadniczej sprzyjać będzie zarówno ochronie krajobrazu, jak i poprawie efektywności funkcjonowania systemów komunalnych. Koncentracja zabudowy w obszarach już częściowo zurbanizowanych umożliwia bardziej racjonalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury oraz ogranicza presję na tereny otwarte, które pełnią ważne funkcje ekologiczne i retencyjne.

Istotnym elementem polityki przestrzennej powinno być także ograniczanie wydawania decyzji o warunkach zabudowy w miejscach szczególnie wrażliwych krajobrazowo. Obszary o wysokich walorach widokowych oraz tereny stanowiące o tożsamości przestrzennej gminy wymagają szczególnej ochrony, ponieważ ich degradacja ma charakter nieodwracalny i wpływa na długofalową atrakcyjność osiedleńczą oraz turystyczną gminy.

Sekwencyjne planowanie rozwoju zabudowy w powiązaniu z dostępnością infrastruktury technicznej pozwoli uniknąć sytuacji, w której nowe inwestycje generują konieczność kosztownej rozbudowy sieci wodno-kanalizacyjnej czy drogowej. Takie podejście sprzyja stabilności finansowej gminy oraz umożliwia bardziej przewidywalne zarządzanie rozwojem.

Uzupełnieniem działań planistycznych powinno być wprowadzanie aktami planowania przestrzennego standardów urbanistycznych i architektonicznych nawiązujących do charakteru wsi podgórskich. Zachowanie spójności krajobrazowej, skali zabudowy oraz lokalnych form architektonicznych wzmacnia unikalny wizerunek gminy i pozwala harmonijnie łączyć nowe inwestycje z istniejącą strukturą przestrzenną.

Rezultaty:

- Lepsze dopasowanie polityki przestrzennej do rzeczywistych potrzeb rozwojowych gminy.

- Ograniczenie zjawiska rozpraszania zabudowy.
- Skuteczniejsza ochrona krajobrazu i terenów wrażliwych przestrzennie.
- Bardziej efektywne powiązanie rozwoju zabudowy z infrastrukturą techniczną.
- Zachowanie spójnego charakteru architektonicznego i krajobrazowego gminy.

Tabela 20 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.4.1.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (za rok 2024)	Kierunek zmian
Powierzchnia objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (%)	GUS BDL	54,0	wzrost
Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy rocznie	GUS BDL	107	spadek
PM2,5 średnia roczna [µg/m ³]	IOŚ -PIB	10,7	spadek
Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem (%)	GUS BDL	6,6	utrzymanie
Długość nowo wybudowanej sieci infrastrukturalnej w relacji do liczby nowych budynków	UG Podgórzyn	0	wzrost
Liczba uchwalonych lub zaktualizowanych dokumentów planistycznych uwzględniających standardy zabudowy	UG Podgórzyn	7	wzrost

Źródło: Opracowanie własne

3.3.4.2. Ochrona krajobrazu oraz tożsamości przestrzennej gminy

Krajobraz Gminy Podgórzyn stanowi jeden z jej najcenniejszych zasobów – zarówno z perspektywy jakości życia mieszkańców, jak i atrakcyjności turystycznej. Charakter podgórski, wyraźne osie i otwarcia widokowe, otwarte przestrzenie łąkowe oraz tradycyjna struktura zabudowy tworzą spójną i rozpoznawalną tożsamość przestrzenną. W warunkach rosnącej presji inwestycyjnej ochrona tych walorów wymaga świadomej i konsekwentnej polityki przestrzennej.

Zachowanie panoram krajobrazowych powinno stać się jednym z podstawowych kryteriów przy ocenie nowych inwestycji. Otwarty charakter przestrzeni stanowi element przewagi

konkurencyjnej gminy. Ich przekształcenie poprzez nadmierną zabudowę lub niewłaściwie zlokalizowane obiekty mogłoby doprowadzić do trwałej utraty walorów krajobrazowych.

Istotne znaczenie ma również ochrona historycznych układów ruralistycznych i tradycyjnej skali zabudowy. Wsie podgórskie charakteryzują się określoną strukturą przestrzenną, proporcjami budynków oraz relacją zabudowy do otaczającego krajobrazu. Wprowadzanie regulacji dotyczących lokalizacji zabudowy, form architektonicznych, materiałów wykończeniowych czy lokalizacji reklam może przeciwdziałać stopniowej degradacji estetycznej przestrzeni.

Wzmacnianie roli zieleni jako elementu struktury przestrzennej miejscowości ma podwójne znaczenie – krajobrazowe i środowiskowe. Zieleń przydrożna, zadrzewienia śródpolne oraz tereny zieleni urządzonej w centrach wsi podnoszą jakość przestrzeni publicznych i sprzyjają integracji mieszkańców. Integracja polityki przestrzennej z ochroną środowiska i dziedzictwa kulturowego pozwoli zachować spójny charakter gminy w długiej perspektywie.

Rezultaty:

- Zachowanie kluczowych walorów krajobrazowych i osi widokowych.
- Ochrona historycznych układów ruralistycznych i spójności architektonicznej.
- Poprawa estetyki i jakości przestrzeni publicznych.

Tabela 21 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.4.2.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (za rok 2024)	Kierunek zmian
Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem (%)	GUS BDL	6,6	utrzymanie
Liczba obiektów wpisanych do rejestru lub ewidencji zabytków	UG Podgórzyn	466	utrzymanie
Wydatki gminy na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (zł)	UG Podgórzyn	4 710 516,42	utrzymanie

Źródło: Opracowanie własne

3.3.4.3. Koncentracja rozwoju osadniczego i ograniczanie rozlewania się zabudowy

Rozproszona struktura osadnicza Gminy Podgórzyn, choć historycznie ukształtowana przez warunki przyrodnicze, w ostatnich latach ulega dalszej fragmentacji w wyniku intensywnego rozwoju zabudowy mieszkaniowej i turystycznej. Proces ten generuje wysokie koszty uzbrojenia terenów, zwiększa presję na środowisko oraz utrudnia efektywne świadczenie usług publicznych. Dlatego jednym z kluczowych kierunków polityki przestrzennej powinno być ukierunkowanie nowej zabudowy w obszarach najlepiej uzbrojonych i skomunikowanych, przy jednoczesnym

zachowaniu specyfiki luźnej zabudowy wsi górskich – Borowic, Przesieki, Zachełmia, górnej części Sosnówki i częściowo Głębocka.

Wykorzystanie istniejących rezerw terenowych wewnątrz istniejących struktur zabudowy przed wyznaczeniem nowych obszarów inwestycyjnych pozwoli ograniczyć nadmierną ekspansję przestrzenną. Planowanie powinno opierać się na analizie realnych potrzeb demograficznych oraz zdolności infrastrukturalnych gminy, tak aby rozwój zabudowy następował w sposób sekwencyjny i racjonalny.

Ograniczanie fragmentacji przestrzeni przekłada się bezpośrednio na stabilność finansową samorządu. Każdy nowy, rozproszony obszar zabudowy generuje konieczność budowy dróg, sieci wodno-kanalizacyjnych czy oświetlenia, co w długim okresie obciąża budżet gminy. Koncentracja zabudowy umożliwia bardziej efektywne wykorzystanie istniejącej infrastruktury.

Planowanie rozwoju mieszkaniowego powinno uwzględniać prognozy demograficzne oraz zmiany w strukturze ludności. Starzenie się populacji oraz napływ nowych mieszkańców wymagają zrównoważonego podejścia do lokalizacji funkcji mieszkaniowych, usługowych i turystycznych. Równoważenie tych funkcji w strukturze osadniczej pozwoli uniknąć konfliktów przestrzennych i nadmiernej dominacji jednej formy zagospodarowania.

Rezultaty:

- Ograniczenie zjawiska rozlewania się zabudowy.
- Bardziej efektywne wykorzystanie istniejącej infrastruktury technicznej.
- Lepsze dopasowanie rozwoju mieszkaniowego do prognoz demograficznych.
- Zrównoważona struktura funkcjonalna osadnictwa.

Tabela 22 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.4.3.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (za rok 2024)	Kierunek zmian
Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy rocznie	GUS BDL	107	spadek
Długość nowo wybudowanej sieci infrastrukturalnej w relacji do liczby nowych budynków	UG Podgórzyn	0	wzrost
Liczba nowo oddanych budynków mieszkalnych	UG Podgórzyn	0	wzrost

Źródło: Opracowanie własne

3.3.4.4. *Kształtowanie funkcjonalnych i wysokiej jakości przestrzeni publicznych*

W Gminie Podgórzyn, o rozproszonej strukturze osadniczej, przestrzenie publiczne pełnią szczególną rolę integracyjną. Brak wyraźnych, dobrze zagospodarowanych centrów

miejscowości ogranicza możliwości codziennego kontaktu mieszkańców i budowania relacji społecznych. Tworzenie i modernizacja lokalnych centrów – w Podgórzynie, Miłkowie, Sosnowce czy Ścięgnach – powinny sprzyjać powstawaniu czytelnych, wielofunkcyjnych przestrzeni, łączących funkcje społeczne, rekreacyjne i usługowe.

Zwiększanie dostępności terenów rekreacyjnych oraz zieleni urządzonej jest istotne zarówno z perspektywy jakości życia mieszkańców, jak i wizerunku gminy jako miejsca przyjaznego do zamieszkania. Zieleń w centrach wsi, skwery, place zabaw czy miejsca spotkań międzypokoleniowych stanowią element równoważący intensyfikację zabudowy mieszkaniowej i turystycznej.

Projektowanie przestrzeni powinno uwzględniać potrzeby wszystkich grup mieszkańców. W kontekście starzejącej się populacji szczególnego znaczenia nabiera dostępność architektoniczna, bezpieczeństwo użytkowania oraz zapewnienie komfortowych miejsc odpoczynku. Jednocześnie młodzież oczekuje przestrzeni umożliwiających aktywność i spotkania w nieformalnym charakterze. Tworzenie takich miejsc wzmacnia lokalną wspólnotę i przeciwdziała marginalizacji wybranych grup.

Podnoszenie standardów estetycznych przestrzeni wspólnych, w tym uporządkowanie elementów małej architektury, reklam czy infrastruktury technicznej, wpływa bezpośrednio na odbiór gminy przez mieszkańców i turystów. Rozwój małej infrastruktury – oświetlenia, ławek, stojaków rowerowych, wiat czy punktów informacji – sprzyja codziennemu użytkowaniu przestrzeni i zwiększa jej funkcjonalność.

Rezultaty:

- Wzmocnienie roli centrów miejscowości jako przestrzeni integracji społecznej.
- Zwiększona dostępność terenów rekreacyjnych i zieleni.
- Wyższa jakość i funkcjonalność przestrzeni publicznych.

Tabela 23 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.4.4.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (za rok 2024)	Kierunek zmian
Powierzchnia gminnych terenów zieleni na 1 mieszkańca (m ²)	UG Podgórzyn	1,2	wzrost
Liczba nowych obiektów małej infrastruktury rekreacyjnej (m.in. place zabaw, siłownie plenerowe)	UG Podgórzyn	0	wzrost
Liczba zrealizowanych	UG Podgórzyn	0	wzrost

nowych projektów modernizacji przestrzeni publicznych			
---	--	--	--

Źródło: Opracowanie własne

3.3.4.5. Integracja planowania przestrzennego z rozwojem infrastruktury technicznej

Efektywne zarządzanie przestrzenią w Gminie Podgórzyn wymaga ścisłego powiązania decyzji planistycznych z realnymi możliwościami rozbudowy infrastruktury technicznej. Dotychczasowe doświadczenia pokazują, że rozproszone lokalizowanie zabudowy generuje wysokie koszty uzbrojenia terenów oraz obciąża systemy wodno-kanalizacyjne i energetyczne. Dlatego planowanie przestrzenne powinno uwzględniać zdolności infrastrukturalne jako jedno z kluczowych kryteriów lokalizacji nowych inwestycji.

Priorytetyzacja inwestycji infrastrukturalnych w obszarach o największej koncentracji zabudowy pozwoli na bardziej racjonalne wykorzystanie środków publicznych. Koncentracja działań modernizacyjnych i rozbudowy sieci w istniejących ośrodkach osadniczych sprzyja zwiększeniu efektywności systemów komunalnych i ogranicza koszty eksploatacyjne.

Ograniczanie powstawania terenów wymagających kosztownej obsługi technicznej ma bezpośredni wpływ na stabilność finansową gminy. Każda decyzja o przeznaczeniu nowych terenów pod zabudowę powinna być poprzedzona analizą kosztów ich uzbrojenia i utrzymania. Takie podejście sprzyja odpowiedzialnemu zarządzaniu majątkiem komunalnym.

Koordinacja polityki przestrzennej z planowaniem transportowym stanowi kolejny istotny element integracji. Lokalizacja nowych inwestycji powinna uwzględniać dostępność transportu publicznego oraz możliwość bezpiecznego ruchu pieszego i rowerowego, co ogranicza zależność od transportu indywidualnego i zmniejsza presję na środowisko.

Wspieranie rozwiązań infrastrukturalnych minimalizujących presję na środowisko – takich jak systemy retencji, efektywne energetycznie sieci czy technologie ograniczające straty wody – pozwala łączyć rozwój przestrzenny z celami środowiskowymi. Integracja planowania przestrzennego z infrastrukturą techniczną jest warunkiem trwałego i zrównoważonego rozwoju gminy.

Rezultaty:

- Lepsze powiązanie rozwoju zabudowy z dostępnością infrastruktury technicznej.
- Ograniczenie kosztów obsługi rozproszonej zabudowy.
- Lepsza koordynacja planowania przestrzennego z transportem.
- Zmniejszenie presji środowiskowej wynikającej z rozwoju infrastruktury.

Tabela 24 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.4.5.

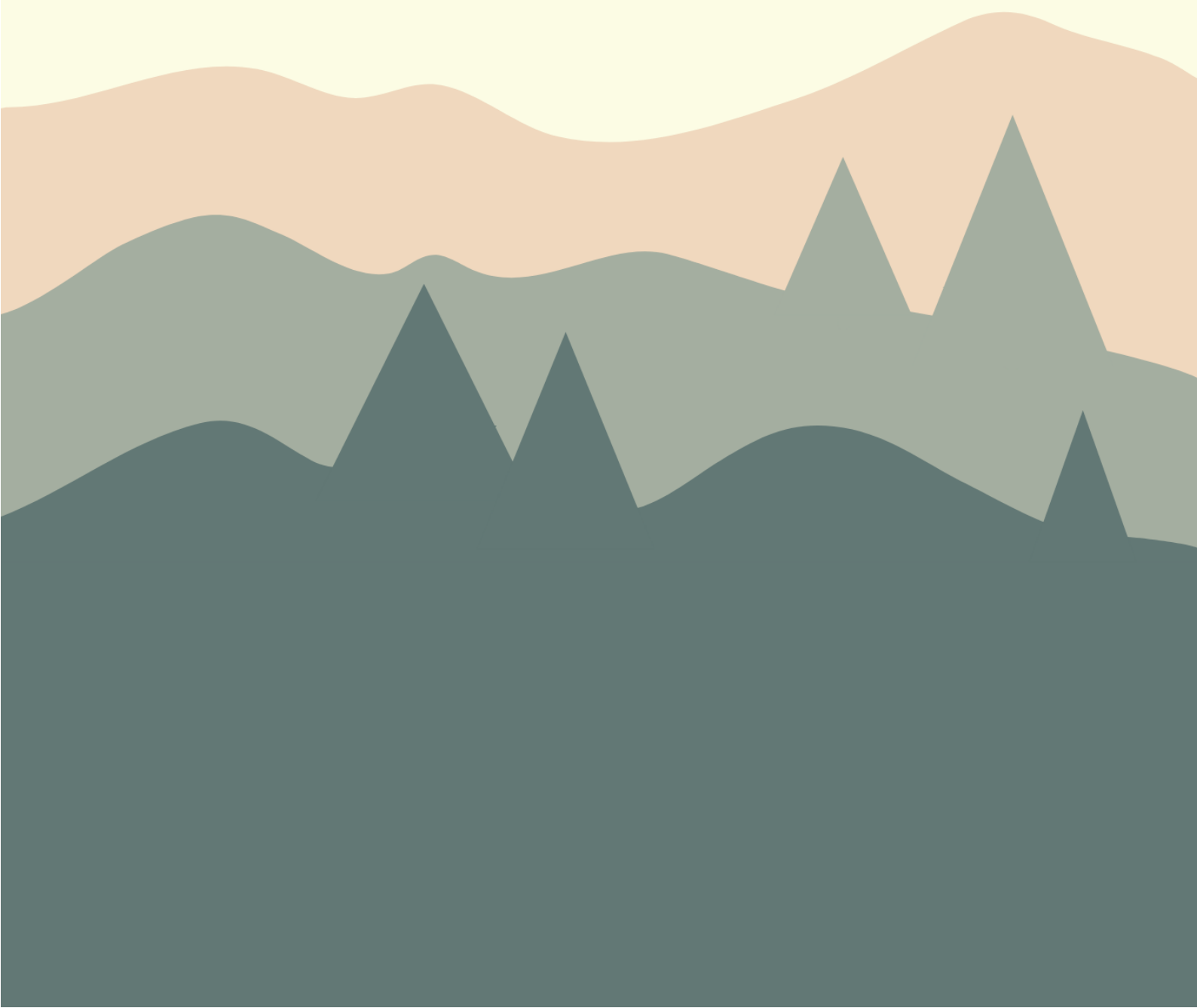
Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (za rok 2024)	Kierunek zmian
----------	---------------	---------------------------------	----------------

Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej (%)	GUS BDL	95,6	Wzrost
Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej (%)	GUS BDL	85,5	wzrost
Długość nowo wybudowanej sieci wodno-kanalizacyjnej (km)	UG Podgórzyn	0	wzrost
Długość infrastruktury rowerowej (km)	GUS BDL	0,1	wzrost

Źródło: Opracowanie własne

4. Polityka przestrzenna

4. Polityka przestrzenna

Kierunki polityki przestrzennej, określone w strategii rozwoju gminy Podgórzyn, w „modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej” oraz „ustaleniach i rekomendacjach”, stanowią wytyczne dla wszelkich dokumentów mających wpływ na realizację polityki przestrzennej na terenie gminy. Obejmuje to strategie sektorowe, polityki publiczne, programy rozwoju oraz akty planowania przestrzennego² – w tym plan ogólny gminy i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które muszą uwzględniać politykę przestrzenną gminy określoną w strategii. Dokumenty te są podstawą do podejmowania i realizacji działań inwestycyjnych oraz prowadzenia dalszych działań rozwojowych.

Niezależnie od kierunków polityki przestrzennej określonych w niniejszej strategii, dopuszcza się uwzględnienie w aktach planowania przestrzennego ustaleń obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz utrzymanie dotychczasowego zagospodarowania przestrzeni.

*Kierunki polityki przestrzennej składają się z **Modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Podgórzyn, Ustaleń i rekomendacji dotyczących kształtowania polityki przestrzennej** oraz **Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI)**.*

Wytyczne **Modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Podgórzyn obrazują układ struktury funkcjonalno-przestrzennej w 2035 roku, realizujący założone cele strategiczne**. Model wskazuje ramy i kierunek rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Ustalenia i rekomendacje stanowią zbiór zapisów, które wskazują kierunkowe działania mające doprowadzić do realizacji założonych celów strategicznych w 2035 roku.

Obszary Strategicznej Interwencji mogą być zarówno terenem, który wymaga wsparcia ze względu na występujące na nim problemy i bariery (przestrzenne, gospodarcze, społeczne), jak i takim, który stanowi miejsce ze szczególnym potencjałem. W obszarach tych będą prowadzone interwencje publiczne w postaci różnego typu działań lub rozwiązań regulacyjnych³.

Prowadzenie polityki przestrzennej gminy Podgórzyn zgodnie z kierunkami rozwoju wskazanymi w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustaleniami i rekomendacjami oraz OSI określonymi w strategii przyczyni się do podniesienia jakości życia mieszkańców, harmonijnego funkcjonowania obszarów zainwestowanych oraz przewidzianych do zainwestowania. Umożliwi rozwój gminy o zwartej strukturze zagospodarowania, o wielofunkcyjnej tkance wiejskiej, powiązanej kompleksową infrastrukturą komunikacyjną, w tym ciągami pieszymi i pieszo-rowerowymi oraz wyposażoną w pełną infrastrukturę techniczną. Konsekwentne wdrażanie polityki przestrzennej gminy zagwarantuje stworzenie estetycznej przestrzeni krajobrazu i zachowanie walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego gminy, a także wzmocnienia odporności gminy na zmiany klimatu.

² Art. 13b, ust. 1 oraz art. 15 ust. 1 Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (dot. planów ogólnych, MPZP, MPR, ZPI).

³ Art. 5 pkt 6b Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

STRUKTURA ROZDZIAŁU

We wstępie do rozdziału zdefiniowano znaczenie zapisów używanych w dalszych jego częściach. W podrozdziale 4.1 określone zostały główne ustalenia i rekomendacje dotyczące prowadzenia polityki przestrzennej we Wrocławiu. W strukturze tekstu polityki przestrzennej **Model struktury funkcjonalno-przestrzennej** oraz **Ustalenia i rekomendacje** stanowią spójną całość i zostały opisane w podziale na obszary tematyczne. W kolejnych podrozdziałach (4.2–4.7) określono szczegółowe kierunki polityki przestrzennej dla sześciu głównych obszarów tematycznych:

- HIERARCHIA JEDNOSTEK SIECI OSADNICZEJ ORAZ POWIĄZANIA FUNKCJONALNE I PRZESTRZENNE GMINY PODGÓRZYN W REGIONIE I Z OBSZAREM TRANSGRANICZNYM;
- STREFY FUNKCJI DOMINUJĄCY I OBSZARY ROZWOJU;
- ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I KRAJOBRAZ NATURALNY I KULTUROWY;
- OCHRONA ZABYTKÓW I KRAJOBRAZ KULTUROWY;
- SYSTEM TRANSPORTOWY;
- INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.

Ustalenia każdego z podrozdziałów tematycznych podzielono na dwie części:

- model struktury funkcjonalno-przestrzennej (dalej “model”) stanowiący graficzną prezentację zawartych w rozdziale kierunków polityki przestrzennej. Rysunkom modelu nadano kolejne numery oraz nazwy obszarów tematycznych:
 - Rysunek 1. HIERARCHIA JEDNOSTEK SIECI OSADNICZEJ ORAZ POWIĄZANIA FUNKCJONALNE I PRZESTRZENNE GMINY PODGÓRZYN W REGIONIE I Z OBSZAREM TRANSGRANICZNYM, dalej Rysunek 1 modelu;
 - Rysunek 2. STREFY FUNKCJI DOMINUJĄCYCH I OBSZARY ROZWOJU, dalej Rysunek 2 modelu;
 - Rysunek 3. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I KRAJOBRAZ NATURALNY I KULTUROWY, dalej Rysunek 3 modelu;
 - Rysunek 4. OCHRONA ZABYTKÓW I KRAJOBRAZ KULTUROWY, dalej Rysunek 4 modelu;
 - Rysunek 5. SYSTEM TRANSPORTOWY, dalej Rysunek 5 modelu;
 - Rysunek 6. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA, dalej Rysunek 6 modelu;
- powiązane z modelem szczegółowe ustalenia i rekomendacje, uzupełniające lub doprecyzowujące główne ustalenia i rekomendacje.

W rozdziale 5.8 wprowadzono ustalenia dotyczące zasad wdrażania polityki przestrzennej.

MOC ZAPISÓW

Zapisy dotyczące kształtowania polityki przestrzennej w Strategii Wrocław 2050, zwane ustaleniami i rekomendacjami, mają następujące brzmienie i znaczenie:

1. Ustalenia:

- a. **nakazy**, gdy użyto następujących sformułowań: *należy [coś uczynić], ustala się, wyznacza się, obowiązuje, wymaga się, ma być, musi być, powinien, ma stanowić;*

- b. **zakazy**, gdy użyto następujących sformułowań: *zakazuje się, nie należy, nie dopuszcza się*;
- c. **dyspozycje**, oznaczające obowiązek dążenia do osiągnięcia określonego celu, gdy użyto następujących sformułowań: *należy dążyć, dąży się*;
- d. **ograniczenia**, gdy użyto sformułowania *dopuszcza się wyłącznie*, które wraz z nadaniem zezwolenia stanowi jednocześnie zakaz wystąpienia innych rozwiązań w ramach przedmiotu, którego dotyczy zapis;

2. Rekomendacje:

- a. **dopuszczenia**, oznaczające zezwolenie na wszystkie stany lub czynności, lub kierunki w ramach przedmiotu, którego dotyczy zapis, gdy użyto następujących sformułowań: *dopuszcza się, można [coś uczynić]*;
- b. **postulaty**, będące sugestiami, gdy użyto następujących sformułowań: *postuluje się, zaleca się, preferuje się, proponuje się, wskazuje się, popiera się, wspiera się*.

UWARUNKOWANIA USTAWOWE

Treści Rysunków 1-5 modelu gminy Podgórzyn realizują ustawowy wymóg art. 10e ust. 3 pkt 4 ustawy o samorządzie gminnym:

1. Rysunek 1 modelu, Rysunek 2 modelu realizują wymóg art. 10e ust. 3 pkt 4 lit. a ww. ustawy określając „Strukturę sieci osadniczej” wraz z rolą i hierarchią jednostek sieci osadniczych.
2. Elementy graficzne dotyczące „ochrony środowiska i jego zasobów” oraz „obszarów szczególnego zagrożenia powodzią”, sieć powiązań przyrodniczych wskazane na Rysunku 2 Modelu, Rysunku 3 Modelu, Rysunku 4 Modelu realizują wymóg art. 10e ust. 3 pkt 4 lit. b ww. ustawy, określając system powiązań przyrodniczych.
3. Elementy graficzne dotyczące „systemu komunikacji”, sieci transportowej wskazane na Rysunku 2 Modelu, Rysunku 5 Modelu realizują wymóg art. 10e ust. 3 pkt 4 lit. c ww. ustawy, określając główne korytarze i elementy sieci transportowych.
4. Elementy graficzne dotyczące „infrastruktury technicznej”, wskazane na Rysunku 2 Modelu, Rysunku 6 Modelu realizują wymóg art. 10e ust. 3 pkt 4 lit. d ww. ustawy, określając główne elementy infrastruktury technicznej.
5. Główne elementy infrastruktury społecznej planowane do lokalizacji w obszarach wskazanych na Rysunku 2 Modelu realizują wymóg art. 10e ust. 3 pkt 4 lit. d ww. ustawy.

Zawartość ustaleń i rekomendacji realizuje ustawowy wymóg art. 10e ust. 3 pkt 5 ustawy o samorządzie gminnym, w którym określono zakres „ustaleń i rekomendacji” dotyczący kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie. Kolejno w kwestii:

1. Zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu jest mowa w rozdziałach: 4.1. Główne ustalenia i rekomendacje dotyczące kształtowania polityki przestrzennej gminy Podgórzyn, 4.4 Środowisko przyrodnicze i krajobraz naturalny i kulturowy, 4.5 Ochrona zabytków i krajobraz kulturowy.
2. Zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej jest mowa w rozdziałach: 4.4 Środowisko przyrodnicze i krajobraz naturalny i kulturowy, 4.5 Ochrona zabytków i krajobraz kulturowy.

3. Kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów jest mowa w rozdziale 4.3 Strefy funkcji dominujących i obszary rozwoju; nie określa się szczególnych zasad w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej, ze względu na brak potrzeb.
4. Zasad lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130, 1907 i 1940 oraz z 2025 r. poz. 527 i 680) jest mowa w rozdziale 4.3 Strefy funkcji dominujących i obszary rozwoju.
5. Zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego jest mowa w rozdziałach: 4.4 Środowisko przyrodnicze i krajobraz naturalny i kulturowy, 4.6 System transportowy, 4.7 Infrastruktura techniczna.
6. Kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej, jest mowa w rozdziałach: 4.6 System transportowy, 4.7 Infrastruktura techniczna.
7. Zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW jest mowa w rozdziale 4.7 Infrastruktura techniczna.
8. Zasad lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, jest mowa w rozdziale 4.1. Główne ustalenia i rekomendacje dotyczące kształtowania polityki przestrzennej gminy Podgórzyn.
9. Zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej jest mowa w rozdziale 4.3 Strefy funkcji dominujących i obszary rozwoju.
10. Zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji, jest mowa w rozdziale 4.1. Główne ustalenia i rekomendacje dotyczące kształtowania polityki przestrzennej gminy Podgórzyn; nie określa się zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach rewitalizacji, rekultywacji lub remediacji ze względu na ich brak.

4.1. Główne ustalenia i rekomendacje dotyczące kształtowania polityki przestrzennej gminy Podgórzyn

1. Należy dążyć do kształtowania stref funkcji dominujących, uwzględniając ustalenia Rysunku 2 modelu.
2. Należy dążyć do kształtowania obszarów wiejskich z dostępem do usług publicznych, infrastruktury technicznej, w tym infrastruktury komunikacyjnej, dostępem do transportu zbiorowego, wyposażonej w elementy błękitno-zielonej infrastruktury.
3. Należy dążyć do tworzenia kompletnych struktur wsi, w ramach których mieszkańcy mają zapewniony dostęp do zieleni i usług, w tym podstawowych usług publicznych, oraz infrastruktury technicznej, w tym infrastruktury komunikacyjnej. Kompletnie wyposażone struktury wsi minimalizują konieczność nadmiernego przemieszczania się i podnoszą jakość życia.
4. Zabudowę oraz zagospodarowanie przestrzeni należy kształtować uwzględniając wartości przyrodnicze i kulturowe oraz aktualne potrzeby i uwarunkowania społeczno-gospodarcze.
5. Należy dążyć do transformacji terenów wymagających przekształceń i rehabilitacji, w tym terenów pokolejowych i poprzemysłowych, w zrównoważone, wielofunkcyjne struktury

- zabudowy uwzględniając potrzeby rozwoju społeczno-gospodarczego oraz uwarunkowania przyrodnicze i kulturowe.
6. Należy dążyć do zagospodarowywania obszarów wyeksponowanych widokowo z uwzględnieniem specyfiki i charakteru oraz wartości przyrodniczych i kulturowych tych obszarów i ich sąsiedztwa.
 7. Zaleca się wdrożenie systemu identyfikacji wizualnej.
 8. Przestrzeń należy kształtować w sposób zapewniający wysoką jakość życia, mając na uwadze klimat akustyczny, zanieczyszczenie światłem, jakość powietrza, dbając o dobrostan psychiczny i fizyczny, uwzględniając potrzeby różnych grup społecznych i wykorzystując rozwiązania osób o różnych perspektywach.
 9. Zieleni powinna tworzyć spójny ekosystem. Ważne jest zapewnienie ciągłości systemu zieleni, uwzględniając przebieg istniejących korytarzy ekologicznych na terenie gminy gminie oraz w jej sąsiedztwie, łącząc je z wprowadzaniem nowych obszarów i form zieleni, w tym z błękitno-zieloną infrastrukturą. Wymaga to uzupełnienia o nowe tereny istniejących struktur zieleni, w tym obszarów objętych formami ochrony przyrody. Kluczowe jest wspieranie działań mających na celu rozwój i utrzymanie ciągłości zieleni poza granicami gminy, w tym korytarzy ekologicznych.
 10. Należy dążyć do budowy i modernizacji błękitno-zielonej infrastruktury jako narzędzia do minimalizowania skutków powodzi i suszy oraz zanieczyszczenia powietrza.
 11. Należy zapewnić dobry dostęp do infrastruktury technicznej, w tym do infrastruktury komunikacyjnej.
 12. Należy rozwijać działania na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa, w szczególności w zakresie dostępu do wody pitnej, bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, przeciwpożarowego, energetycznego, gospodarki obiegu zamkniętego, w tym gospodarki odpadami, dostępu do usług zdrowia.
 13. Należy zapewnić możliwość realizacji celów wojskowych, obronności oraz gotowości bojowej sił zbrojnych i obrony cywilnej.
 14. Należy wspierać powiązania gospodarcze, społeczne, transportowe, funkcjonalne i infrastrukturalne gminy w szczególności z Jelenią Górą, pobliskimi ośrodkami turystycznymi jak Karpacz i Szklarska Poręba, Szpindlerowy Młyn, Mysłakowicami oraz Dolnym Śląskiem.
 15. Należy dążyć do nielokalizowania przedsięwzięć, które mogą znacząco oddziaływać na środowisko, na obszarach objętych ochroną, obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, wzdłuż dolin rzecznych oraz na obszarach cennych przyrodniczo i krajobrazowo nieobjętych ochroną prawną. Zaleca się nie lokalizować przedsięwzięć, które mogą znacząco oddziaływać na środowisko, w sąsiedztwie terenów zieleni oraz terenów mieszkaniowych.
 16. Należy dążyć do utrzymania i pozyskiwania nieruchomości na rzecz zasobu komunalnego, na cele publiczne, usługi publiczne oraz w celu budowania zasobu do wymian nieruchomości, a także prowadzenia aktywnej polityki gruntowej pozwalającej sprawnie reagować na potrzeby mieszkańców.

4.2. Hierarchia jednostek sieci osadniczej oraz powiązania funkcjonalne i przestrzenne gminy Podgórzyn w regionie i z obszarem transgranicznym

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, przyjęty Uchwałą nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r. (dalej PZPWD), zdefiniował gminę Podgórzyn jako Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny. W PZPWD ustalono także hierarchię sieci osadniczej według 6 typów ośrodków. Dwa z nich, wskazane na Rysunku 1 modelu, znajdują się w gminie i jej najbliższym otoczeniu. Są to:

1. ośrodek regionalny, którym jest miasto Jelenia Góra,
2. ośrodek lokalny III stopnia, którym są wsie: Podgórzyn, Mysłakowice oraz miasta: Kowary, Karpacz, Szklarska Poręba, Piechowice.

W gminie Podgórzyn, w ramach hierarchii jednostek sieci osadniczej, wyznacza się ośrodki lokalne I, II i III rzędu. Są to:

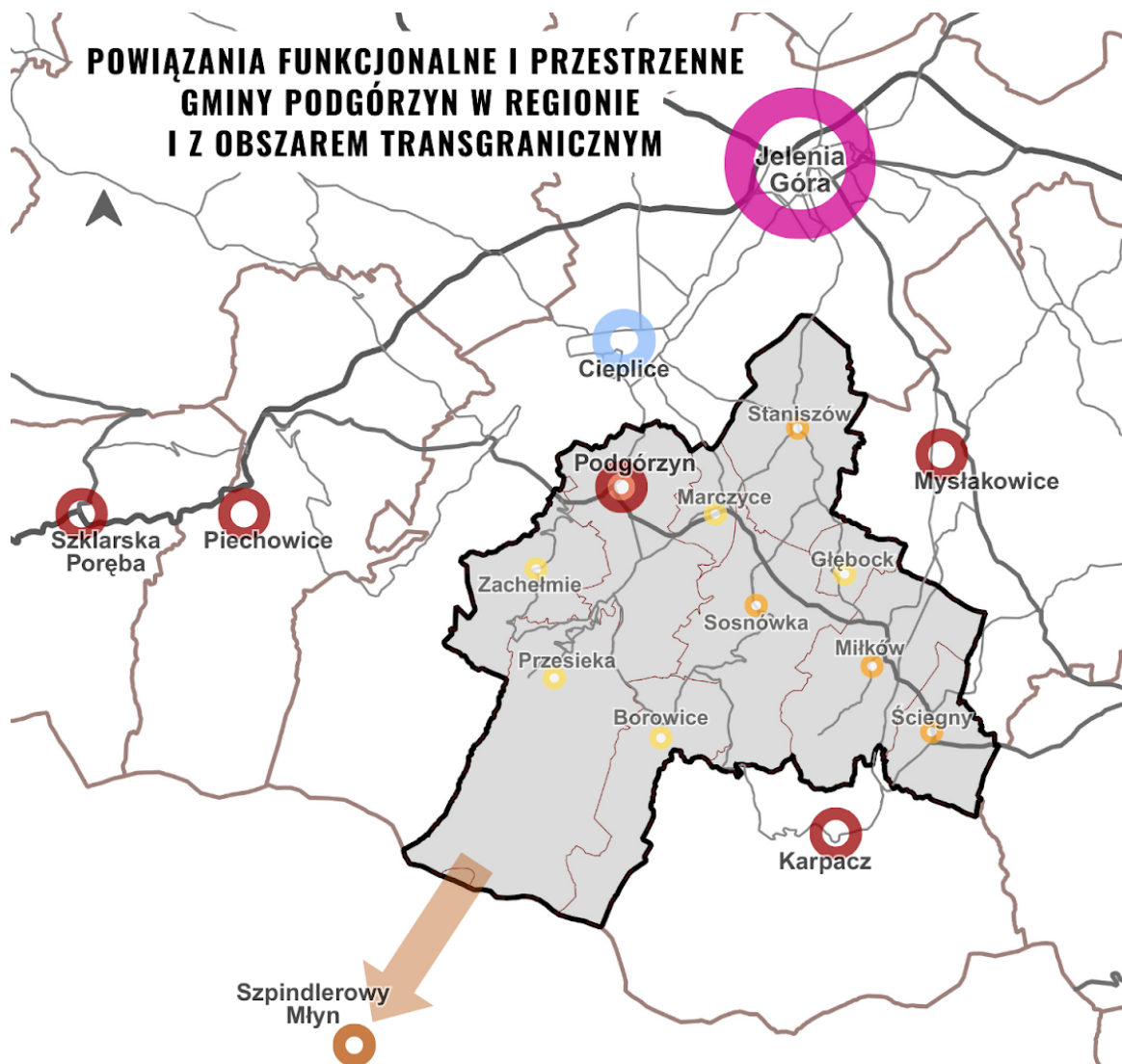
1. ośrodek lokalny I rzędu, którym jest wieś Podgórzyn, który jest jednocześnie ośrodkiem III stopnia w ramach województwa wyznaczonym w PZPWD,
2. ośrodki lokalne II rzędu, którymi są wsie: Staniszków, Miłków, Ściegny, Sosnówka,
3. ośrodki lokalne III rzędu, którymi są wsie: Marczyce, Głębock, Borowice, Przesieka, Zachełmie.

Specyfiką gminy Podgórzyn są silne powiązania funkcjonalne, społeczne i gospodarcze z ośrodkiem regionalnym - miastem Jelenia Góra oraz ośrodkami lokalnymi III stopnia - miastami turystycznymi znajdującymi się w sąsiedztwie, tj. Karpacz, Szklarska Poręba, a także ośrodkami w obszarze przygranicznym, tj. z czeskim Szpindlerowym Młynem. Wynika to z aktywności gospodarczej gminy i aktywności społecznej jej mieszkańców, a także dobrych powiązań komunikacyjnych.

Hierarchia jednostek sieci osadniczej i powiązania zostały wskazane na Rysunku 1 modelu.

Rysunek modelu 1

POWIĄZANIA FUNKCYJNALNE I PRZESTRZENNE GMINY PODGÓRZYN W REGIONIE I Z OBSZAREM TRANSGRANICZNYM

Legenda

- granicze gminy Podgórzyn
- granicze sołectw gminy Podgórzyn
- granicze gmin

hierarchia ośrodków w ramach województwa wyznaczona w PZPWD

- ośrodek regionalny
- ośrodek uzdrowskiowy
- siedziba gminy

hierarchia ośrodków w ramach gminy Podgórzyn

- ośrodek lokalny I rzędu
- ośrodek lokalny II rzędu
- ośrodek lokalny III rzędu

oznaczenia niestanowiące ustaleń polityki przestrzennej gminy

system komunikacji

- droga krajowa
- droga wojewódzka
- droga powiatowa

0 1 2 km

Szczegółowe ustalenia i rekomendacje dotyczące hierarchii jednostek sieci osadniczej oraz powiązań funkcjonalnych i przestrzennych gminy Podgórzyn w regionie i z obszarem transgranicznym

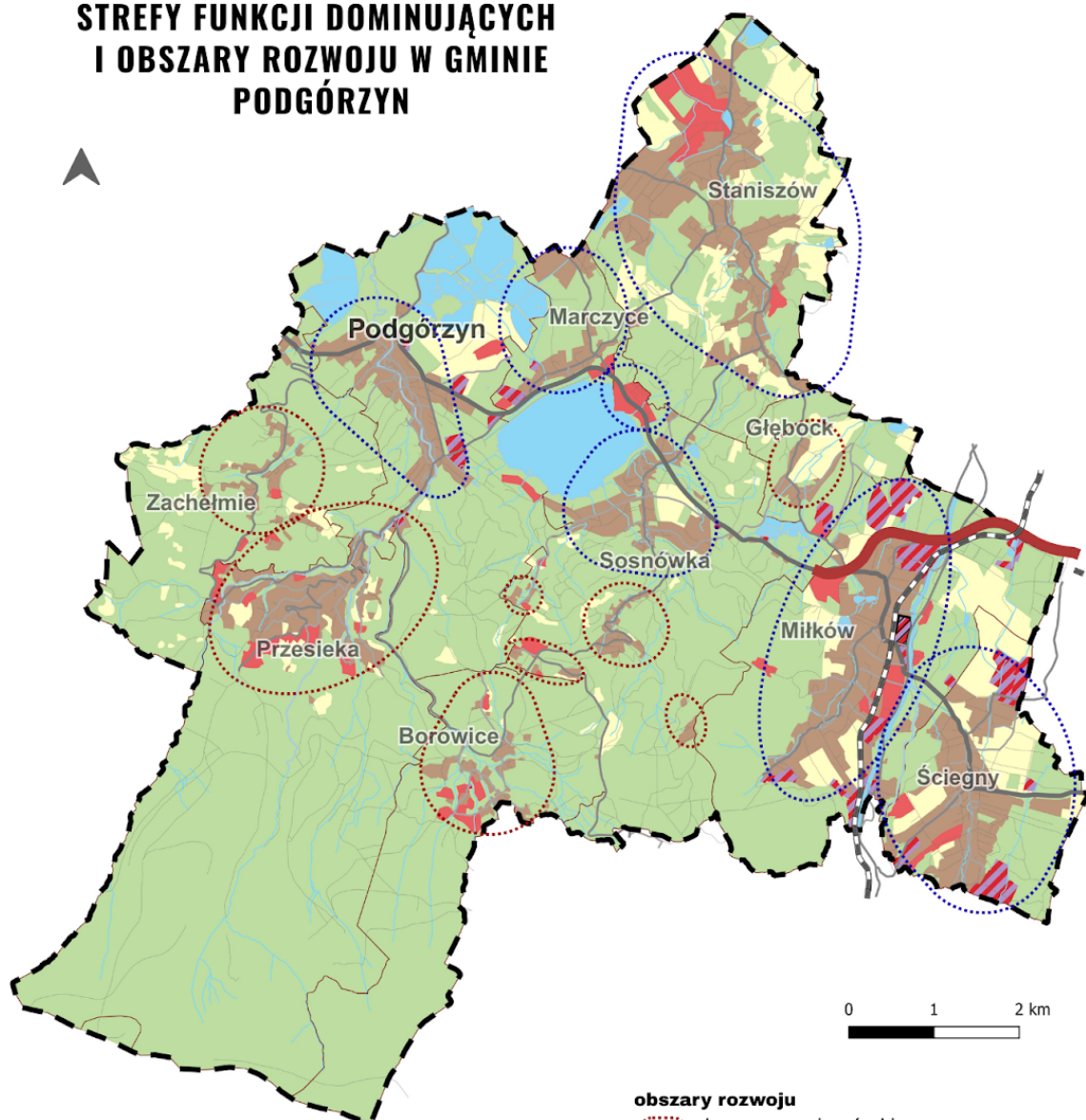
1. Hierarchię jednostek sieci osadniczej w gminie należy kształtować następująco:
 - a) ośrodek regionalny i lokalne na obszarze gminy, wskazane na Rysunku 1 modelu:
 - i) ośrodek regionalny dla gminy: w ramach województwa jest nim Jelenia Góra oraz Wrocław,
 - ii) ośrodek lokalny I rzędu, stanowiący siedzibę gminy, którym jest wieś Podgórzyn,
 - iii) ośrodki lokalne II rzędu, którymi są wsie: Miłków, Staniszków, Sosnówka, Ściegny,
 - iv) ośrodki lokalne III rzędu, którymi są wsie: Marczyce, Głębock, Borowice, Przesieka, Zachętmie;
 - b) należy dążyć do podnoszenia znaczenia wsi Podgórzyn, jako ośrodka lokalnego I rzędu, pełniącego funkcje administracyjne i usługowe różnego typu dla ośrodków lokalnych II i III rzędu gminy Podgórzyn, poprzez utrzymanie i lokalizowanie nowych funkcji, szczególnie funkcji usługowych, takich jak: administracja, edukacja, kultura, ochrona zdrowia, sport i rekreacja, turystyka, aktywność gospodarcza, bezpieczeństwo, przestrzenie publiczne, w tym inwestycje celu publicznego, obsługa komunikacyjna;
 - c) należy rozwijać centrum zarządzania kryzysowego w Podgórzynie;
 - d) w Podgórzynie zaleca się zaplanować spójny przestrzennie kompleks stanowiący miejsce centralne dla całej gminy, wyposażone w usługi kultury, administracji, handlu, gastronomii.
2. Powiązania funkcjonalne i przestrzenne gminy Podgórzyn w regionie i z obszarem transgranicznym należy kształtować następująco:
 - a) należy dążyć do kształtowania spójnych rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych na granicach gmin, zapewniających w szczególności ciągłość obszarów zieleni oraz niekonfliktowych powiązań obszarów mieszkaniowych i aktywności gospodarczej. Osiedla mieszkaniowe stykające się z sąsiednimi gminami należy projektować w powiązaniu z planami rozwoju tych gmin oraz brać aktywny udział w opiniowaniu planów w gminach sąsiednich;
 - b) należy wzmacniać powiązania transportowe z Jelenią Górą, celem polepszenia warunków dostępności do usług różnego typu, w tym edukacji podstawowej i ponadpodstawowej uczniów gminy Podgórzyn;
 - c) należy dążyć do rozwijania pieszych i rowerowych powiązań komunikacyjnych między poszczególnymi jednostkami osadniczymi gminy, a także jednostkami osadniczymi sąsiadującymi z gminą Podgórzyn.

4.3. Strefy funkcji dominujących i obszary rozwoju

Na strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy Podgórzyn, widoczną na Rysunku 2 modelu, składa się 5 typów stref funkcji dominujących oraz nakładające się na nie dwa typy obszarów rozwoju - podgórskiego i górskiego. Strefy funkcji dominujących oraz obszary rozwoju należy kształtować w sposób określony na Rysunku 2 modelu.

STREFY FUNKCJI DOMINUJĄCYCH I OBSZARY ROZWOJU W GMINIE PODGÓRZYN

Legenda

- granicz gminy Podgórzyn
- granicz sołectw gminy Podgórzyn

strefy funkcji dominujących

- mieszkańcowa-usługowa (MU)
- aktywności gospodarczej i usług (AG-U)
- usług turystyki (UT)
- zieleni (Z)
- rolne (R)

obiekty handlu wielkopowierzchniowego

- obiekty handlu wielkopowierzchniowego

system komunikacji

- powiatowa obwodnica Miłkowa

obszary rozwoju

- obszar rozwoju górski
- obszar rozwoju podgórski

oznaczenia niestanowiące ustaleń polityki przestrzennej gminy wody powierzchniowe

- rzeka
- strumień, potok lub struga
- zbiornik wodny

system komunikacji

- droga wojewódzka
- droga powiatowa
- droga gminna
- droga wewnętrzna
- kolej

Strefy funkcji dominujących określają rodzaje funkcji w nich dopuszczonych, natomiast **obszary rozwoju** odzwierciedlają ich charakterystyczny sposób zagospodarowania i życia.

Typy stref funkcji dominujących:

- mieszkaniowo-usługowa,
- aktywności gospodarczej i usług,
- usług turystyki,
- zieleni,
- rolnej.

Strefy mieszkaniowo-usługowe (MU) to różnego typu zabudowa mieszkaniowa, usługi, w tym publiczne i komercyjne, zieleni i woda, tereny rolne. Osiedla mają dobry dostęp do infrastruktury technicznej, w tym infrastruktury komunikacyjnej.

Strefy aktywności gospodarczej i usług (AG-U) związane są w szczególności z działalnością produkcyjno- magazynową oraz działalnością usługową o szerokim zakresie funkcjonalnym, w tym rekreacji z wyłączeniem usług turystyki związanych z udzielaniem noclegów. Działalności te nie mogą kolidować z funkcją mieszkaniową w ramach sąsiadującej strefy funkcji dominującej mieszkaniowo-usługowej.

Strefy usług turystyki (UT) to obszary, na wyłącznie których dopuszcza się obiekty turystyczne, w tym hotele, pensjonaty, których pojemność miejsc noclegowych przekracza typową dla ośrodków w gminie Podgórzyn. Dopuszcza się także gastronomię, infrastrukturę turystyczną, rekreacyjną oraz zieleni i wodę.

Strefy zieleni (Z) tworzą lasy, tereny rolne, parki, sady, cmentarze i inne formy zieleni, w tym chronionej, korytarze rzek oraz strefy ochronne ujęć wody pitnej. W strefach funkcji dominujących zieleni pojawia się w niezbędnym zakresie infrastruktura techniczna, w tym infrastruktura komunikacyjna, w szczególności piesza i rowerowa, natomiast w obszarach nadrzecznych – infrastruktura hydrotechniczna. Obszary zieleni o potencjale turystycznym i rekreacyjnym uzupełnione są usługami związanymi z gastronomią.

Strefy rolne (R) tworzą tereny rolne, niezbędna infrastruktura techniczna, w tym komunikacyjna.

Dla każdego typu strefy funkcji dominującej dopuszczone zostały funkcje dominujące i elementy zagospodarowania je uzupełniające. Zarządzanie przestrzenią w poszczególnych strefach powinno być zdeterminowane uwarunkowaniami związanymi z funkcjami dominującymi, co oznacza, że decyzje planistyczne powinny kształtować odpowiednie relacje funkcjonalne oraz przestrzenne i nie powinny powodować konfliktów z funkcjami dominującymi.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy zakłada możliwość stopniowego zwiększenia powierzchni terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową w strefach mieszkaniowo-usługowych wykazujących najwyższy potencjał rozwojowy, wynikający zarówno z istniejącego, jak i planowanego wyposażenia w infrastrukturę techniczną oraz powiązań komunikacyjnych. Szczególną rolę pełnią tu obszary, które charakteryzują się korzystnym układem przestrzennym,

dostępem do dróg publicznych o odpowiednich parametrach, bliskością podstawowych usług publicznych oraz możliwością efektywnego podłączenia do systemu wodno-kanalizacyjnego i energetycznego.

W modelu przyjęto, że zwiększenie podaży terenów mieszkaniowych w tych lokalizacjach pozwoli na uporządkowanie dotychczasowych obszarów rozproszonych oraz koncentrację rozwoju w miejscach gwarantujących efektywne wykorzystanie istniejącej i planowanej infrastruktury.

Typy obszarów rozwoju: podgórski i górski

Zabudowa wsi w **obszarze rozwoju podgórskim** w przeważającej części kształtowana jest w formie wsi łańcuchowych, z lokalnymi centrami, o skali zabudowy sudeckiej. Występujące osiedla mieszkaniowe odseparowane są widokowo od układów ruralistycznych wsi zielenią. Miejscowo pojawiają się większe hotele, zakłady pracy (produkcja, magazyny), a także kompleks handlowy odseparowany od zabudowy mieszkaniowej w Miłkowie. Obszary powiązane są drogami i ciągami pieszo–rowerowymi umożliwiającymi bezpieczną komunikację mieszkańców i turystów między miejscowościami.

W **obszarze rozwoju górskim** zabudowa wsi występuje w formie budynków luźno rozrzuconych po stokach. Zabudowa mieszkaniowa i pensjonatowa odseparowana jest terenami zielonymi. Dominują duże działki budowlane. Atrakcje turystyczne są skorelowane z przeznaczonymi im parkingami i przystankami komunikacji publicznej. Poza przestrzeniami dla turystów – funkcjonują lokalne przestrzenie publiczne, ciągi piesze dla mieszkańców. Całość ukierunkowana jest na turystykę „slow”.

Szczegółowe ustalenia i rekomendacje dotyczące kierunków kształtowania zabudowy i zagospodarowania oraz funkcji

1. **Obszary rozwoju i strefy funkcji dominujących** należy kształtować zgodnie z Rysunkiem 2 modelu. Obszary rozwoju odzwierciedlają charakterystyczny sposób zagospodarowania i zabudowy wsi w gminie Podgórzyn, natomiast **strefy funkcji dominujących** określają rodzaje przeznaczeń w nich dopuszczonych, strukturę funkcjonalną.
2. Rozwój funkcji ustala się według 5 typów stref funkcji dominujących:
 - a) **strefa mieszkaniowo-usługowa (MU)**, w której dopuszcza się wyłącznie zabudowę mieszkaniową jednorodziną i wielorodzinną z zastrzeżeniem ust. 5 lit. b i c oraz różnego typu usługi, w tym usługi publiczne, komercyjne, zieleń i wodę, tereny rolne, infrastrukturę techniczną, w tym infrastrukturę komunikacyjną;
 - b) **strefa aktywności gospodarczej i usług (AG-U)**, w której dopuszcza się wyłącznie działalność przemysłowo-produkcyjną i logistykę oraz działalność usługową o szerokim zakresie funkcjonalnym, z wyłączeniem usług turystyki, a także nieuciążliwą produkcję i magazyny, zieleń i wodę, infrastrukturę techniczną, w tym infrastrukturę komunikacyjną;

- c) **strefa usług turystyki (UT)**, w wyłącznie której dopuszcza się obiekty turystyczne, w tym hotele, pensjonaty, których pojemność miejsc noclegowych nie przekracza typowej dla ośrodków w gminie Podgórzyn. Dopuszcza się także gastronomię, infrastrukturę turystyczną, rekreacyjną, zieleni i wodę, infrastrukturę techniczną, w tym infrastrukturę komunikacyjną;
- d) **strefa zieleni (Z)**, w której dopuszcza się wyłącznie lasy, tereny rolne, parki, sady, cmentarze i inne formy zieleni, w tym chronionej, korytarze rzek oraz strefy ochronne ujęć wody pitnej, niezbędna infrastruktura techniczna, w tym infrastruktura komunikacyjna, w szczególności piesza i rowerowa, natomiast w obszarach nadrzecznych – infrastruktura hydrotechniczna, obszary zieleni o potencjale turystycznym i rekreacyjnym uzupełnione są usługami związanymi z gastronomią,
- e) **strefa rolna (R)**, na których dopuszcza się wyłącznie tereny rolne, zieleni, w tym lasy i wodę, niezbędną infrastrukturę techniczną, w tym infrastrukturę komunikacyjną.

3. Zasady kształtowania funkcji w strefach funkcji dominujących:

- a) **ogólne** zasady wspólne dla wszystkich stref:
 - i) w aktach planowania przestrzennego należy uwzględnić zasadę strefowania, izolowania od siebie przeznaczeń uciążliwych wobec siebie uciążliwych – zabudowy mieszkaniowej, usług turystyki - obiektów noclegowych (szczególnie z gastronomią), niedopuszczanie miejsc postojowych służących bazie noclegowej i ruchowi turystycznemu w sąsiedztwie zabudowy jednorodzinnej,
 - ii) w aktach planowania przestrzennego należy uwzględnić zasadę strefowania, izolowania od siebie przeznaczeń uciążliwych wobec siebie uciążliwych – zabudowy mieszkaniowej, zabudowy związanej z aktywnością gospodarczą, w tym uciążliwych usług,
 - iii) w aktach planowania przestrzennego należy stosować odpowiednio dobrane ustalenia w celu realizacji polityki przestrzennej, w szczególności należy dążyć do izolowania od siebie konfliktowych funkcji terenu, w szczególności tereny zabudowy mieszkaniowej od produkcji, składów magazynów, mogących stanowić uciążliwość usług turystyki, kultury i rozrywki, gastronomii, edukacji, obsługi podróżnych i parkingów oraz uciążliwej infrastruktury technicznej,
 - iv) należy dążyć do zachowania i odtwarzania przestrzeni publicznych stanowiących zwyczajowe ciągi piesze, wyjścia do lasu, skwery, miejsca spotkań,
 - v) w pierwszej kolejności należy uzupełniać zabudowę na obszarach wyposażonych w infrastrukturę;
 - vi) należy ograniczać sytuowanie nowej zabudowy na obszarach gruntów rolnych,
 - vii) należy dążyć do zachowania terenów rolniczych zarówno w celu podtrzymania ich funkcji rolniczej jak i krajobrazowej,

- viii) zakazuje się lokalizacji obiektów hodowli zwierząt futerkowych,
 - ix) przy kształtowaniu zagospodarowania terenów i zabudowy należy uwzględniać aspekty związane z celami obronności publicznej,
 - x) dopuszcza się eksploatację surowców w miejscach udokumentowanych złóż;
- b) dodatkowe zasady w strefie mieszkaniowo-usługowej (MU), oprócz wymienionych w lit. a):
- i) usługi zdrowia należy utrzymać i stopniowo przystosowywać do potrzeb wynikających ze zmian demograficznych w gminie, w tym zapewnić lokale przeznaczone na potrzeby czasowego lub stałego funkcjonowania lekarzy specjalistów,
 - ii) w aktach planowania przestrzennego należy uwzględnić potrzeby utrzymania i ochrony oferty kulturalnej gminy, w tym miejsc wydarzeń plenerowych, obiektów służących rozwojowi kultury oraz uwzględnić dostępność tych miejsc i obiektów dla mieszkańców i turystów,
 - iii) w aktach planowania przestrzennego należy wprowadzić ustalenia dotyczące ograniczania lokalizowania dużych kompleksów domków na wynajem oraz kompleksów hotelowych i parahotelowych (condohotele), których zabudowa przekracza typową skalę obiektów noclegowych, intensywność zabudowy i wielkość działki budowlanej dla danego obszaru rozwoju podgórskiego lub górskiego,
 - iv) obiekty turystyczne należy kształtować jako obiekty o rozdrobnionej strukturze, dopasowane skalą i formą do uwarunkowań wynikających z dziedzictwa kulturowego;
- c) w strefie aktywności gospodarczej i usług (AG-U), oprócz wymienionych w lit. a):
- i) handel detaliczny wielkopowierzchniowy dopuszcza się wyłącznie w Miłkowie, na obszarze wskazanym na Rysunku 2 modelu,
 - ii) usługi zdrowia należy utrzymać i stopniowo przystosowywać do potrzeb wynikających ze zmian demograficznych w gminie, w tym zapewnić lokale przeznaczone na potrzeby czasowego lub stałego funkcjonowania lekarzy specjalistów,
 - iii) w aktach planowania przestrzennego należy uwzględnić potrzeby utrzymania i ochrony oferty kulturalnej gminy, w tym miejsc wydarzeń plenerowych, obiektów służących rozwojowi kultury oraz uwzględnić dostępność tych miejsc i obiektów dla mieszkańców i turystów;
- d) dodatkowe zasady w strefie usług turystyki (UT), oprócz wymienionych w lit. a):
- i) dopuszcza się obiekty turystyczne, których pojemność miejsc noclegowych przekracza typową dla ośrodków w gminie Podgórzyn,
 - ii) obiekty turystyczne należy kształtować jako obiekty o rozdrobnionej strukturze, dopasowane skalą do uwarunkowań wynikających z dziedzictwa kulturowego,
 - iii) należy ograniczać rozwój dużych kompleksów domków na wynajem poprzez ustalenie w aktach planowania przestrzennego: minimalnej powierzchni

- działki przypadający na jeden domek, niski wskaźnik zabudowy, wysoki wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej
- iv) należy dążyć do separowania dużych ośrodków turystycznych oraz infrastruktury im towarzyszącej, jak np. parkingi od sąsiadujących z nimi stref mieszkaniowo-usługowych i stref zieleni,
 - v) należy dążyć do zachowania, odtwarzania i projektowania nowych przestrzeni publicznych stanowiących zwyczajowe ciągi piesze, wyjścia do lasu, skwery, miejsca spotkań;
- e) dodatkowe zasady w strefie zieleni (Z), oprócz wymienionych w lit. a):
- i) należy dążyć do zwiększania powierzchni leśnej gminy, zwiększając przy tym skład gatunkowy lasów,
 - ii) należy dążyć do zachowania zwartych kompleksów łąk, pastwisk i terenów bagiennych, terenów lasów oraz nieużytków,
 - iii) należy ograniczać sytuowanie nowej zabudowy na obszarach kompleksów i terenów leśnych, z zastrzeżeniem pkt. iv),
 - iv) dopuszcza się przebudowę i rozbudowę istniejącej zabudowy związanej z prowadzeniem prawidłowej gospodarki leśnej, a także jej obsługą,
 - v) należy dążyć do zachowania i odtwarzania i projektowania nowych przestrzeni publicznych stanowiących zwyczajowe ciągi piesze, wyjścia do lasu, skwery, miejsca spotkań;
- f) dodatkowe zasady w strefie rolnej (R), oprócz wymienionych w lit. a):
- i) należy utrzymać obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej w strefie rolnej, wskazane na Rysunku 2 modelu, nie dopuszczając do tworzenia nowych terenów osadniczych poza jednostkami osadniczymi, wskazanymi na Rysunku 2 model, z zastrzeżeniem pkt. ii),
 - ii) dopuszcza się wprowadzanie zalesień na obszarach rolniczej przestrzeni produkcyjnej w strefie rolnej,
 - iii) należy dążyć do uwzględnienia w sferze produkcyjnej zaleceń wynikających z ochrony środowiska i ich położenia na terenach chronionych oraz ich sąsiedztwie,
 - iv) należy dążyć do rozwoju rolnictwa ekologicznego oraz gospodarstw agroturystycznych, a także uaktywniania produkcji rolnej szkółkarskiej,
 - v) na obszarach o pochyłych stokach zaleca się przekształcanie pól ornych na użytki zielone w celu prowadzenia tam wypasu zwierząt hodowlanych,
 - vi) należy dążyć do zachowania zwartych kompleksów łąk, pastwisk i terenów bagiennych, terenów lasów oraz nieużytków,
 - vii) należy zachować, rekonstruować i rozwijać powierzchnię zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych, szczególnie wzdłuż: dróg, cieków i miedz,
 - viii) należy ograniczać sytuowanie nowej zabudowy na obszarach gruntów rolnych, z zastrzeżeniem pkt. ix),
 - ix) dopuszcza się przebudowę i rozbudowę istniejącej zabudowy związanej z prowadzeniem prawidłowej gospodarki rolnej, a także jej obsługą i przetwórstwem.

4. Ustala się dwa typy **obszarów rozwoju**:
 - a) obszar rozwoju podgórski;
 - b) obszar rozwoju górski.
5. Zasady kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu w obszarach rozwoju, w tym elementy kształtowania kompozycji struktur wiejskich i krajobrazu:
 - a) ogólne zasady wspólne dla obu obszarów rozwoju:
 - i) należy dążyć do kształtowania zabudowy uwzględniając dziedzictwo lokalnej architektury i ruralistyki sudeckiej,
 - ii) w aktach planowania przestrzennego należy określać zasady kształtowania zabudowy uwzględniając dziedzictwo lokalnej architektury i ruralistyki, w szczególności poprzez: niezmnieszenie i ustalanie odpowiednio dużej powierzchni nowowydzielanych działek budowlanych, szczególnie w obszarze górskim rozwoju, określanie w planach kolorystyki i materiałów elewacji, spadków i pokrycia dachów, minimalnej i maksymalnej liczby miejsc do parkowania i niekonfliktowej lokalizacji parkingów, wskaźniki urbanistyczne zachowujące lub przywracające specyficzną strukturę zabudowy wsi łańcuchowych i luźnej zabudowy wsi górskich,
 - iii) należy dążyć do kształtowania nowych obiektów ze szczególną uwagą i poszanowaniem wartości kulturowych, krajobrazowych, przyrodniczych, chroniąc specyfikę układów ruralistycznych w obszarach podgórskich i górskich rozwoju,
 - iv) należy wzmacniać indywidualny charakter poszczególnych układów ruralistycznych, z uwzględnieniem istniejących wartościowych elementów kompozycyjnych takich jak: przestrzenie otwarte, dominanty (np. kościoły), gęstość zabudowy w obszarach podgórskich i górskich rozwoju, nieregularność układów zabudowy dostosowana do ukształtowania terenu, zieleń tworząca kompozycję (np. ściany zieleni, punktowe zadrzewienia, otwarcia i osie widokowe),
 - v) na każdym obszarze obowiązuje wymóg harmonijnego kształtowania zabudowy, opartego na poszanowaniu sąsiedztwa i wzajemnego dostosowania się do potrzeb kompozycyjnych, przestrzennych i społecznych. Należy przy tym dążyć do kształtowania dominant kompozycyjnych oraz podwyższeń, wyniesień zabudowy wyłącznie w obszarach i miejscach uzasadnionych kompozycyjnie oraz urbanistycznie,
 - vi) należy dążyć do wprowadzania w aktach planowania przestrzennego ustaleń uniemożliwiających nadsypywanie gruntu w celu podwyższania poziomu, na którym sytuowane są nowe budynki. Celem jest ochrona krajobrazu i nieprzestawianie widoków tak z sąsiednich działek jak i publicznie dostępnych punktów i otwarc widokowych, w szczególności w sąsiedztwie punktów, układów zabudowy, dróg widokowych, krajobrazów priorytetowych wskazanych na Rysunku 4 modelu,
 - vii) dla zabudowy planowanej na terenach górskich, w szczególności w obszarze górskim rozwoju, należy ustalać zasady dotyczące lokalizowania zabudowy

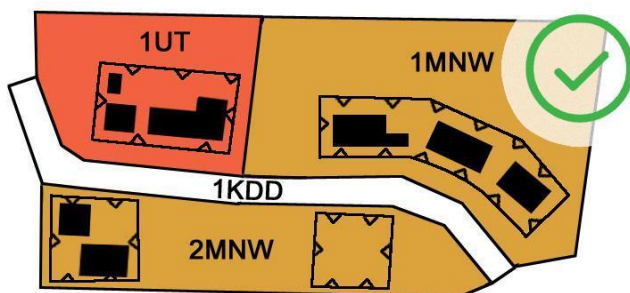

- uwzględniając jej odpowiednią ekspozycję zarówno w widokach od dołu jak i z góry,
- viii) należy dążyć do spójnego wkomponowania w nowe układy zabudowy istniejących wartościowych elementów zabudowy i zagospodarowania, takich jak - historyczne zespoły zabudowy, układy zieleni,
 - ix) należy dążyć do kształtowania nowej zabudowy o wysokości nieprzekraczającej 12 m, z wyłączeniem obiektów i urządzeń technicznych niezbędnych do właściwego funkcjonowania terenów, a także obiektów sakralnych i obiektów sportowych,
 - x) w aktach planowania przestrzennego należy wprowadzić ustalenia dotyczące ograniczania lokalizowania dużych kompleksów domków na wynajem oraz kompleksów hotelowych i parahotelowych (condohotele), których zabudowa przekracza typową skalę obiektów noclegowych, intensywność zabudowy i wielkość działki budowlanej dla danego obszaru podgórskiego lub górskiego rozwoju,
 - xi) w pierwszej kolejności należy uzupełniać zabudowę na obszarach wyposażonych w infrastrukturę,
 - xii) należy dążyć do kształtowania przestrzeni publicznych, uwzględniając ich dostępność oraz atrakcyjność dla wszystkich osób,
 - xiii) w każdej z miejscowości należy wyznaczyć przynajmniej jedno miejsce centralne, stanowiące publicznie dostępne miejsce spotkań mieszkańców (usługi animacji społecznej, świetlice, klub mieszkańców – w tym seniorów i młodzieży), wyposażone w otwarty teren z małą architekturą oraz co najmniej jeden obiekt kubaturowy, zaleca się powiązanie tych miejsc ze szkołami,
 - xiv) należy dążyć do kształtowania obszarów zurbanizowanych z zachowaniem ciągłości powiązań pieszych, naturalnych kierunków przemieszczania się oraz zachowania dostępności do przestrzeni publicznych przez nieogrodzanie przestrzeni niewymagających separowania,
 - xv) należy dążyć do kształtowania zagospodarowania i zabudowy w sposób zapewniający dobrą jakość powietrza, odpowiedni klimat akustyczny oraz minimalizujący efekt zanieczyszczenia m.in. światłem, polem elektromagnetycznym, przy jednoczesnym zachowaniu bezpieczeństwa mieszkańców,
 - xvi) w aktach planowania przestrzennego należy stosować odpowiednio dobrane ustalenia w celu realizacji polityki przestrzennej, w szczególności w planie ogólnym i planach miejscowych stosować wskaźniki urbanistyczne chroniące specyfikę luźnej zabudowy wsi w obszarze górskim rozwoju i gęstsze łańcuchowe układy ruralistyczne wsi w obszarze podgórskim rozwoju,
 - xvii) w aktach planowania przestrzennego należy stosować odpowiednio dobrane ustalenia w celu realizacji polityki przestrzennej, w szczególności w planach miejscowych należy dążyć do kształtowania zabudowy liniami zabudowy

w sposób uwzględniający walory krajobrazu, zgodnie z przykładem na Ryc. 3; przyjęcie zasady obrysowywania rozległych terenów linią zabudowy uznaje się za niewystarczające,

Ryc. 3 Przykład kształtowania zabudowy liniami zabudowy uwzględniającymi walory krajobrazu

Źródło: Opracowanie własne

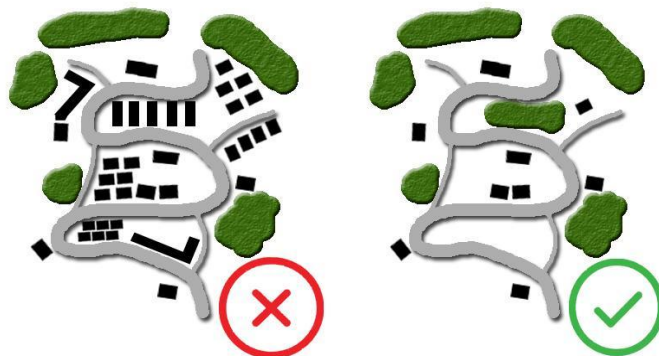
- xviii) w aktach planowania przestrzennego należy stosować odpowiednio dobrane ustalenia w celu realizacji polityki przestrzennej, w szczególności podejmować plany miejscowe i odpowiednio kształtować obszar uzupełnienia zabudowy w planie ogólnym - w celu zapobiegania wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów, których realizacja stałaby w sprzeczności z ustaleniami polityki przestrzennej gminy,
- xix) należy dążyć do kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu uwzględniając potrzeby adaptacji do zmiany klimatu, w tym retencję wody oraz stosowanie odnawialnych źródeł energii,
- xx) należy dążyć do wprowadzania błękitno-zielonej infrastruktury,
- xxi) należy dążyć do kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu w sposób zapewniający dobrą jakość powietrza, odpowiedni klimat akustyczny oraz minimalizujący efekt zanieczyszczenia m.in. światłem, polem elektromagnetycznym, przy jednoczesnym zachowaniu bezpieczeństwa mieszkańców,
- xxii) w aktach planowania przestrzennego należy stosować odpowiednio dobrane ustalenia w celu realizacji polityki przestrzennej, w szczególności:
- w planie ogólnym i planach miejscowych stosować wskaźniki urbanistyczne chroniące specyfikę luźnej zabudowy wsi w obszarze górskim rozwoju i gęstsze łańcuchowe układy ruralistyczne wsi w obszarze podgórskim rozwoju,
 - w planach miejscowych należy dążyć do kształtowania zabudowy liniami zabudowy w sposób uwzględniający walory krajobrazu, zgodnie z przykładem na Ryc. 3; przyjęcie zasady obrysowywania rozległych terenów linią zabudowy uznaje się za niewystarczające,
 - podejmować plany miejscowe i odpowiednio kształtować obszar uzupełnienia zabudowy w planie ogólnym w celu zapobiegania

wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów, których realizacja stałaby w sprzeczności z ustaleniami polityki przestrzennej gminy,

- w planach miejscowych izolować od siebie konfliktowe przeznaczenia terenu, w szczególności zabudowy mieszkaniowej od: produkcji, składów, magazynów oraz mogących stanowić uciążliwość usług turystyki, kultury i rozrywki, gastronomii, edukacji, obsługi podróży i parkingów oraz uciążliwej infrastruktury technicznej,
- xxiii) usługi turystyki należy kształtować w sposób zrównoważony, uwzględniając priorytet dobrostanu psychicznego i fizycznego mieszkańców, w tym: poruszania się po gminie, klimatu akustycznego, zanieczyszczenia światłem, dostępu do mediów i infrastruktury technicznej,
- xxiv) należy przygotować różnorodną ofertę turystyczną, tym samym dywersyfikować ruch turystyczny, poprzez lepsze udostępnienie pomniejszych atrakcji turystycznych w wielu punktach gminy;
- b) dodatkowe zasady dla obszaru rozwoju podgórskiego, oprócz wymienionych w lit. a):
- i) obowiązuje zachowanie struktury wsi łańcuchowych i ich rozwój w nawiązaniu do tego układu,
 - ii) dopuszcza się dogęszczanie zabudowy z uwzględnieniem specyfiki układu urbanistycznego miejscowości,
 - iii) nie dopuszcza się nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej szeregowej,
 - iv) zaleca się nie dopuszczać nowej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, a w przypadku jej dopuszczenia jej gabaryt powinien nawiązywać do typowej zabudowy mieszkaniowej dla danego obszaru rozwoju podgórskiego.
 - v) zaleca się tworzenie węzłów przesiadkowych;
- c) dodatkowe zasady dla obszaru rozwoju górskiego, oprócz wymienionych w lit. a):
- i) obowiązuje zachowanie struktury zabudowy luźno rozrzuconej po stokach, zgodnie ze Ryc. 4,
 - ii) zaleca się wydzielanie większych działek, nie należy ograniczać minimalnej powierzchni działek ustalonych w obowiązujących aktach planowania przestrzennego i realizację inwestycji o małej intensywności zabudowy,
 - iii) nie dopuszcza się nowej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej oraz jednorodzinnej szeregowej,
 - iv) zabudowa nie może tworzyć zwartych kompleksów zabudowy przestaniających panoramę gór.

Ryc. 4 Schemat zabudowy luźno rozrzuconej po stokach

Źródło: Opracowanie własne

4.4. Środowisko przyrodnicze i krajobraz naturalny i kulturowy

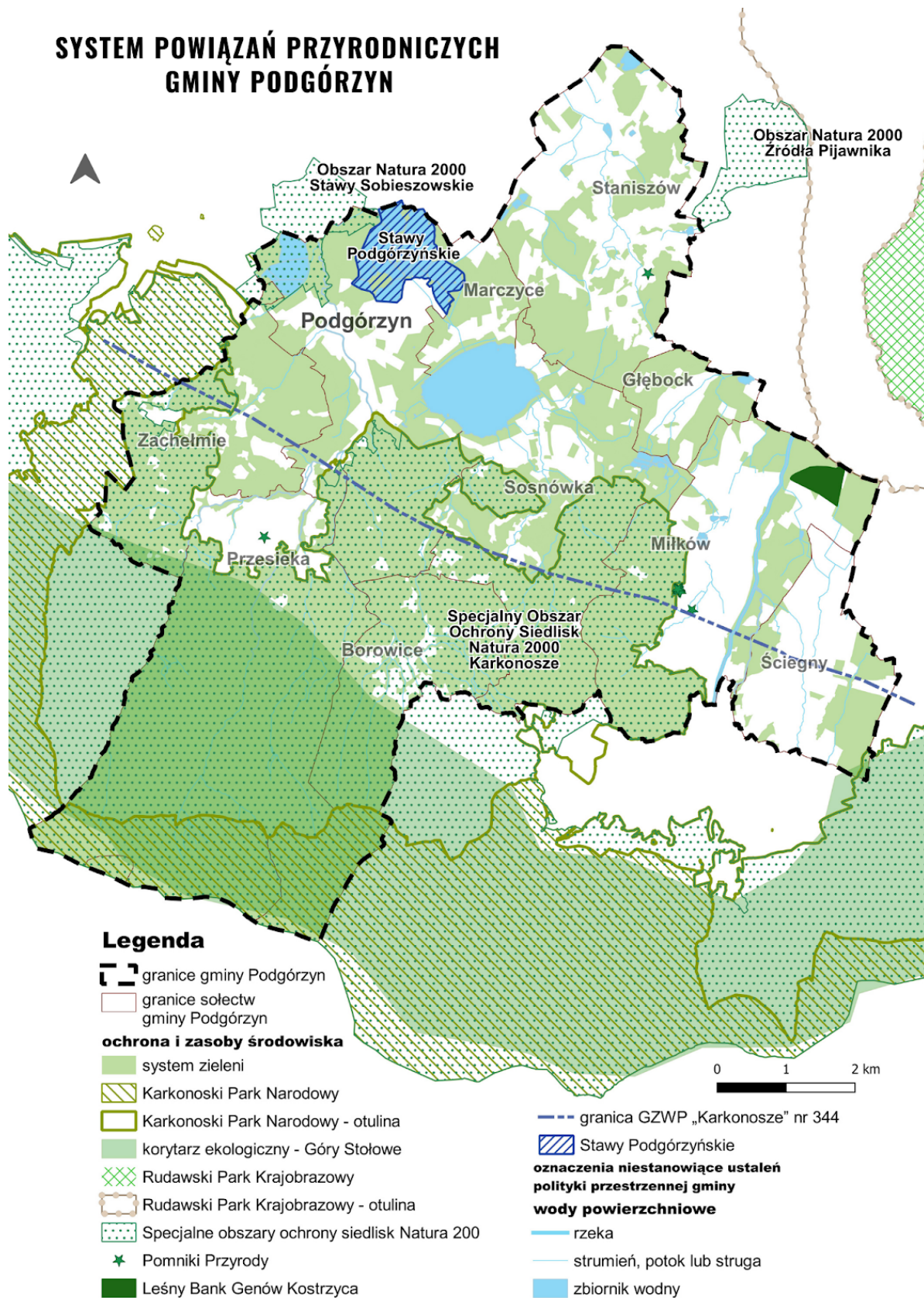
Gmina Podgórzyn charakteryzuje się wyjątkowymi walorami przyrodniczymi, środowiskowymi i kulturowymi. Wykorzystuje je dla racjonalnego i zrównoważonego rozwoju, uwzględniając je i chroniąc. Szczególnym walorem jest urozmaicone górskie ukształtowanie terenu, które dzięki punktom i otwarciom widokowym decyduje o atrakcyjności krajobrazowej gminy.

Bogactwo różnych form ochrony przyrody, różnych form zieleni nadaje temu miejscu wyjątkowego charakteru i jest dużym potencjałem, przede wszystkim turystycznym. Najważniejszą formą ochrony jest Karkonoski Park Narodowy (południowa część gminy). Znacząca część powierzchni KPN objęta jest ochroną ścisłą i częściową, co oznacza konieczność szczególnego podejścia w planowaniu działalności człowieka w otoczeniu Parku. Karkonoski Park Narodowy stanowi jeden z najważniejszych obszarów turystycznych w regionie. Istotną formą ochrony przyrody na terenie gminy Podgórzyn są obszary należące do europejskiej sieci Natura 2000, mające znaczenie dla utrzymania ciągłości ekosystemów górskich oraz zachowania unikatowego charakteru przyrodniczego Karkonoszy. Jednocześnie pełnią ważną funkcję społeczną i gospodarczą – są fundamentem rozwoju turystyki przyrodniczej, edukacji ekologicznej oraz inicjatyw transgranicznych związanych z ochroną środowiska.

Charakterystyczne dla krajobrazu gminy jest rozwinięta sieć wód powierzchniowych, typowa dla obszarów górskich, Stawy Podgórzyńskie, które mają istotne znaczenie hydrologiczne jak i krajobrazowe, kulturowe oraz rekreacyjne. Ważnym elementem systemu wód powierzchniowych w gminie jest Zbiornik Sosnówka, pełniący funkcję rezerwuaru wody pitnej dla Jeleniej Góry oraz zbiornika retencyjno-przeciwpowodziowego, mający również potencjał turystyczny. System wód powierzchniowych gminy jest cennym zasobem przyrodniczym, stanowiącym element ekosystemów górskich, siedlisko wielu gatunków chronionych oraz czynnik kształtujący mikroklimat. System błękitno-zielonej infrastruktury ma kluczowe znaczenie dla bioróżnorodności gminy, jakości życia i bezpieczeństwa mieszkańców. Główne cele błękitno-zielonej polityki gminy to przede wszystkim budowanie odporności na zmiany klimatu, poprzez m.in. zachowanie i pielęgnację istniejących form zieleni, budowanie jej ciągłości, wzmocnienie i rozwój bioróżnorodności, retencjonowanie wód opadowych.

SYSTEM POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH GMINY PODGÓRZYN

Źródło: Opracowanie własne

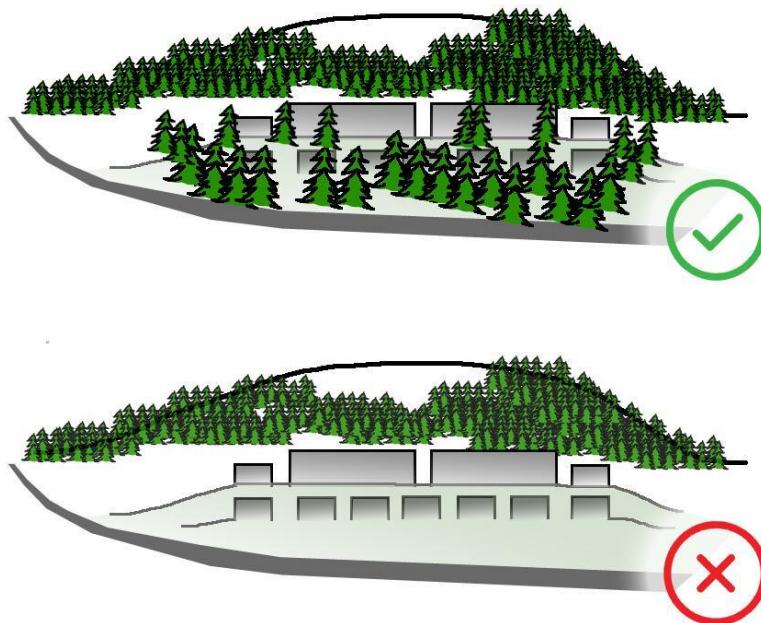
Szczegółowe ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad ochrony środowiska i jego zasobów oraz dziedzictwa kulturowego

1. Należy kształtować spójny ekosystem przez zapewnienie ciągłości systemu zieleni, opartego w pierwszej kolejności o przebieg korytarzy ekologicznych na terenie gminy oraz zapewnienie ich funkcjonalnego powiązania z zewnętrznymi strukturami przyrodniczymi poza granicami gminy, zgodnie z Rysunkiem 3 modelu. Kluczowe jest zachowanie ciągłości systemu zieleni mającego szczególne znaczenie dla gatunków wędrownych.
2. Należy uzupełniać i wzbogacać istniejący system zieleni przez wprowadzanie nowych terenów zieleni oraz elementów błękitno-zielonej infrastruktury.
3. Należy dążyć do zwiększania retencji wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych, a także rolnych i leśnych.
4. Należy dążyć do zachowania i rozwoju terenów zieleni urządzonej, w tym: parków, skwerów, zielonych ciągów i cmentarzy oraz terenów zieleni otwartej: lasów, łąk, składających się na spójny system zieleni, łączących się z systemem zieleni poza granicami gminy Podgórzyn.
5. Należy chronić i rozwijać różne prawne formy ochrony przyrody obszarów o cennych walorach przyrodniczych, wskazane na Rysunku 3 modelu, w tym obszary:
 - znajdujące się na terenie Karkonoskiego Parku Narodowego,
 - otuliny Karkonoskiego Parku Narodowego,
 - korytarza ekologicznego - Góry Stołowe,
 - Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 Karkonosze,
 - Specjalny Obszar Ochrony Ptasi Natura 2000 Karkonosze,
 - Obszar Natura 2000 Stawy Sobieszowskie,
 - 19 Pomników Przyrody, obejmujące przede wszystkim drzewa oraz formy geologiczne,
 - Leśny Bank Genów "Kostrzyca".
6. Należy dążyć do utrzymania i ochrony akwakultury na terenie Stawów Podgórzyńskich.
7. Należy objąć ochroną krajobraz Stawów Podgórzyńskich i ich otoczenia, poprzez odpowiednie zapisy gminnych aktów planowania przestrzennego oraz aktywne uczestnictwo w sporządzaniu dokumentów planistycznych ponadlokalnych, regionalnych, krajowych oraz udział w lobbowaniu za odpowiednimi zmianami przepisów. Należy objąć Stawy Podgórzyńskie odpowiednią formą ochrony przyrody.
8. Należy chronić Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) nr 344 - „Zbiornik Wód Podziemnych Rzeki "Karkonosze"”.
9. Należy chronić Zbiornik Sosnówka, jako obiektu pełniącego funkcję rezerwuaru wody pitnej oraz zbiornika retencyjno-przeciwpowodziowego.
10. Należy wyeksponować walory krajobrazowe Zbiornika Sosnówka jako unikatowego zasobu turystycznego regionu.
11. Należy dążyć do rozbudowy i modernizacji sieci kanalizacyjnej w zlewni Zbiornika Sosnówka w celu całkowitego wyeliminowania ryzyka zanieczyszczenia ujęcia wody pitnej.
12. W kształtowaniu rozwoju zagospodarowania przestrzennego należy uwzględniać obszary chronione oraz sąsiedztwo znaczących kompleksów zieleni.

13. Należy dążyć do porządkowania gospodarki wodno-ściekowej w celu ochrony wód podziemnych i powierzchniowych.
14. Należy dążyć do ograniczenia ryzyka powodzi błyskawicznych, poprzez stosowanie rozwiązań, takich jak: muldy chłonne, zbiorniki retencyjne, rozszczelnienia nawierzchni.
15. Należy wdrażać i wspierać działania mające na celu ograniczenia ryzyka powodziowego i lokalnych podtopień.
16. Należy wzmacniać rolę zbiorników wodnych naturalnych i sztucznych, rowów melioracyjnych oraz innych form retencji wody jako istotnych czynników wpływających na ograniczenie ryzyka suszy na obszarach zurbanizowanych.
17. Zaleca się, by elementy systemów melioracyjnych nie powodowały niekorzystnych zmian stosunków gruntowo-wodnych, zwłaszcza na terenach tworzących system przyrodniczy.
18. Należy stosować wysokosprawne systemy grzewcze, oparte na paliwach ekologicznych w celu ochrony powietrza przed negatywnym wpływem emisji zanieczyszczeń.
19. Należy podejmować działania na rzecz poprawy jakości środowiska w celu zmniejszania ilości szkodliwych substancji przenikających do gleb.
20. Należy dążyć do zachowania terenów rolniczych zarówno w celu podtrzymania ich funkcji rolniczej jak i krajobrazowej.
21. Należy wprowadzać nasadzenia śródpolne i przydrożne w ramach działań zapobiegających erozji.
22. Należy kształtować ciągi zieleni izolacyjnej (przy użyciu roślin z gatunków nieinwazyjnych) wzdłuż dróg ponadlokalnych i gminnych.
23. Sporządzając akty planowania przestrzennego należy uwzględnić górskie ukształtowanie terenu i wpływ planowanego zagospodarowania na walory krajobrazowe. W szczególności należy chronić widoki, otwarcia widokowe, osie widokowe wskazane na Rysunku 4 modelu (przykład na Ryc. 5).
24. W przypadku istniejących obiektów i zespołów zabudowy negatywnie wpływających na walory krajobrazowe, należy wprowadzać zagospodarowanie łagodzące ich wpływ na otoczenie, poprzez odpowiednie ustalenia w aktach planowania przestrzennego oraz zagospodarowanie terenów publicznych (np. zieleń izolacyjna, funkcje łagodzące konflikty).
25. Należy prowadzić aktywne działania zmierzające do zachowania walorów rekreacyjnych, turystycznych i społecznych lasów na terenie gminy, poprzez m in. współpracę z instytucjami takimi jak Lasy Państwowe, Karkonoski Park Narodowy, Wody Polskie.
26. Należy prowadzić aktywne działania w celu uwzględniania w planach urządzenia lasów funkcji społecznej, środowiskowej i turystycznej lasów.

Ryc. 5 Przykład łagodzenia układami zieleni negatywnego wpływu przeskalowanych zespołów zabudowy na walory krajobrazowe

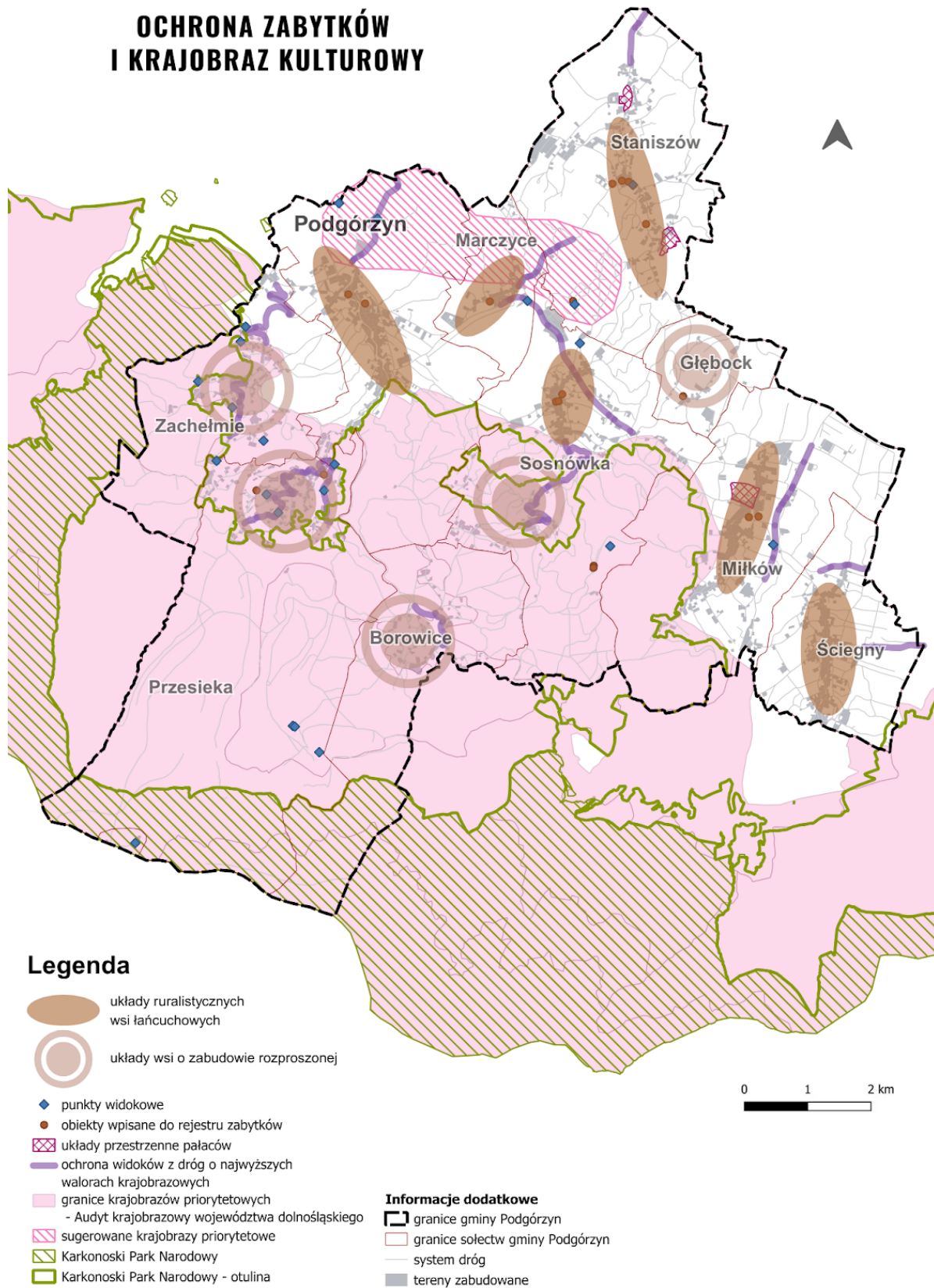
Źródło: Opracowanie własne

4.5. Ochrona zabytków i krajobraz kulturowy

W gminie wyróżniają się dwa typy układów ruralistycznych. Dolny Podgórzyn, Staniszków, dolna Sosnówka, Ściegny, Miłków i Marczyce to zachowane wsie łańcuchowe. Górna część Sosnówki, Zachetmie, Przesieka, Borowice i Głębock charakteryzują się zabudową rozproszoną, charakterystyczną dla miejscowości górskich. Istotnymi elementami krajobrazu kulturowego tego obszaru, zasługującymi na szczególną ochronę, są też pojedyncze obiekty i zespoły zabudowy, takie jak obiekty sakralne z przyległymi cmentarzami, szczególnie dawny zbór ewangelicki w Podgórzynie, barokowa kaplica Świętej Anny z sąsiadującym budynkiem mieszkalnym, pałace z założeniami parkowymi w Miłkowie, Staniszowie, ruiny Zamku Henryka, karkonoskie chaty tkackie, domy tyrolskie oraz zabudowa pensjonatowa i willowa z przełomu XIX i XX wieku. W gminie występują też stanowiska archeologiczne o zróżnicowanej chronologii, poczynając od pradziejów do okresu wieku XV.

OCHRONA ZABYTEKÓW I KRAJOBRAZ KULTUROWY

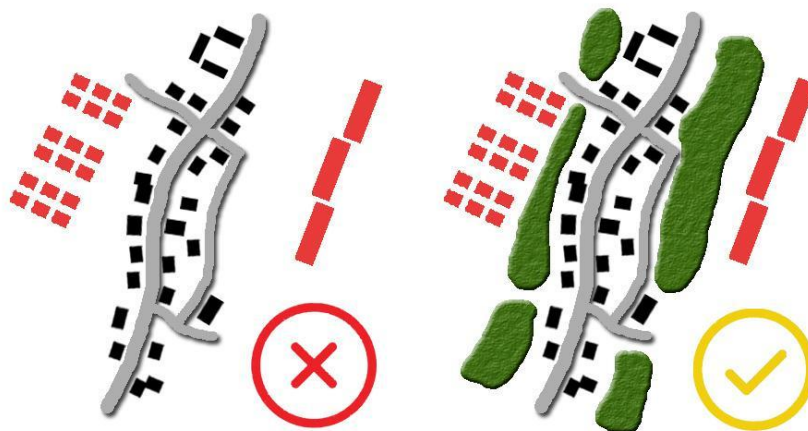
Szczegółowe ustalenia i rekomendacje w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

1. Obowiązuje ochrona dziedzictwa krajobrazu kulturowego i zabytków gminy Podgórzyn wskazanych na Rysunku 4 modelu. Obszary ochrony zabytków w gminie Podgórzyn, w szczególności:
 - komponowane układy przestrzenne pałaców w Miłkowie i Staniszowie,
 - układów ruralistycznych wsi łańcuchowych: Dolny Podgórzyn, Dolna Sosnówka, Marczyce, Miłków, Staniszów, Ścięgny, oraz wsi o zabudowie rozproszonej, charakterystycznej dla miejscowości górskich: Górny Podgórzyn, Górna Sosnówka, Borowice, Przesieka, Zachełmie i Głębock,
 - obiektów znajdujących się rejestrze i ewidencji zabytków, o których mowa w ust. 2 i 3,
 - punktów i osi widokowych oraz panoram.
2. Należy chronić obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz ich ekspozycję, wskazane na Rysunku 4 modelu. Obszary ochrony zabytków w gminie Podgórzyn:
 - domy mieszkalne w Głębocku, Marczycach,
 - w Miłkowie - kościół parafialny św. Jadwigi wraz z cmentarzem przykościelnym, ruina kościoła ewangelickiego wraz z cmentarzem przykościelnym, zespół pałacowy (w tym: pałac, ob. hotel z restauracją, willa, park i stajnia),
 - w Podgórzynie - kościół parafialny św. Trójcy wraz z cmentarzem przykościelnym, kościół ewangelicki, ob. pomocniczy p.w. MB Częstochowskiej,
 - w Przesiece - młyn,
 - w Sosnówce - kościół ewangelicki, ob. parafialny p.w. MB Ostrobramskiej i Najświętszego Serca Pana Jezusa, kościół pomocniczy św. Marcina, kaplica św. Anny, dom mieszkalny przy ul. św. Anny 3, karczma przy ul. Karkonoskiej,
 - w Staniszowie - kościół filialny p.w. Przemienienia Pańskiego wraz z cmentarzem przykościelnym, sztuczna ruina, tzw. zamek Henryka (Góra Grodna), pałac, dawny zajazd, ob. dom mieszkalny, zespół pałacowy II (w tym: pałac z oranżerią, ob. hotel z restauracją, park, zabudowania gospodarcze oraz dom mieszkalny wraz z otoczeniem obiektów), zespół pałacu myśliwskiego wraz z parkiem.
3. Należy chronić obiekty wpisane do ewidencji zabytków w gminie Podgórzyn:
 - w Borowicach: domy mieszkalne, dom wczasowy, dom mieszkalno-gospodarczy, nadleśnictwo,
 - w Głębocku: domy mieszkalne, domy mieszkalno-gospodarcze, remiza strażacka, budynek gospodarczy,
 - w Marczycach: domy mieszkalne, remiza strażacka,
 - w Miłkowie: domy mieszkalne, domy mieszkalno-gospodarcze, dworzec kolejowy, willa, remiza strażacka, magazyn zbożowy, stacja transformatorowa,
 - w Podgórzynie: domy mieszkalne, dom mieszkalno-gospodarczy, plebania, stodoły, restauracja "Nad stawami", remiza strażacka,
 - w Przesiece: domy mieszkalne, dom wczasowy,
 - w Sosnówce: domy mieszkalne, willa Leniuszek, kapliczka przydrożna, plebania, Dom Starców,
 - w Staniszowie: domy mieszkalne, remiza strażacka,

- w Ściegnach: domy mieszkalne, dom mieszkalno-gospodarczy, stodoła,
 - w Zachętmiu: domy mieszkalne, domy wczasowy, stodoła, altanka.
4. Należy chronić stanowiska archeologiczne o zróżnicowanej chronologii.
 5. Należy uwzględnić obszary i obiekty wskazane do ochrony w audycie krajobrazowym na terenie gminy Podgórzyn:
 - tereny Karkonoskiego Parku Narodowego,
 - tereny otuliny Karkonoskiego Parku Narodowego - południowa część gminy z wyłączeniem wsi Zachętmię, Przesieka, Sosnówka, (Borowice w to wchodzi),
 - obszary priorytetowe według projektu audytu krajobrazowego województwa dolnośląskiego - południowa część gminy z wyłączeniem wsi Zachętmię, Przesieka, (Borowice i Sosnówka w to wchodzi) oraz południowa część Stanisłowa,
 - zabytkowe, mało przekształcone układy ruralistyczne w Zachętmiu, Sosnówce, Głębocku, Miłkowie, Stanisłowie, Ściegnach,
 - główne skupiska obiektów i zespołów zabytkowych o wybitnych wartościach kulturowych - Stanisłów,
 - zabytkowe zespoły zabudowy turystyczno- wypoczynkowej - Borowice, Sosnówka, Przesieka, Zachętmię,
 - ważniejsze zespoły pałacowo-parkowe, pałacowo-folwarczne i inne obiekty rezydencjonalne: w Stanisłowie (3), w tym jeden obiekty wpisane na listę Pomników Historii oraz w Miłkowie,
 - ważniejsze zabytkowe zespoły sakralne w Miłkowie, wszystkie obiekty sakralne w Sosnówce, Stanisłowie, Podgórzynie,
 - zabytkowe kompleksy stawowe w rejonie Podgórzyna.
 6. Należy aktywnie dążyć do uwzględnienia jako obszar priorytetowy w audycie krajobrazowym województwa Stawów Podgórzyńskich wraz z otoczeniem - na obszarze zbliżonym do wskazanego na Rysunku 4 modelu.
 7. Należy zachować i odtwarzać zabytkowe założenia parkowe i ogrodowe.
 8. Należy dążyć do ochrony układów ruralistycznych poprzez separowanie ich od nowych inwestycji typu osiedla mieszkaniowe lub kompleksy zabudowy o innym przeznaczeniu.
 9. Istniejące struktury zabudowy kolidujące z lokalnym krajobrazem, a także funkcje konfliktowe dla zabudowy mieszkaniowej należy izolować, np. zielenią zimozieloną lub zabudową o niekonfliktowej funkcji i skali, zgodnie z Ryc. 6.

Ryc. 6 Schemat izolowania istniejących układów zabudowy kolidujących z historycznymi układami wsi.

Źródło: Opracowanie własne

10. Należy dążyć do objęcia domów tyrolskich w Sosnówce oraz tradycyjnych domów sudeckich wraz z ich otoczeniem szczególną ochroną w aktach planowania przestrzennego.
11. Należy dążyć do dostosowania nowej zabudowy pod względem kubatury oraz odpowiedniego jej wpisania w historyczną tkankę, uwzględniając hierarchię kompozycji przestrzennej, w celu ochrony ekspozycji historycznej zabudowy oraz otwarć widokowych.
12. Należy dążyć do dostosowania nowej zabudowy pod względem kubatury oraz odpowiedniego jej wpisania w krajobraz kulturowy uwzględniając jej ekspozycję z ważnych osi i punktów widokowych, a także kształtowania panoram.
13. Należy dążyć do dostosowania nowej zabudowy do obiektów zabytkowych znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie, pod względem skali, bryły, podziałów architektonicznych i proporcji.
14. Należy dążyć do zachowania terenów zespołów o wartościach historycznych jako całości założeń. Na obszarach tych zespołów należy zachować wartościową zabudowę historyczną, towarzyszącą historyczną zieleń komponowaną, należy dążyć do likwidacji lub przebudowy obiektów dysharmonizujących, dostosowania standardu i rodzaju funkcji do rangi miejsca, eliminacji funkcji uciążliwych.
15. Należy dążyć do zachowywania i odtwarzania zabytkowych założeń parkowych i ogrodowych.
16. W ramach ochrony dziedzictwa krajobrazu kulturowego należy dążyć do zachowania otwartych terenów krajobrazu, zwłaszcza w obszarze Stawów Podgórzyńskich.
17. Należy chronić układy ruralistyczne poprzez separowanie ich od nowych inwestycji typu osiedla mieszkaniowe/kompleksy zabudowy o innym przeznaczeniu.
18. Poza ochroną obiektów historycznych należy chronić ich ekspozycję.
19. Zaleca się przyjęcie uchwały krajobrazowej lub innych dokumentów i działań w celu ograniczenia grodzenia terenów krajobrazowo cennych.
20. Zaleca się wdrożenie systemu identyfikacji wizualnej.

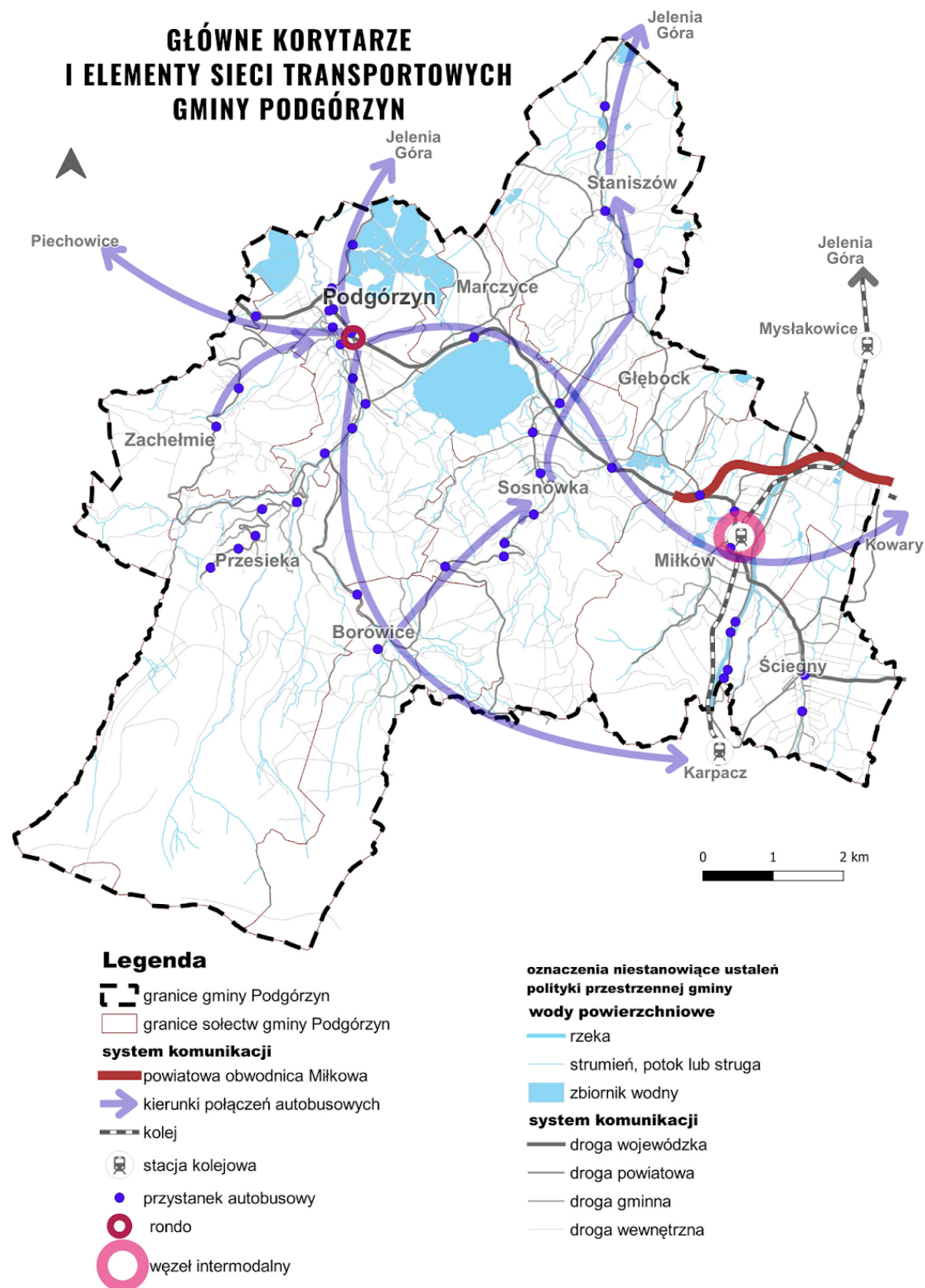
21. Należy opracować zasady ochrony krajobrazu w formie wytycznych do dokumentów planistycznych.
22. W ofercie turystycznej gminy należy uwzględnić walory krajobrazowe oraz dziedzictwo kulturowe gminy.

4.6. System transportowy

Możliwości rozwoju systemu transportowego determinuje położenie gminy Podgórzyn w Kotlinie Jeleniogórskiej, pomiędzy Jelenią Górą a Karpaczem oraz górskie ukształtowanie terenu. Głównym korytarzem transportowym gminy jest dawna droga wojewódzka nr 366, przebiegająca przez pas miejscowości podgórskich – Podgórzyn, Marczyce, Sosnówkę, Miłków i Ścięgny. Trasa ta stanowi podstawowy ciąg komunikacyjny dla mieszkańców oraz odwiedzających region turystów. Układ komunikacyjny gminy opiera się także na sieci dróg powiatowych i gminnych, które zapewniają dostęp do pozostałych miejscowości. Ważnym elementem systemu transportowego jest przystanek kolejowy w Miłkowie, na linii Jelenia Góra – Karpacz. Miejscowości gminy łączy sieć połączeń autobusowych, zapewniająca też połączenia z sąsiednimi gminami. Miejscowości podgórskie oraz graniczące z Jelenią Górą mają duży potencjał do połączenia alternatywnymi ciągami pieszymi i rowerowymi. Obciążenie sieci ruchem samochodowym generowanym przez turystów wymaga wprowadzenia alternatywnych rozwiązań uwzględniających komunikację publiczną, alternatywne środki transportu, węzły przesiadkowe, ścieżki rowerowe, wprowadzenie stref ruchu uspokozonego i innych rozwiązań organizacji ruchu.

Rysunek modelu 5

Źródło: Opracowanie własne

Szczegółowe ustalenia i rekomendacje dotyczące kierunków rozwoju systemów komunikacji

1. Należy dążyć do utrzymania i rozwoju systemu transportu, zgodnie z Rysunkiem 5 modelu, w tym dróg, szlaków pieszych i rowerowych, w tym:
 - dawnej drogi wojewódzkiej nr 366 oraz dróg gminnych,
 - linii kolejowej nr 340 o przebiegu Jelenia Góra - Karpacz oraz przystanku kolejowego w Miłkowie,
 - północnego obejścia Miłkowa w postaci powiatowej obwodnicy miejscowości,
 - nowego ronda w Podgórzynie,
 - integracji systemu transportowego w ramach Aglomeracji Jeleniogórskiej,
 - połączenia drogowego Krzaczyzna – Ściężny – Karpacz, które zawarte jest w planach zagospodarowania przestrzennego.
2. Należy dążyć do rozwoju transportu publicznego w formie komunikacji autobusowej poprzez:
 - zwiększanie dostępności do komunikacji autobusowej przez rozbudowę i tworzenie nowych linii autobusowych, w szczególności do miejscowości pozbawionych dostępu do komunikacji autobusowej i kolejowej, uwzględniając potrzeby mieszkańców oraz potrzeby związane z kształtowaniem zrównoważonego ruchu turystycznego,
 - dogęszczanie sieci przystanków autobusowych, w tym kształtowanie węzłów przesiadkowych linii autobusowych oraz innych środków transportu,
 - kształtowanie oraz modernizację przystanków transportu zbiorowego z uwzględnieniem zasad projektowania uniwersalnego,
 - integrację z transportem kolejowym przebiegającym przez Miłków w oparciu o węzeł intermodalny, a także transport kolejowy w sąsiednich gminach,
 - integrację z transportem indywidualnym poprzez doprowadzanie dróg dla rowerów/ciągów pieszo-rowerowych do węzłów przesiadkowych.
3. Należy dążyć do stworzenia spójnego systemu tras rowerowych oraz pieszych łączących jednostki osadnicze na terenie gminy Podgórzyn między sobą, a także z jednostkami osadniczymi poza nią, w celu zapewnienia mieszkańcom łatwiejszego dostępu do usług oraz terenów rekreacyjno-wypoczynkowych. Przy wyznaczaniu nowych tras pieszych i rowerowych należy wykorzystać istniejące drogi polne i leśne oraz drogi gminne.
4. Należy rozwijać infrastrukturę pieszą, rowerową i drogową w sposób przyjazny dla pieszych i rowerzystów.
5. Zaleca się aby nowoprojektowane i modernizowane drogi przewidywały lokalizację pasów dla ruchu rowerowego i pieszego.
6. Należy wprowadzać rozwiązania mające na celu ograniczenie potencjalnego niekorzystnego oddziaływania dróg i kolei w zakresie emisji hałasu i wibracji (np. ekranów akustycznych, pasów zwartej zieleni izolacyjnej i obiektów odpornych na hałas wzdłuż ciągów komunikacyjnych, stosowanie tzw. cichych nawierzchni, izolacji budynków itp.).
7. Należy wprowadzać rozwiązania mające na celu umożliwienie dzikim zwierzętom przemieszczanie się w sposób bezpieczny i bezkolizyjny przez zastosowanie niezależnych przejść, różnego typu barier oraz przepustów.

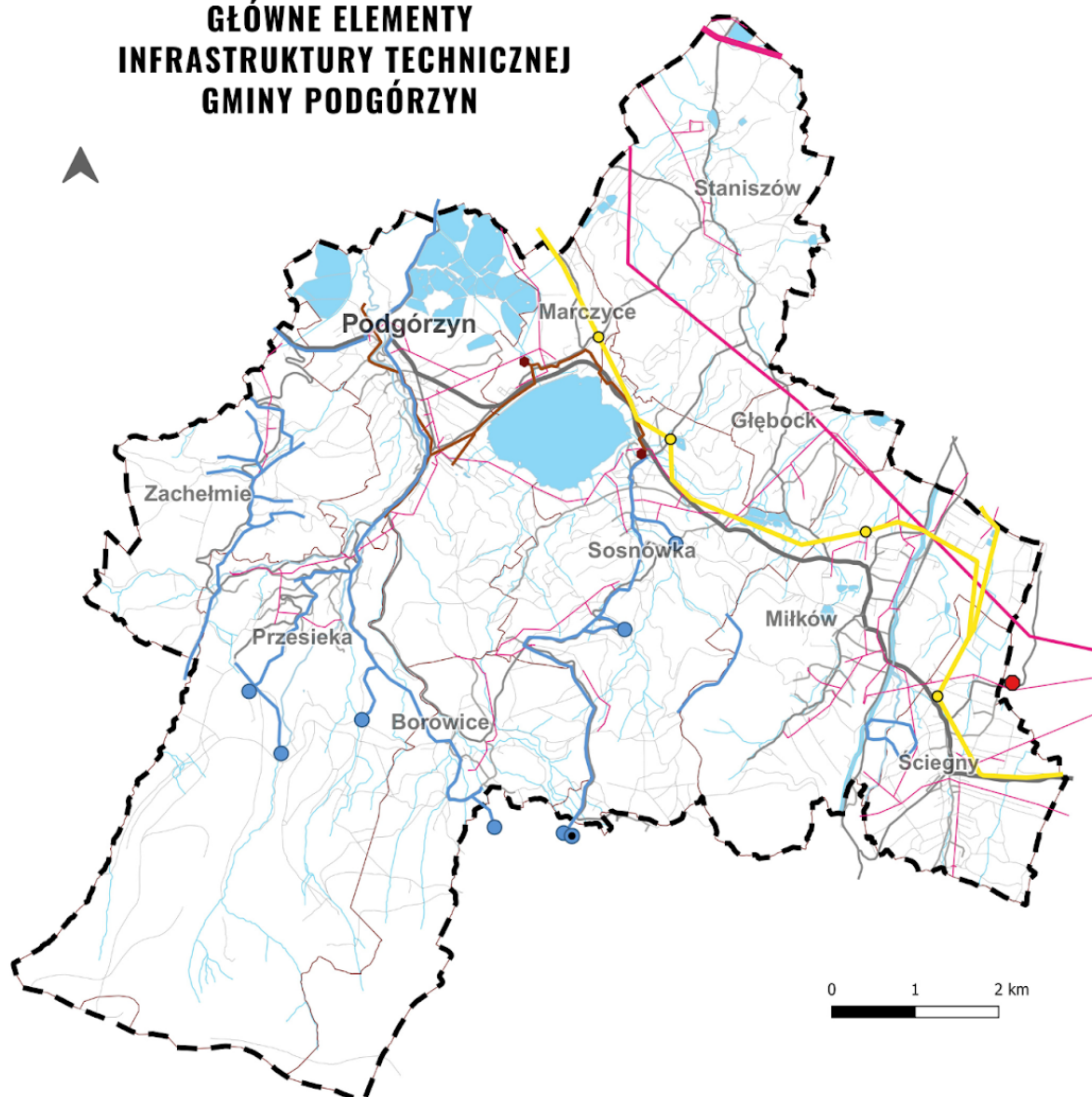
8. Należy dążyć do utrzymania oraz rozbudowy szlaków turystycznych, planując ich przebieg w sposób niezależny od przebiegu dróg.
9. Należy dążyć do zachowania i projektowania nowych połączeń pieszych i pieszo – jezdnych wewnątrz miejscowości. Należy zachować i rozwijać gęstą strukturę drobnych ciągów komunikacyjnych alternatywnych dla głównych dróg kołowych.
10. W miejscach z priorytetem ruchu pieszego należy projektować przestrzenie współdzielone.
11. Należy dążyć do poprawy jakości szlaków turystycznych i spacerowych i zwiększania ich zagęszczenia na terenie gminy. Należy odtwarzać i planować nowe punkty widokowe, udostępniać turystycznie grupy skalne, ścieżki edukacyjne, potoki, zachowane elementy dziedzictwa itp. w celu dywersyfikacji ruchu turystycznego w gminie.
12. Należy rozwijać sieć singletracków poprzez rozbudowę ścieżek, korelację rozwoju z gminami sąsiednimi, realizację miejsc obsługi i serwisowania rowerów, parkingów dla obsługi rowerzystów, miejsc odpoczynku.

4.7. Infrastruktura techniczna

Działania związane z rozwojem infrastruktury technicznej to kluczowe kwestie dla prawidłowego rozwoju gminy. Za rozwojem zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej, usługowej, a także związanej z aktywnością gospodarczą, idzie gwarancja zapewnienia dostępu do wody, kanalizacji, energii, gazu, sieci internetowej. Gmina rozbudowuje system gospodarowania odpadami i oczyszczania ścieków. Zarazem jednak rozwój funkcji wymagających rozbudowy infrastruktury technicznej powinien uwzględniać ograniczone zasoby i uwarunkowania środowiskowe.

GŁÓWNE ELEMENTY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ GMINY PODGÓRZYN

Legenda

granice gminy Podgórzyn

granice sołectw gminy Podgórzyn

infrastruktura techniczna

gazociąg podwyższonego średniego ciśnienia

sieć wodociągowa magistralna

kanalizacja magistralna

linia elektroenergetyczna najwyższego napięcia

linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia

linia elektroenergetyczna średniego napięcia

stacja gazowa

przepompownia i oczyszczalnia

składowisko odpadów

ujęcie wody głębinowe

ujęcie wody powierzchniowe

oznaczenia niestanowiące ustaleń polityki przestrzennej gminy

wody powierzchniowe

rzeka

strumień, potok lub struga

zbiornik wodny

system komunikacji

droga wojewódzka

droga powiatowa

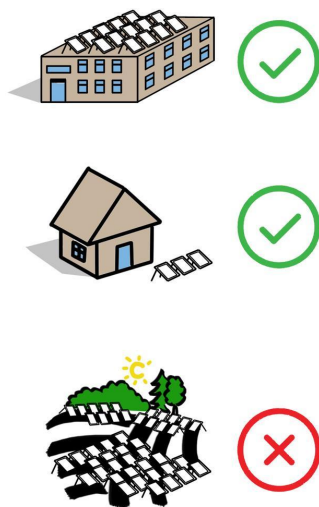
droga gminna

droga wewnętrzna

Szczegółowe ustalenia i rekomendacje w zakresie kierunków rozwoju infrastruktury technicznej, w tym zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

1. Infrastrukturę techniczną należy rozwijać w sposób zrównoważony, prowadząc działania zarówno reaktywne jak i aktywne. Działania reaktywne oznaczają, że w planowaniu rozwoju infrastruktury technicznej należy uwzględniać zapotrzebowanie na media wywołane nowymi inwestycjami. Działania aktywne oznaczają, że podejmując decyzje planistyczne, które mogą wpłynąć na potrzebę rozwoju infrastruktury technicznej należy każdorazowo brać pod uwagę koszt jej realizacji i utrzymania leżący po stronie budżetu publicznego oraz ryzyko przekroczenia pojemności środowiska naturalnego.
2. Należy zachować lub zaprojektować nowe rezerwy pod infrastrukturę techniczną wodociągową, kanalizacyjną, energetyczną, gazową w celu realizacji aktualnych potrzeb w tym zakresie. Nową infrastrukturę techniczną należy planować z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju i proporcjonalnie do potrzeb rozwoju gminy. Nadwyżki przepustowości sieci nie powinny umożliwiać rozwoju nowej zabudowy przekraczającej pojemność środowiska (overshoot).
3. Należy rozwijać i modernizować sieci infrastruktury technicznej, zgodnie z Rysunkiem 6 modelu.
4. Należy rozwijać dostęp do internetowej sieci szerokopasmowej, minimalizując wpływ infrastruktury z nią związanej na krajobraz.
5. Należy dążyć do rozbudowy i modernizacji sieci kanalizacyjnej w zlewni Zbiornika Sosnówka w celu wyeliminowania ryzyka zanieczyszczenia ujęcia wody pitnej.
6. Należy rozwijać infrastrukturę kanalizacyjną przez wprowadzenie rozproszonego modelu zarządzania ściekami, pozwalającego na większą niezależność operacyjną.
7. Należy rozwijać i modernizować oczyszczalnię ścieków w Marczykach.
8. Należy modernizować i rozwijać infrastrukturę elektroenergetyczną. Należy dążyć do kablowania linii energetycznych.
9. Należy rozwijać instalacje OZE, w tym instalacje indywidualne, z wyłączeniem lokalizacji, które mogłyby negatywnie wpływać na krajobraz, otoczenie, w szczególności na: sąsiadującą zabudowę mieszkaniową, mieszkaniowo-usługową i zagrodową, obszary prawnie chronione, siedliska i inne cenne przyrodniczo elementy środowiska, w tym krajobraz oraz obszary produkcji rolnej i tereny zieleni leśnej. Zakazuje się wielkoskalowych instalacji fotowoltaicznych.

Ryc. 7 Schemat lokalizowania PV

Źródło: Opracowanie własne

10. Zakazuje się lokalizowania elektrowni wiatrowych.
11. Należy odprowadzać wody opadowe i roztopowe przez zorganizowaną retencję powierzchniową, w tym należy rozwijać przedsięwzięcia zwiększające retencję wody.
12. Należy rozwijać i modernizować system gospodarki odpadami komunalnymi, w tym selektywną zbiórkę odpadów.

4.8. Zasady wdrażania polityki przestrzennej

W rozdziale określono podstawowe standardy i zasady jakimi należy się kierować wdrażając politykę przestrzenną określoną w Strategii.

1. W podejmowaniu decyzji planistycznych należy w pierwszej kolejności brać pod uwagę bezpieczeństwo i zapewnienie mediów dla mieszkańców oraz ochronę środowiska.
2. Minimalne standardy obwieszczenia o zmianach aktów planowania przestrzennego powinny uwzględniać powiadomienie rad sołectkich z obszarów objętych aktem oraz wywieszenie ogłoszeń na tablicach ogłoszeniowych w miejscowości tym aktem objętej.
3. Przed etapem składania wniosków do aktów planowania przestrzennego należy przeprowadzić działania edukacyjne skierowane do lokalnej społeczności w obszarze objętym projektem aktu planowania przestrzennego.
4. Współpraca z obszarem funkcjonalnym w zakresie wdrażania polityki przestrzennej gminy powinna uwzględniać w szczególności:
 - wspólne planowanie połączeń komunikacji publicznej, ciągów pieszych i rowerowych
 - realizację węzłów przesiadkowych z uwzględnieniem uwarunkowań zewnętrznych (linia kolejowa, linie autobusowe, istniejące generatory ruchu jak galerie handlowe, miejsca węzłowe, pętle transportu publicznego w gminach sąsiednich)
 - zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych na pograniczu gmin.

5. W przypadku sporządzania planów miejscowych należy każdorazowo przeanalizować zasadność skorzystania z narzędzi angażujących środki inwestorów w realizację potrzeb wywołanych realizacją inwestycji – takich jak zintegrowany plan inwestycyjny, art. 16 ustawy o drogach publicznych i inne tego typu narzędzia planistyczne.
6. W aktach planowania przestrzennego należy stosować odpowiednio dobrane ustalenia w celu realizacji polityki przestrzennej, w szczególności:
 - w planie ogólnym i planach miejscowych stosować wskaźniki urbanistyczne chroniące specyfikę luźnej zabudowy wsi w obszarze rozwoju górskim i gęstsze łańcuchowe układy ruralistyczne wsi w obszarze rozwoju podgórskim,
 - w planach miejscowych należy dążyć do kształtowania zabudowy liniami zabudowy w sposób uwzględniający walory krajobrazu. Przyjęcie zasady obrysowywania rozległych terenów linią zabudowy uznaje się za niewystarczające,
 - podejmować plany miejscowe w celu zapobiegania wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów, których realizacja stałaby w sprzeczności z ustaleniami polityki przestrzennej gminy,
7. należy dążyć do izolowania od siebie konfliktowych przeznaczeń terenu, w szczególności tereny zabudowy mieszkaniowej od produkcji, składów magazynów, mogących stanowić uciążliwość usług turystyki, kultury i rozrywki, gastronomii, edukacji, obsługi podróżnych i parkingów oraz uciążliwej infrastruktury technicznej.

4.9. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych dotyczących polityki przestrzennej gminy

1. Zaleca się przyjęcie uchwały krajobrazowej lub innych dokumentów i działań w celu ograniczenia grodzenia terenów krajobrazowo cennych.
2. Zaleca się wdrożenie systemu identyfikacji wizualnej.
3. Należy przyjąć strategię promocji i turystyki dla gminy Podgórzyn, uwzględniając takie aspekty przestrzenne jak:
 - priorytet dla utrzymania i rozwoju obiektów noclegowych o rozdrobnionej strukturze, dopasowanych skalą do uwarunkowań wynikających z dziedzictwa kulturowego,
 - ograniczanie rozwoju dużych kompleksów domków na wynajem,
 - ograniczanie rozwoju dużych kompleksów hotelowych i parahotelowych (condohotele)
 - skorelowanie strategii promocji i turystyki z SUMPem (planem mobilności) w zakresie ruchu turystycznego,
 - opracowanie zasad ochrony krajobrazu w formie wytycznych do dokumentów planistycznych,
 - dywersyfikację ruchu turystycznego poprzez lepsze udostępnienie pomniejszych atrakcji turystycznych w wielu punktach gminy,
 - system identyfikacji wizualnej,

- zasady i sposoby poprawy estetyki miejscowości gminy i atrakcji turystycznych,
 - szczególne uwzględnienie w ofercie gminy walorów krajobrazowych oraz dziedzictwa kulturowego,
 - powiązanie oferty turystycznej z realizacją potrzeb mieszkańców gminy.
4. Polityka mieszkaniowa gminy powinna uwzględniać zwiększanie zasobu mieszkań komunalnych i dywersyfikację lokalnego rynku mieszkaniowego (np. kooperatywy mieszkaniowe, TBS, SIM, partnerstwo publiczno–prywatne).
5. Należy przyjąć SUMP (plan mobilności dla gminy Podgórzyn), uwzględniając takie aspekty jak:
- system parkowania dla turystów jednodniowych wraz z zasadami zagospodarowania tras prowadzących z parkingów do atrakcji turystycznych
 - wykorzystanie potencjału przystanku kolejowego w Miłkowie
 - inwestycje związane z komunikacją publiczną w celu realizacji potrzeb mieszkańców i turystów, w szczególności w kwestiach:
 - obsługi relacji między gminą a sąsiednimi miastami, dojazdów do szkół, głównych atrakcji turystycznych, parkingów strategicznych,
 - węzłów intermodalnych (autobus, bus, taxi, kolej, P+R, rower, UTO),
 - lokalizacji przystanków komunikacji publicznej obsługujących zarówno realacje istotne dla mieszkańców jak i turystów ,
 - częstotliwości połączeń i korelacji komunikacji autobusowej z funkcjonowaniem kolei, szkół, pracy,
 - oznakowania skłaniającego użytkowników do odpowiednich zachowań komunikacyjnych,
 - wprowadzenie skutecznego systemu egzekwowania kar za łamanie zasad ruchu drogowego, w tym nieprawidłowego parkowania w rejonach atrakcyjnych turystycznie,
 - priorytet bezpieczeństwa ruchu pieszego, w szczególności w rejonie szkół oraz w miejscach atrakcyjnych turystycznie,
 - spójny system ciągów pieszych umożliwiających bezpieczne poruszanie się pomiędzy obszarami generującymi ruch,
 - stworzenia systemu ścieżek i szlaków rowerowych zarówno dla realizacji potrzeb mieszkańców (relacje praca – dom, praca – szkoła, rekreacja) jak i dla turystów.

5. Obszary strategicznej interwencji

5. Obszary strategicznej interwencji

5.1. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa

W Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 (SRWD 2030) gmina Podgórzyn została wskazana w ramach Jeleniogórskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz Górskiego i Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego. Cele operacyjne dotyczące bezpośrednio lub pośrednio ww. obszarów funkcjonalnych: wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów; wzmacnianie innowacyjności, w tym ekoinnowacyjności regionu; wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich; poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej; rozwój i doskonalenie usług publicznych; doskonalenie regionalnego i lokalnych rynków pracy; poprawa efektywności kształcenia; poprawa stanu środowiska; racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska; rozwój regionalnej sieci transportowej; wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej. W ramach tych celów dla Program Rozwoju Powiatu Karkonoskiego na lata 2021-2027 wskazał zadania skierowane dla gminy Podgórzyn:

- Ścieżka edukacyjna z pomnikami przyrody na niebieskim szlaku Miłków-Borowice „Edukacyjno-integracyjna przystań przyrodnicza”,
- Rewitalizacja i termomodernizacja budynku „Zameczek”, „Senior”, „Fortuna”, i „Pawilon”, DPS Sosnówka,
- Rewitalizacja terenu Domu Pomocy Społecznej w Sosnówce

5.2. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy

Strategia rozwoju gminy Podgórzyn na lata 2025-2035 wskazuje dwa obszary strategicznej interwencji:

- OSI Stawy Podgórzyńskie - mający potencjał środowiskowy w celu jego ochrony,
- OSI Nowe Centrum Gminy.

Stawy Podgórzyńskie - rozległy obszar pocysterskich stawów hodowlanych u podnóża Karkonoszy jest charakterystycznym dla gminy, Kotliny Jeleniogórskiej i Dolnego Śląska elementem krajobrazu kulturowego. Podgórskie stawy hodowlane decydują o walorach krajobrazowych i środowiskowych gminy, wpływają na kierunek rozwoju turystyki, w tym gastronomii w postaci charakterystycznych dla gminy smażalni ryb. Stawy Podgórzyńskie stanowią dużą wartość dla mieszkańców gminy. Ochrona krajobrazu kompleksu stawów, wraz z pobliskimi terenami wpływającymi na ich ekspozycję, wymaga przeprowadzenia interwencji publicznej, w tym wprowadzenia odpowiednich regulacji prawnych.

Ryc. 8 Stawy Podgórzyńskie

Źródło: Opracowanie własne

Nowe Centrum Gminy - obszar położony w sąsiedztwie urzędu gminy Podgórzyn, Centrum Aktywności Społecznej, kościoła pw. MB Częstochowskiej, ważnych obiektów handlu detalicznego, stanowi naturalne centrum gminy. Jednak brak regulacji planistycznych i koncepcji jego rozwoju stopniowo zwiększały chaos przestrzenny w tej części miejscowości. Obszar stanie się miejscem charakterystycznym dla całej gminy, punktem spotkań mieszkańców, wielofunkcyjnym społecznym centrum gminy, z charakterystyczną zabudową o wysokich walorach architektonicznych.

Ryc. 9 Nowe Centrum Gminy

Źródło: Opracowanie własne

6. System realizacji strategii

6. System realizacji strategii

Każdy dokument strategiczny, w tym Strategia Rozwoju Gminy Podgórzyn, oprócz określenia celów strategicznych, operacyjnych oraz kierunków działań, wymaga zaprojektowania spójnego i skutecznego systemu wdrażania. To właśnie sposób realizacji przyjętych założeń w największym stopniu decyduje o praktycznej wartości strategii oraz o możliwości osiągnięcia zakładanych efektów rozwojowych. W przypadku gminy o silnie zróżnicowanej strukturze osadniczej i wysokich walorach środowiskowych szczególnego znaczenia nabiera koordynacja działań oraz ich długofalowa konsekwencja.

Efektywny system wdrażania strategii powinien opierać się przede wszystkim na jasno określonych podmiotach odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań. Kluczową rolę w tym procesie odgrywać będzie samorząd gminny wraz z jednostkami organizacyjnymi, jednak osiągnięcie zakładanych celów wymaga również aktywnego zaangażowania partnerów zewnętrznych. Należą do nich m.in. organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, instytucje edukacyjne, podmioty sektora turystycznego, a także partnerzy ponadlokalni – w szczególności samorządy sąsiednich gmin oraz instytucje działające w obszarze regionu karkonoskiego.

Niezbędnym warunkiem sprawnego wdrażania strategii jest przejrzysty podział ról i zadań obejmujący zarówno etap przygotowania przedsięwzięć, jak i ich realizację oraz ocenę rezultatów. Takie podejście umożliwi skuteczne zarządzanie procesami rozwojowymi, sprzyja racjonalnemu wykorzystaniu środków publicznych oraz zwiększa przewidywalność działań inwestycyjnych i organizacyjnych.

Istotne znaczenie ma również wypracowanie trwałych zasad współpracy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w realizacji strategii. W warunkach gminy, w której ważną rolę odgrywają inicjatywy oddolne oraz aktywność lokalnych środowisk, partnerstwo i dialog stanowią fundament skutecznej polityki rozwoju. Sprawna koordynacja działań pozwoli ograniczać ryzyko rozproszenia inicjatyw oraz wzmacniać efekt synergii pomiędzy projektami realizowanymi w różnych obszarach.

Strategia powinna być wspierana przez dokumenty wykonawcze, takie jak programy sektorowe, plany inwestycyjne czy wieloletnie prognozy finansowe, które przełożą jej zapisy na konkretne przedsięwzięcia. Zapewnienie spójności pomiędzy dokumentami planistycznymi a budżetem gminy umożliwi stopniową i realistyczną realizację przyjętych kierunków rozwoju.

Integralnym elementem systemu wdrażania pozostaje monitorowanie i ewaluacja strategii. Regularna ocena postępów pozwoli nie tylko śledzić stopień realizacji celów, lecz także odpowiednio reagować na zmieniające się uwarunkowania społeczne, gospodarcze i środowiskowe. Mechanizmy aktualizacji dokumentu powinny umożliwiać jego elastyczne dostosowywanie do nowych wyzwań, przy jednoczesnym zachowaniu stabilności długoterminowej polityki rozwoju.

Opracowanie takiego systemu wdrażania stworzy podstawy do świadomego i odpowiedzialnego zarządzania rozwojem Gminy Podgórzyn, wzmacniając jej zdolność do wykorzystania lokalnych

potencjałów oraz reagowania na przyszłe wyzwania. Strategia stanie się tym samym realnym narzędziem prowadzenia polityki rozwoju, a nie jedynie dokumentem planistycznym.

6.1. Realizacja Strategii Rozwoju

Za realizację Strategii Rozwoju Gminy Podgórzyn odpowiada Gmina Podgórzyn wraz z jej jednostkami organizacyjnymi oraz podmiotami zaangażowanymi w proces wdrażania, monitorowania i ewaluacji przyjętych kierunków działań. System odpowiedzialności opiera się na kompetencjach organów gminy oraz jej strukturze organizacyjnej, co umożliwi sprawne zarządzanie procesami rozwojowymi i zapewni ciągłość realizacji polityki strategicznej.

Kluczowe znaczenie dla skutecznego wdrażania strategii ma współpraca międzysektorowa. Osiągnięcie zakładanych celów nie będzie możliwe wyłącznie poprzez działania samorządu – wymaga ono aktywnego udziału lokalnych przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych, sołectw oraz mieszkańców. Model partnerstwa, oparty na dialogu i współodpowiedzialności, sprzyja lepszemu wykorzystaniu potencjałów gminy oraz wzmacnia trwałość podejmowanych działań rozwojowych.

Strategia zakłada prowadzenie polityki rozwoju w sposób zintegrowany, obejmujący sferę społeczną, gospodarczą, środowiskową i przestrzenną. Szczególnie istotna jest koordynacja działań inwestycyjnych i organizacyjnych oraz efektywne zarządzanie zasobami w warunkach gminy o rozproszonej strukturze osadniczej i wysokiej wrażliwości środowiskowej. Aktywne uczestnictwo społeczności lokalnej oraz współpraca z partnerami ponadlokalnymi – w szczególności z samorządami regionu karkonoskiego – stanowią fundament skutecznej realizacji strategii i osiągnięcia długoterminowych efektów.

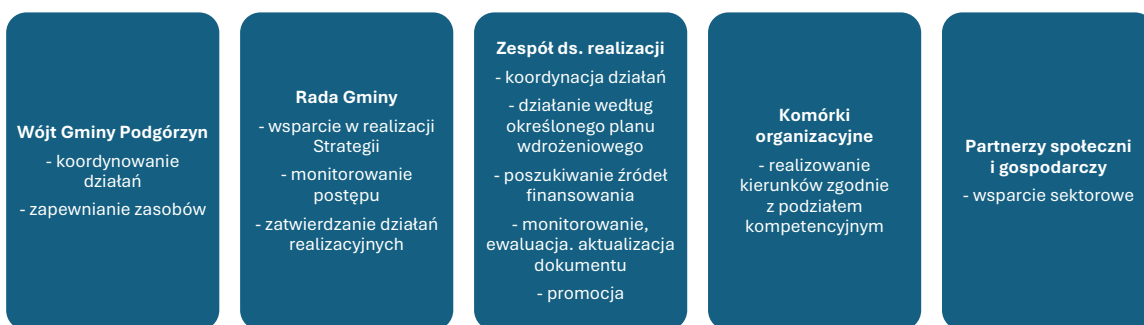
Instytucjonalną strukturę systemu wdrażania, realizacji, ewaluacji oraz aktualizacji Strategii tworzą:

- Wójt Gminy Podgórzyn – jako organ wykonawczy odpowiada za inicjowanie, stymulowanie i koordynację wdrażania Strategii. Zapewnia zasoby finansowe, organizacyjne i administracyjne niezbędne do realizacji celów strategicznych oraz monitoruje stopień ich osiągnięcia.
- Rada Gminy Podgórzyn – pełni funkcję strategiczną i nadzorczą, wspierając podejmowanie decyzji kluczowych dla rozwoju gminy. Do jej zadań należy w szczególności ocena postępów wdrażania Strategii, wprowadzanie niezbędnych korekt oraz zatwierdzanie najważniejszych kierunków działań.
- Zespół ds. Strategii – powołany po przyjęciu dokumentu, złożony z przedstawicieli Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych. Zespół będzie odpowiadał za bieżącą koordynację działań, integrację polityk sektorowych, rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej, poszukiwanie źródeł finansowania oraz prowadzenie monitoringu i ewaluacji Strategii.
- Komórki organizacyjne Urzędu Gminy oraz jednostki organizacyjne gminy – realizują zadania wynikające z zapisów Strategii w ramach swoich kompetencji, dbając o spójność działań oraz efektywne wykorzystanie dostępnych środków.

- Partnerzy społeczni i gospodarczy, w tym organizacje pozarządowe, lokalni przedsiębiorcy, instytucje edukacyjne oraz podmioty sektora turystycznego – odgrywają istotną rolę we współtworzeniu i wdrażaniu inicjatyw odpowiadających na potrzeby mieszkańców i wzmacniających rozwój lokalny.

Ryc. 10 System wdrażania, realizacji, ewaluacji oraz aktualizacji Strategii

System wdrażania realizacji, ewaluacji oraz aktualizacji

W ramach przyjętego systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii każdemu z celów strategicznych przypisano trzy kluczowe grupy podmiotów, które gwarantują sprawną i skuteczną realizację założonych celów. Dla każdego celu strategicznego wyznaczono:

- **Głównego realizatora** odpowiedzialnego za bezpośrednie wdrażanie działań,
- **Podmioty wspierające**, które uczestniczą w realizacji działań, zapewniając dodatkowe zasoby i kompetencje,
- **Podmiot monitorujący** postęp realizacji.

Cel operacyjny	Główny realizator	Podmiot wspierający	Podmiot monitorujący
Cel strategiczny I: Wysoka jakość życia oparta na silnej i zintegrowanej wspólnotcie lokalnej	Urząd Gminy Podgórzyn	Organizacje pozarządowe Gminna Biblioteka Publiczna Gminy Podgórzyn Organizacje sportowe	Zespół ds. Strategii

Cel operacyjny	Główny realizator	Podmiot wspierający	Podmiot monitorujący
		Dyrektorzy placówek oświatowych z terenu gminy Dyrektor Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	
Cel strategiczny II: Zrównoważona i odporna gospodarka oparta na turystyce, lokalnej przedsiębiorczości i wysokiej jakości usługach.	Urząd Gminy Podgórzyn	Dyrektorzy placówek oświatowych z terenu gminy Instytucje otoczeni biznesu Lokalni przedsiębiorcy	Zespół ds. Strategii
Cel strategiczny III: Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiskowych przy wzmacnianiu odporności klimatycznej gminy	Urząd Gminy Podgórzyn	Spółki i jednostki organizacyjne Gminy Organizacje pozarządowe	Zespół ds. Strategii
Cel strategiczny IV: Zrównoważone i odpowiedzialne kształtowanie przestrzeni z poszanowaniem krajobrazu podgórskiego	Urząd Gminy Podgórzyn	Spółki i jednostki organizacyjne Gminy Organizacje pozarządowe Mieszkańcy	Zespół ds. Strategii

W celu zapewnienia skutecznej realizacji Strategii Rozwoju Gminy Podgórzyn przyjęto zestaw kluczowych zasad, które będą wyznaczały sposób planowania i wdrażania działań rozwojowych. Stanowią one ramy organizacyjne dla współpracy instytucjonalnej oraz budowania trwałego zaangażowania społeczności lokalnej w proces zarządzania rozwojem gminy.

1) Partycypacja i dialog społeczny

Strategia opiera się na partnerskiej współpracy sektora publicznego, prywatnego i społecznego, zakładając aktywne włączanie interesariuszy w proces podejmowania decyzji. Szczególne znaczenie ma prowadzenie otwartego dialogu z mieszkańcami, sołectwami, organizacjami pozarządowymi oraz przedsiębiorcami, tak aby możliwe było uwzględnianie ich potrzeb i oczekiwań w polityce rozwojowej gminy. Mechanizmy konsultacyjne oraz narzędzia partycypacji społecznej sprzyjać będą równemu traktowaniu uczestników debaty publicznej oraz wzmocnieniu kapitału społecznego.

2) Transparentność i przejrzystość działań

Strategia ma charakter dokumentu otwartego, jasno określającego kierunki rozwoju gminy w oparciu o przeprowadzoną diagnozę oraz zidentyfikowane potencjały i wyzwania. Jej wdrażanie będzie oparte na czytelnych zasadach komunikacji pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w realizację poszczególnych przedsięwzięć. Mieszkańcy oraz partnerzy instytucjonalni będą regularnie informowani o postępach, planowanych inwestycjach i podejmowanych decyzjach, co zwiększy poziom zaufania do działań samorządu oraz umożliwi bieżące reagowanie na pojawiające się potrzeby.

3) Zaangażowanie i współodpowiedzialność za rozwój gminy

Realizacja Strategii wymaga aktywnego udziału szerokiego grona interesariuszy – od jednostek samorządowych, przez organizacje społeczne, po lokalnych przedsiębiorców i mieszkańców. Kluczowe jest budowanie poczucia współodpowiedzialności za przyszłość gminy oraz wzmocnienie postaw sprzyjających współpracy. Elastyczność w działaniu, gotowość do poszukiwania innowacyjnych rozwiązań oraz umiejętność reagowania na zmieniające się uwarunkowania społeczno-gospodarcze pozwolą na sprawne wdrażanie zapisów Strategii oraz osiągnięcie trwałych efektów rozwojowych.

Instrumenty realizacji Strategii

Strategia Rozwoju Gminy Podgórzyn nie stanowi szczegółowego planu operacyjnego, lecz wyznacza długofalowe kierunki rozwoju samorządu, ukierunkowane na wzmocnienie jego potencjałów oraz ograniczanie zidentyfikowanych barier rozwojowych. Skuteczna realizacja dokumentu wymaga zastosowania adekwatnych instrumentów wdrożeniowych, które pozwolą przełożyć założenia strategiczne na konkretne przedsięwzięcia i działania. Narzędzia te powinny pozostawać spójne zarówno z celami strategicznymi gminy, jak i z jej specyfiką funkcjonalno-przestrzenną, w szczególności wynikającą z podgórskiego charakteru obszaru, wysokich walorów przyrodniczych oraz silnej funkcji turystycznej. Jednocześnie system wdrażania powinien zachowywać elastyczność, umożliwiając reagowanie na zmieniające się uwarunkowania społeczno-gospodarcze i środowiskowe.

Instrumenty realizacji Strategii będą miały zróżnicowany charakter i będą wykorzystywane zarówno w ramach struktur samorządowych, jak i we współpracy z partnerami zewnętrznymi. Kluczową rolę odegrają dokumenty wykonawcze, w tym strategię sektorowe, programy rozwoju, plany inwestycyjne oraz procedury administracyjne wspierające racjonalne zarządzanie przestrzenią i zasobami gminy. Istotnym narzędziem pozostaną także akty prawa miejscowego – w szczególności miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz uchwały Rady Gminy –

które pozwolą kształtować politykę przestrzenną w sposób zapewniający ochronę krajobrazu oraz zrównoważony rozwój osadniczy i gospodarczy.

Realizacja założeń Strategii będzie opierała się również na szerokim wykorzystaniu instrumentów finansowych. Podstawowe znaczenie będzie miał budżet gminy, uzupełniany środkami zewnętrznymi, w tym funduszami europejskimi, programami krajowymi oraz innymi mechanizmami wsparcia rozwoju lokalnego. Ważnym elementem systemu finansowania będą także granty i dotacje kierowane do organizacji pozarządowych, inicjatyw lokalnych oraz przedsięwzięć wzmacniających przedsiębiorczość i rozwój turystyki. Dywersyfikacja źródeł finansowania zwiększy stabilność realizacji celów strategicznych oraz umożliwi podejmowanie projektów o charakterze prorozwojowym.

Nieodzownym komponentem wdrażania Strategii pozostanie aktywne włączanie społeczności lokalnej w procesy rozwojowe. Konsultacje społeczne, inicjatywy oddolne oraz mechanizmy partycypacyjne pozwolą mieszkańcom współdecydować o kierunkach zmian, wzmacniając jednocześnie poczucie odpowiedzialności za przyszłość gminy. Szczególne znaczenie będzie miała współpraca międzysektorowa oraz budowanie partnerstw – zarówno na poziomie lokalnym, jak i w ramach powiązań ponadlokalnych, w tym z samorządami regionu karkonoskiego.

System wdrażania Strategii zostanie uzupełniony o mechanizmy monitorowania i ewaluacji, umożliwiające bieżącą ocenę postępów oraz skuteczności podejmowanych działań. Regularna analiza wskaźników oraz stopnia realizacji celów pozwoli na identyfikację nowych wyzwań i szans rozwojowych, a w razie potrzeby – na aktualizację katalogu instrumentów. Tak zaprojektowane podejście zapewni trwałość procesu strategicznego zarządzania oraz umożliwi konsekwentne prowadzenie polityki rozwoju Gminy Podgórzyn w perspektywie wieloletniej.

6.2. System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji Strategii

Skuteczna realizacja Strategii Rozwoju Gminy Podgórzyn wymaga prowadzenia systematycznego monitoringu oraz okresowej oceny podejmowanych działań. Pozwoli to nie tylko na bieżącą weryfikację stopnia realizacji celów strategicznych i operacyjnych, lecz także na elastyczne reagowanie na zmieniające się uwarunkowania społeczne, gospodarcze i środowiskowe. System monitorowania będzie służył ocenie postępów wdrażania strategii, analizie osiągniętych rezultatów oraz identyfikowaniu potencjalnych barier, które mogą ograniczać skuteczność interwencji publicznych. Wczesne rozpoznawanie wyzwań umożliwi podejmowanie działań korygujących i zapewni większą efektywność zarządzania rozwojem gminy.

Za organizację i koordynację procesu monitoringu odpowiadać będzie Zespół ds. Strategii, działający we współpracy z komórkami organizacyjnymi Urzędu Gminy oraz jednostkami podległymi. Monitoring opierać się będzie na gromadzeniu i analizie danych pochodzących z różnych źródeł, w tym statystyki publicznej, w szczególności Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, danych administracyjnych gminy, informacji przekazywanych przez jednostki organizacyjne oraz partnerów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Kluczowym narzędziem oceny postępów będzie analiza wskaźnikowa odnosząca się do rezultatów przypisanych poszczególnym celom i kierunkom działań.

Wyniki monitoringu będą syntetyzowane w cyklicznych raportach, stanowiących podstawę do oceny stopnia wdrażania strategii oraz podejmowania decyzji zarządczych. Dokumenty te będą jednocześnie pełniły funkcję uzupełniającą wobec Raportu o stanie gminy, zapewniając spójny system informacyjny dotyczący kierunków rozwoju Podgórzyna. Transparentność procesu monitorowania sprzyjać będzie wzmacnianiu zaufania społecznego oraz zwiększaniu świadomości mieszkańców w zakresie realizowanych działań rozwojowych.

Uzupełnieniem bieżącego monitoringu będzie wieloetapowy proces ewaluacji, pozwalający na pogłębioną ocenę skuteczności Strategii. Zakłada się realizację trzech podstawowych typów ewaluacji:

Ewaluacji ex-ante, przeprowadzonej na etapie przygotowywania dokumentu, której celem była ocena trafności przyjętych założeń oraz ich zgodności z uwarunkowaniami rozwojowymi gminy, w tym jej podgórskim charakterem i wysoką wrażliwością środowiskową.

Ewaluacji on-going, realizowanej w trakcie obowiązywania strategii, umożliwiającej bieżącą ocenę efektywności podejmowanych działań oraz ich dostosowywanie do dynamiki procesów demograficznych, presji turystycznej czy zmian klimatycznych.

Ewaluacji ex-post, przeprowadzanej po zakończeniu okresu obowiązywania strategii, której zadaniem będzie podsumowanie osiągniętych rezultatów, ocena długofalowego wpływu interwencji publicznych oraz wskazanie kierunków dalszej polityki rozwoju.

Tak zaprojektowany system monitoringu i ewaluacji pozwoli na prowadzenie odpowiedzialnej, opartej na danych polityki rozwojowej oraz zapewni ciągłość zarządzania strategicznego w Gminie Podgórzyn, wzmacniając zdolność samorządu do świadomego i zrównoważonego kształtowania przyszłości lokalnej wspólnoty.

6.2.1. Ewaluacja ex-ante

Ewaluacja ex-ante Strategii Rozwoju Gminy Podgórzyn stanowi integralny element procesu jej opracowywania i służy ocenie jakości dokumentu jeszcze przed jego formalnym przyjęciem oraz wdrożeniem. Jej zasadniczym celem jest weryfikacja, czy przyjęte cele, kierunki działań i mechanizmy realizacyjne odpowiadają rzeczywistym uwarunkowaniom rozwojowym gminy, w szczególności jej podgórskiemu charakterowi, presji turystycznej, ograniczeniom środowiskowym oraz strukturze społeczno-gospodarczej. Ewaluacja ta wzmacnia racjonalność planowania strategicznego i ogranicza ryzyko przyjęcia rozwiązań niedostosowanych do lokalnych potrzeb i możliwości.

Ocena ex-ante pełni funkcję swoistego „filtra jakości”, umożliwiającego identyfikację potencjalnych niespójności, nadmiernych ambicji inwestycyjnych lub luk w systemie wdrażania. Dzięki temu Strategia przyjmowana przez Radę Gminy jest dokumentem bardziej precyzyjnym, realistycznym i operacyjnym, a jednocześnie lepiej osadzonym w diagnozie oraz wynikach konsultacji społecznych i warsztatów strategicznych. W przypadku gminy o wysokiej wrażliwości krajobrazowej i środowiskowej, jak Gmina Podgórzyn, szczególnego znaczenia nabiera ocena długofalowych skutków przyjętych kierunków rozwoju.

Na potrzeby ewaluacji ex-ante Strategii Rozwoju Gminy Podgórzyn przyjęto cztery kluczowe kryteria oceny:

Trafność (relevance) – pozwala ocenić, w jakim stopniu cele i działania odpowiadają zidentyfikowanym wyzwaniom, takim jak presja inwestycyjna, sezonowość gospodarki, potrzeba wzmacniania wspólnoty lokalnej czy zagrożenia klimatyczne. Kryterium to bada, czy Strategia koncentruje się na rzeczywiście kluczowych problemach i potencjałach gminy oraz czy proponowane interwencje są adekwatne do jej specyfiki przestrzennej i społecznej.

Przewidywana skuteczność (expected effectiveness) – odnosi się do oceny, czy zaproponowane kierunki działań umożliwią osiągnięcie zakładanych celów strategicznych i operacyjnych. Analizie podlega również konstrukcja systemu wdrażania, w tym podział odpowiedzialności, mechanizmy współpracy międzysektorowej oraz dostępność zasobów finansowych, organizacyjnych i instytucjonalnych.

Przewidywana efektywność (expected efficiency) – koncentruje się na relacji pomiędzy planowanymi nakładami a spodziewanymi rezultatami. W warunkach ograniczonych możliwości budżetowych gminy szczególnie istotne jest, aby interwencje publiczne były projektowane w sposób zapewniający maksymalizację efektów przy racjonalnym wykorzystaniu środków, a także minimalizację długoterminowych kosztów infrastrukturalnych, zwłaszcza w kontekście rozproszonej zabudowy.

Spójność (coherence) – obejmuje zarówno spójność wewnętrzną dokumentu (logiczne powiązanie diagnozy, wizji, celów i działań), jak i jego zgodność z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu – regionalnymi, krajowymi i unijnymi. W przypadku Gminy Podgórzyn istotne jest także zapewnienie zgodności z dokumentami planistycznymi oraz politykami dotyczącymi ochrony środowiska i krajobrazu, co umożliwi skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych i uniknięcie konfliktów kompetencyjnych.

Tak rozumiana ewaluacja ex-ante wzmacnia wiarygodność Strategii, zwiększa jej operacyjność oraz podnosi prawdopodobieństwo skutecznej realizacji przyjętych założeń w perspektywie do 2035 roku.

6.2.2. Ewaluacja on-going

Ewaluacja on-going, czyli ocena prowadzona w trakcie realizacji Strategii Rozwoju Gminy Podgórzyn, zostanie przeprowadzona w połowie okresu obowiązywania dokumentu. Jej podstawowym celem będzie weryfikacja stopnia realizacji celów strategicznych i operacyjnych, a także ocena skuteczności podejmowanych działań w kontekście zmieniających się uwarunkowań społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych. Szczególne znaczenie będzie miała zdolność gminy do reagowania na procesy takie jak presja inwestycyjna, rozwój turystyki, zmiany demograficzne oraz narastające wyzwania klimatyczne.

Kluczowym źródłem danych dla ewaluacji on-going będą coroczne Raporty o stanie Gminy Podgórzyn, stanowiące syntetyczne podsumowanie działalności samorządu oraz postępów w realizacji polityk publicznych i programów rozwojowych. Uzupelniająco wykorzystane zostaną dane statystyki publicznej, w szczególności Głównego Urzędu Statystycznego, a także informacje

pozyskiwane od jednostek organizacyjnych gminy, partnerów instytucjonalnych oraz podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Analiza obejmie zarówno wskaźniki ilościowe, jak i wnioski wynikające z badań jakościowych, co pozwoli na bardziej pogłębioną ocenę zachodzących procesów rozwojowych.

Rezultatem ewaluacji będzie raport śródkresowy zawierający ocenę postępów wdrażania Strategii oraz zestaw rekomendacji dotyczących ewentualnych korekt kierunków działań. Dokument ten umożliwi identyfikację obszarów wymagających wzmocnienia, ograniczenia lub przeprofilowania interwencji publicznych. W przypadku stwierdzenia istotnych rozbieżności pomiędzy założeniami Strategii a rzeczywistymi efektami wdrażania możliwe będzie podjęcie decyzji o jej aktualizacji, tak aby lepiej odpowiadała aktualnym potrzebom mieszkańców oraz realiom funkcjonowania gminy.

Systematyczne prowadzenie ewaluacji on-going zwiększy elastyczność zarządzania rozwojem Podgórzyna oraz pozwoli na bardziej świadome i odpowiedzialne kształtowanie polityki lokalnej. Dzięki temu Strategia pozostanie dokumentem żywym, zdolnym do adaptacji w warunkach dynamicznych zmian oraz wspierającym długofalowy, zrównoważony rozwój gminy.

6.2.3. Ewaluacja ex-post

Po zakończeniu okresu obowiązywania Strategii Rozwoju Gminy Podgórzyn przeprowadzona zostanie ewaluacja ex-post, której rezultaty zostaną przedstawione w formie raportu końcowego. Dokument ten będzie zawierał kompleksową analizę zrealizowanych przedsięwzięć, ocenę skuteczności zastosowanych instrumentów rozwojowych oraz efektywności wykorzystania środków finansowych, zarówno własnych, jak i pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Podstawowym celem ewaluacji ex-post będzie określenie stopnia osiągnięcia celów strategicznych i operacyjnych oraz ocena trwałości uzyskanych efektów rozwojowych. Proces ten obejmie analizę wartości wskaźników monitorujących, ich porównanie z poziomami docelowymi, a także identyfikację kluczowych czynników sprzyjających realizacji strategii oraz barier, które mogły ograniczać tempo lub zakres wdrażanych działań. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na długofalowy wpływ interwencji publicznych na jakość życia mieszkańców, stan środowiska, rozwój gospodarczy oraz ład przestrzenny gminy.

Ewaluację ex-post planuje się przeprowadzić w pierwszym kwartale roku następującego po zakończeniu okresu obowiązywania Strategii, co pozwoli na rzetelną i wielowymiarową ocenę osiągniętych rezultatów. Wnioski sformułowane w raporcie końcowym staną się podstawą do projektowania kolejnego dokumentu strategicznego gminy, umożliwiając wykorzystanie zdobytych doświadczeń, wzmocnienie skutecznych mechanizmów zarządzania rozwojem oraz lepsze przygotowanie Podgórzyna na przyszłe wyzwania społeczno-gospodarcze i środowiskowe.

6.2.4. Aktualizacja Strategii

Strategia Rozwoju Gminy Podgórzyn jest dokumentem o charakterze długookresowym, wyznaczającym kierunki prowadzenia lokalnej polityki rozwojowej. Jej założenia oparto na wynikach diagnozy społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzennej oraz na prognozach dotyczących przyszłych uwarunkowań funkcjonowania gminy. Należy jednak podkreślić,

że dynamiczny charakter procesów rozwojowych sprawia, iż w trakcie obowiązywania dokumentu może pojawić się potrzeba jego dostosowania do nowych realiów.

W perspektywie kolejnych lat mogą ujawnić się zarówno nowe wyzwania, jak i szanse rozwojowe wynikające m.in. ze zmian demograficznych, sytuacji gospodarczej regionu karkonoskiego, presji inwestycyjnej, uwarunkowań środowiskowo-klimatycznych czy kierunków polityk krajowych i europejskich. Istotnym czynnikiem wpływającym na możliwość realizacji działań strategicznych pozostaje także dostępność środków finansowych – zarówno w ramach budżetu gminy, jak i funduszy zewnętrznych – która może determinować skalę oraz tempo wdrażania zaplanowanych przedsięwzięć.

Z tego względu dopuszcza się możliwość aktualizacji Strategii w sytuacji, gdy wyniki monitoringu i ewaluacji wykażą istotne rozbieżności pomiędzy przyjętymi założeniami a rzeczywistymi uwarunkowaniami rozwojowymi lub gdy pojawią się nowe okoliczności wymagające redefinicji celów bądź kierunków działań. Aktualizacja będzie podejmowana wyłącznie w uzasadnionych przypadkach, mających znaczenie dla długofalowego rozwoju Gminy Podgórzyn oraz zachowania spójności prowadzonej polityki przestrzennej, społecznej i gospodarczej.

Za koordynację procesu aktualizacji odpowiadać będzie Zespół ds. Strategii, powołany przez Wójta Gminy. Każdorazowo zakres proponowanych zmian zostanie precyzyjnie określony i poparty merytorycznym uzasadnieniem. Proces aktualizacji będzie prowadzony w sposób transparentny, z uwzględnieniem konsultacji społecznych oraz analizy wpływu planowanych modyfikacji na dalszy rozwój gminy, tak aby zachować ciągłość strategicznego zarządzania i wzmacniać zaufanie mieszkańców do prowadzonych działań rozwojowych.

6.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Gminy Podgórzyn wyznacza cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań, tworząc spójne ramy dla prowadzenia długofalowej polityki rozwojowej. Realizacja jej założeń odbywać się będzie z wykorzystaniem zróżnicowanych instrumentów planistycznych i zarządczych, w tym dokumentów o charakterze strategicznym, programowym i operacyjnym, opracowywanych zarówno w związku z obowiązkami ustawowymi, jak i z inicjatywy władz samorządowych.

Skuteczne wdrażanie strategii wymaga zachowania wysokiego poziomu koordynacji pomiędzy poszczególnymi dokumentami sektorowymi oraz zapewnienia ich zgodności z przyjętymi celami rozwojowymi gminy. Dotyczy to w szczególności dokumentów związanych z planowaniem przestrzennym, ochroną środowiska, polityką społeczną, rozwojem infrastruktury technicznej, gospodarką komunalną oraz wspieraniem lokalnej przedsiębiorczości i turystyki. Spójność tych opracowań pozwoli na racjonalne gospodarowanie zasobami oraz ograniczenie ryzyka rozproszenia działań inwestycyjnych.

Poniżej przedstawiono kluczowe dokumenty obowiązujące lub planowane do opracowania w Gminie Podgórzyn wraz z informacją o ich aktualnym statusie oraz ewentualnej potrzebie aktualizacji. Ich analiza stanowi istotny element systemu zarządzania rozwojem, umożliwiając efektywne powiązanie działań operacyjnych z celami strategicznymi oraz zapewniając konsekwentną realizację przyjętych kierunków rozwoju gminy.

Tabela 25 Wytyczne do dokumentów o charakterze strategicznym

Obszar tematyczny	Dokument na poziomie Gminy Podgórzyn	Wytyczne
Planowanie przestrzenne	Plan ogólny (w przygotowaniu)	Przygotowanie planu ogólnego uwzględniającego ustalenia polityki przestrzennej w Strategii.
	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	Aktualizacja obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz tworzenie nowych, uwzględniających politykę przestrzenną zawartą w Strategii.
	Plan mobilności	Sporządzenie planu mobilności dla gminy Podgórzyn, z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców i turystyki.
	Strategia promocji i turystyki	Sporządzenie strategii w powiązaniu z polityką przestrzenną i planem mobilności
	Uchwała w sprawie zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń (tzw. uchwała krajobrazowa)	Przyjęcie uchwały w celu poprawy estetyki gminy i ochrony krajobrazu, zgodnie z polityką przestrzenną zawartą w Strategii.
Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	Program Ochrony Środowiska Gminy Podgórzyn na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027	Perspektywa obowiązywania dokumentu wskazuje okres 2020-2027, co definiuje pilną potrzebę aktualizacji bądź uchwalenia nowego Programu po roku 2025. Program jest podstawowym narzędziem prowadzenia polityki ochrony środowiska na terenie gminy.
Gospodarka mieszkaniowa i komunalna	Wieloletnie Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem	Dokument jest aktualny do roku 2030. Następnie będzie konieczna jest aktualizacja.

Obszar tematyczny	Dokument na poziomie Gminy Podgórzyn	Wytyczne
	Gminy Podgórzyn na lata 2025-2029.	Program jest podstawowym narzędziem prowadzenia polityki mieszkaniowej na terenie gminy.
	Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Podgórzyn na 2025 rok.	Program przyjmowany corocznie, wymaga aktualizacji i dostosowania przepisów do założeń strategicznych.
Polityka społeczna	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii i Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 – 2027r.	Dokument jest aktualny do roku 2027. Następnie będzie konieczna jest aktualizacja. Koncentruje się na promowaniu zdrowego i trzeźwego stylu życia, ograniczaniu nadużywania alkoholu i substancji psychoaktywnych, przeciwdziałaniu przemocy domowej, wsparciu osób uzależnionych i ich rodzin, edukacji profilaktycznej wśród dzieci i młodzieży, organizacji działań prozdrowotnych oraz ograniczeniu dostępności do substancji uzależniających.
	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Podgórzyn na lata 2024-2030	Dokument jest aktualny do roku 2030. Następnie będzie konieczna jest aktualizacja. Strategia definiuje problemy społeczne na terenie Gminy oraz wskazuje zadania do realizacji celów operacyjnych dążących do walki z problemami.
	Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Podgórzyn na lata 2024-2026	Dokument jest aktualny do roku 2026. Następnie będzie konieczna jest aktualizacja.

Obszar tematyczny	Dokument na poziomie Gminy Podgórzyn	Wytyczne
		Program określa działania mające na celu wsparcie rodzin z terenu gminy.
	Wieloletni program ostonowy w zakresie dożywiania w latach 2024-2028	Dokument jest aktualny do roku 2028. Następnie będzie konieczna jest aktualizacja.
Rozwój lokalny	Program współpracy Gminy Podgórzyn w roku 2025 z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	Program przyjmowany corocznie, wymaga aktualizacji i dostosowania przepisów do założeń strategicznych.
Finanse publiczne	Uchwała budżetowa	Uchwała przyjmowana corocznie. Odzwierciedla cele i kierunki działań określone w strategii, zintegrowana z wieloletnią prognozą finansową
	Wieloletnia prognoza finansowa	Dokument aktualny, zgodny z zapisami strategii. Aktualizacja zgodnie z potrzebami.

7. Ramy finansowe i źródła finansowania

7. Ramy finansowe i źródła finansowania

7.1. Ramy finansowe

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Podgórzyn wymaga stabilnych i odpowiedzialnie zaplanowanych ram finansowych, które umożliwią wdrażanie działań rozwojowych przy jednoczesnym zachowaniu bezpieczeństwa budżetowego. Analiza sytuacji finansowej gminy w latach 2014–2024 wskazuje na wyraźny wzrost skali jej funkcjonowania – dochody zwiększyły się z około 24,6 mln zł do ponad 71 mln zł, natomiast wydatki wzrosły z około 23,3 mln zł do blisko 78,8 mln zł. Dynamika ta odzwierciedla zarówno rosnące potrzeby związane z realizacją zadań publicznych, jak i aktywną politykę inwestycyjną samorządu.

Wynik budżetu w analizowanym okresie był zróżnicowany. Lata nadwyżek przeplatały się z okresami deficytów, szczególnie widocznych po 2022 roku. Największy deficyt odnotowano w 2023 r., co było związane przede wszystkim z realizacją przedsięwzięć infrastrukturalnych o dużej wartości. Tego typu wahania są charakterystyczne dla gmin prowadzących intensywną politykę rozwojową, jednak wymagają stałego monitorowania kondycji finansowej, aby utrzymać zdolność do finansowania zadań własnych oraz obsługi zobowiązań.

Istotnym zjawiskiem jest również wzrost poziomu zadłużenia. Po relatywnie stabilnym okresie do 2017 r. zadłużenie zaczęło dynamicznie rosnąć, osiągając ponad 44 mln zł w 2024 r. W dużej mierze wynika to z konieczności współfinansowania inwestycji oraz wykorzystania zewnętrznych źródeł finansowania. Choć zadłużenie pozostaje narzędziem umożliwiającym realizację przedsięwzięć rozwojowych, jego poziom wymaga ostrożnego planowania kolejnych inwestycji oraz dbałości o utrzymanie długoterminowej stabilności finansowej gminy.

Na tle wielu jednostek samorządu terytorialnego Gmina Podgórzyn charakteryzuje się stosunkowo wysokim udziałem dochodów własnych w dochodach ogółem, który w analizowanym okresie utrzymywał się zazwyczaj w przedziale od około 49% do 68%. W ostatnich latach wskaźnik ten oscylował wokół 60%, co świadczy o relatywnie silnym potencjale fiskalnym oraz umiarkowanej niezależności finansowej. Wahania udziału dochodów własnych należy wiązać przede wszystkim z cyklem realizacji projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych – w okresach intensyfikacji inwestycji rośnie znaczenie transferów, co czasowo obniża relację dochodów własnych.

Dochody majątkowe oraz wydatki inwestycyjne wykazują znaczną zmienność, typową dla gmin korzystających z funduszy zewnętrznych. Udział dochodów majątkowych w dochodach ogółem wahał się od około 4% do ponad 17%, natomiast udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w wielu latach osiągał wysokie wartości – przekraczające nawet 30%. Potwierdza to prowadzenie aktywnej polityki inwestycyjnej, ukierunkowanej na rozwój infrastruktury technicznej i poprawę jakości życia mieszkańców. Jednocześnie wysoki poziom inwestycji oznacza zwiększoną presję na budżet oraz konieczność zachowania równowagi pomiędzy tempem rozwoju a możliwościami finansowymi.

Kluczowym wskaźnikiem stabilności finansowej pozostaje nadwyżka operacyjna. W większości analizowanych lat utrzymywała się ona na poziomie dodatnim, jednak jej zmienność – w tym

ujemna wartość w 2023 r. – wskazuje na rosnącą presję wydatków bieżących. Powrót do dodatniego poziomu w 2024 r. należy ocenić pozytywnie, choć obserwowany trend spadkowy relacji wyniku operacyjnego do dochodów własnych sugeruje zmniejszającą się przestrzeń finansową na finansowanie inwestycji ze środków własnych. Oznacza to potrzebę szczególnej kontroli dynamiki wydatków bieżących oraz poszukiwania trwałych źródeł dochodów.

W kontekście realizacji Strategii istotnym kierunkiem będzie dalsze wzmacnianie dochodów własnych gminy, m.in. poprzez rozwój funkcji turystycznych, wspieranie lokalnej przedsiębiorczości oraz racjonalne gospodarowanie mieniem komunalnym. Stabilna baza dochodowa zwiększa odporność finansową samorządu i ogranicza zależność od transferów zewnętrznych, jednocześnie tworząc warunki do planowania inwestycji w dłuższej perspektywie.

Równoległe kluczowe znaczenie ma racjonalizacja wydatków bieżących oraz podnoszenie efektywności zarządzania finansami publicznymi. Optymalizacja kosztów funkcjonowania jednostek organizacyjnych, inwestycje w efektywność energetyczną infrastruktury publicznej, cyfryzacja procesów administracyjnych czy lepsze planowanie usług komunalnych mogą przyczynić się do ograniczenia presji na budżet operacyjny. Uwolnione w ten sposób środki mogą zostać przeznaczone na działania rozwojowe bez konieczności nadmiernego zwiększania zadłużenia.

Długoterminowa stabilność finansowa Gminy Podgórzyn powinna opierać się na ostrożnej polityce zadłużeniowej, zakładającej zachowanie równowagi pomiędzy potrzebami inwestycyjnymi a zdolnością do terminowej obsługi zobowiązań. Priorytetem powinno być finansowanie przedsięwzięć generujących trwałe korzyści społeczno-gospodarcze, przy jednoczesnym maksymalnym wykorzystaniu funduszy europejskich, krajowych programów wsparcia oraz partnerstw publiczno-prywatnych. Odpowiedzialne zarządzanie finansami pozwoli gminie skutecznie realizować cele strategiczne, zachowując jednocześnie bezpieczeństwo budżetowe i elastyczność reagowania na przyszłe wyzwania rozwojowe.

7.2. Źródła finansowania

Strategia Rozwoju Gminy Podgórzyn wyznacza cele strategiczne i operacyjne oraz określa kierunki działań w perspektywie do 2035 roku. Skuteczna realizacja zaplanowanych przedsięwzięć wymaga nie tylko odpowiedniego zaplecza organizacyjnego, infrastrukturalnego i kadrowego, lecz przede wszystkim zapewnienia stabilnych oraz zdywersyfikowanych źródeł finansowania. Kluczowym wyzwaniem pozostaje zabezpieczenie środków umożliwiających realizację inwestycji i projektów rozwojowych przy jednoczesnym zachowaniu równowagi finansowej, szczególnie w kontekście rosnących kosztów realizacji zadań publicznych oraz zwiększonych potrzeb infrastrukturalnych gminy.

Budżet gminy stanowi podstawowy mechanizm finansowania działań rozwojowych, jednak jego możliwości są ograniczone w stosunku do skali potrzeb wynikających z przyjętych kierunków strategicznych. W związku z tym szczególnego znaczenia nabiera aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych – zarówno krajowych, jak i europejskich – które pozwolą na realizację przedsięwzięć infrastrukturalnych, społecznych, gospodarczych oraz środowiskowych bez nadmiernego obciążania budżetu gminy.

Polityka finansowa Gminy Podgórzyn powinna opierać się na maksymalnym wykorzystaniu dostępnych instrumentów wsparcia przy jednoczesnym zachowaniu odpowiedzialnego podejścia do zadłużenia oraz planowania wieloletniego. Wskazanie potencjalnych źródeł finansowania jest szczególnie istotne w kontekście długiego horyzontu obowiązywania strategii, ponieważ pozwala na budowanie stabilnych podstaw realizacji kluczowych projektów rozwojowych.

Istotnym narzędziem wzmacniającym możliwości finansowe gminy może być partnerstwo publiczno-prywatne, zwłaszcza w przypadku przedsięwzięć infrastrukturalnych, turystycznych czy energetycznych. Mechanizm ten, uzupełniający tradycyjne źródła finansowania, może przyczynić się do przyspieszenia realizacji wybranych inwestycji przy jednoczesnym ograniczeniu bezpośrednich obciążeń budżetowych. Podstawą finansowania działań strategicznych pozostaną jednak dochody własne gminy, w szczególności wpływy z podatków lokalnych, udziałów w podatkach dochodowych oraz opłat związanych z dynamicznie rozwijającą się funkcją turystyczną.

Realizacja strategii będzie prowadzona w ramach bieżącej działalności Urzędu Gminy Podgórzyn oraz podległych mu jednostek organizacyjnych. Jednocześnie istotną rolę odegra współpraca z partnerami zewnętrznymi, w tym z gminami sąsiednimi, powiatem karkonoskim, samorządem województwa dolnośląskiego, instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi oraz sektorem prywatnym. Szczególne znaczenie będzie miała także współpraca ponadlokalna, obejmująca m.in. Jelenią Górę oraz gminy regionu karkonoskiego, a także partnerów po stronie czeskiej – zarówno w zakresie projektów infrastrukturalnych, jak i inicjatyw społeczno-gospodarczych czy turystycznych.

Z uwagi na położenie przygraniczne oraz silne powiązania funkcjonalne z regionem karkonoskim, ważnym źródłem finansowania mogą być środki przeznaczone na rozwój terytorialny, w tym fundusze wspierające współpracę transgraniczną oraz projekty realizowane w partnerstwach samorządowych. Skuteczne wykorzystanie tych instrumentów pozwoli na lepszą integrację gminy z otoczeniem regionalnym, poprawę jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie jej atrakcyjności jako miejsca zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej.

Dzięki synergii działań różnych podmiotów oraz umiejętnemu wykorzystaniu dostępnych mechanizmów finansowych Gmina Podgórzyn będzie mogła konsekwentnie wdrażać założenia strategiczne, zachowując jednocześnie stabilność finansową i zdolność do reagowania na przyszłe wyzwania rozwojowe.

Potencjalne źródła finansowania działań strategicznych obejmują w szczególności:

- dochody własne gminy,
- środki z budżetu państwa przeznaczone na realizację programów krajowych i wsparcie inwestycji lokalnych,
- finansowanie ze szczebla samorządowego, w tym wsparcie powiatu karkonoskiego oraz województwa dolnośląskiego,
- fundusze celowe, m.in. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Banku

Gospodarstwa Krajowego, Funduszu Pracy czy Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,

- środki Unii Europejskiej, w szczególności z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz instrumentów wspierających rozwój obszarów wiejskich,
- programy współpracy terytorialnej, w tym Interreg oraz inne mechanizmy wspierające projekty transgraniczne,
- środki pochodzące z funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Funduszy Norweskich,
- kapitał prywatny, w tym przedsięwzięcia realizowane w formule partnerstwa publiczno-prywatnego,
- instrumenty dłużne i finansowe, takie jak kredyty bankowe, pożyczki oraz inne narzędzia dostępne dla jednostek samorządu terytorialnego.

Tak zdefiniowany katalog źródeł finansowania tworzy podstawę do prowadzenia aktywnej i odpowiedzialnej polityki inwestycyjnej, umożliwiającej realizację celów Strategii Rozwoju Gminy Podgórzyn w sposób zrównoważony i długofalowy.

8. Spis tabel

Tabela 1 Analiza SWOT - wymiar przestrzenny	16
Tabela 2 Analiza SWOT - wymiar gospodarczy.....	19
Tabela 3 Analiza SWOT - wymiar środowiskowo-klimatyczny.....	20
Tabela 4 Analiza SWOT - wymiar gospodarczy.....	25
Tabela 5 Cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działań.....	33
Tabela 6 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.1.1.....	41
Tabela 7 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.1.2.....	42
Tabela 8 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.1.3.....	44
Tabela 9 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.1.4.....	45
Tabela 10 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.1.5.....	47
Tabela 11 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.2.1.....	50
Tabela 12 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.2.2.....	51
Tabela 13 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.2.3.....	52
Tabela 14 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.2.4.....	53
Tabela 15 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.2.5.....	55
Tabela 16 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.3.1.....	58
Tabela 17 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.3.2.....	59
Tabela 18 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.3.3.....	60
Tabela 19 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.3.4.....	62
Tabela 20 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.4.1.....	65
Tabela 21 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.4.2.....	66
Tabela 22 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.4.3.....	67
Tabela 23 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.4.4.....	68
Tabela 24 Wskaźniki rezultatów - kierunek działań 3.3.4.5.....	69
Tabela 25 Wytyczne do dokumentów o charakterze strategicznym.....	123

9. Spis rycin

Ryc. 1 Gmina Podgórzyn w skali województwa dolnośląskiego	10
Ryc. 2 Sieć osadnicza Gminy Podgórzyn	11
Ryc. 3 Przykład kształtowania zabudowy liniami zabudowy uwzględniającymi walory krajobrazu	88
Ryc. 4 Schemat zabudowy luźno rozrzuconej po stokach	90
Ryc. 5 Przykład łagodzenia układami zieleni negatywnego wpływu przeskalowanych zespołów zabudowy na walory krajobrazowe	94
Ryc. 6 Schemat izolowania istniejących układów zabudowy kolidujących z historycznymi układami wsi.	98
Ryc. 7 Schemat lokalizowania PV	105
Ryc. 8 Stawy Podgórzyńskie	110
Ryc. 9 Nowe Centrum Gminy	111
Ryc. 10 System wdrażania, realizacji, ewaluacji oraz aktualizacji Strategii	115

10. Spis Rysunków modelu

Rysunek modelu 1	78
Rysunek modelu 2	80
Rysunek modelu 3	91
Rysunek modelu 4	95
Rysunek modelu 5	100
Rysunek modelu 6	103